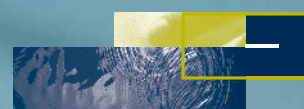
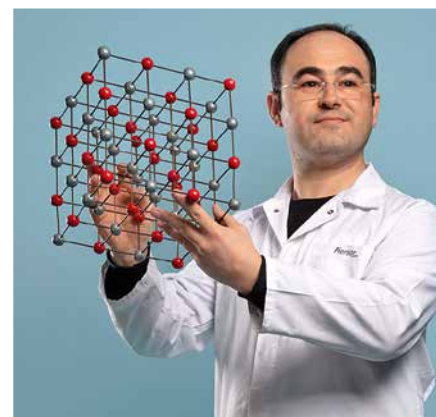
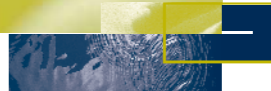

JAARVERSLAG 2022

JAARVERSLAG
2022

instituut gak

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER	4
KERNCIJFERS	6

BESTUURSVERSLAG	8
MAATSCHAPPELIJKE PROJECTEN	11
■ Inclusieve arbeidsmarkt	12
■ Werk & Diversiteit	16
■ Werk & Preventie	16
■ Werk & Toekomst	17

PROGRAMMA 'STAP VOOR STAP'	18
ONDERZOEK	25
COMMUNICATIE	29

LEERSTOELEN/LECTORATEN	31
INSTITUUT GAK FELLOWSHIP	37
INSTITUUT GAK – KNAW AWARD	37

BELEGGINGSBELEID	38
ORGANISATIE	44

JAARREKENING 2022	48
OVERIGE GEGEVENS	64

COVER

Tasha Arlova ■ World Makers Foundation ■ Enter: The Hub – cover en pagina 7

PORTRETTEEN (van links naar rechts)

Nuriya ■ Stichting BORO*ATELIER ■ BORO*Ontwikkelt Stap voor Stap – achterkant omslag en pagina 10

Ali Aslan ■ Stichting Pars Cipere ■ De Nieuwe Docent – afgerond in 2021 – pagina 24

MJ Hoogland ■ FC Utrecht ■ U4U – pagina 30

Lonneke van den Berg ■ Instituut Gak-KNAW Award 2022 ■ De weg naar volwassenheid in de knoop? De rol van onzekere arbeidsposities voor de leefsituatie en het welzijn van jongvolwassenen – pagina 36

Selamawit & Rian ■ Duo for a Job ■ Mentoring-project Rotterdam – pagina 43

In het begin van 2022 ontwikkelden de vooruitzichten zich positief doordat COVID-19 op zijn retour leek te zijn en de wereld zich leek te herstellen van de ingrijpende gevolgen die deze pandemie op veel fronten kende. Lockdowns werden beëindigd – zij het dat in China de lockdown nog lange tijd werd gehandhaafd als middel om COVID-19 te bestrijden –, goederenstromen kwamen weer op gang en het vertrouwen in herstel van de economie groeide. Eind februari viel Rusland echter op brute wijze Oekraïne binnen. Een oorlog die veel menselijk leed veroorzaakt en die wereldwijd tot ernstige ontwrichtingen in de economie leidt. Een grote vluchtelingenstroom vanuit Oekraïne kwam in Europa op gang. Deze vluchtelingen vragen om opvang net zoals andere asielzoekers. Ook zij zoeken een plaats in de maatschappij, al dan niet tijdelijk.

De Russische inval werd beantwoord met het opleggen van sancties. Als antwoord op deze sancties verminderde Rusland de toevoer van gas en olie naar het Westen, hetgeen een explosieve stijging van de gasprijzen en in algemene zin van de energieprijzen ten gevolge had. De reeds oplopende inflatie kreeg daardoor een extra impuls. De huishoudens werden daardoor geconfronteerd met een extreme stijging van de energieprijzen, gecombineerd met een stijging van de kosten voor het algemene levensonderhoud. De rente werd verhoogd, waardoor financieringen duurder werden. Veel huishoudens kwamen daardoor in de problemen. De lonen en uitkeringen liepen vanzelfsprekend niet parallel met deze ontwikkelingen. De overheid probeerde zo adequaat mogelijk te reageren. De minimum uitkeringen, inclusief de AOW werden verhoogd en er werd een compensatie gegeven voor de gestegen energieprijzen, die met name bestemd was voor de laagste inkomens. Daarmee gaf de overheid invulling aan haar taak sociale zekerheid te bieden. Dit alles was een uitdaging gezien het grote aantal factoren dat een rol speelt en de complexiteit van de mogelijke gevolgen van te nemen maatregelen.

Wat de gevolgen van deze ontwikkelingen op korte termijn zijn voor de sociale zekerheid die Nederland kent, is onzeker. Ook de vooruitzichten voor de toekomst zijn ongewis. Hoe de oorlog in Oekraïne zal aflopen is niet te voorspellen; het risico van escalatie blijft aanwezig.

De wereld lijkt – het klinkt wellicht wat cynisch – deze situatie in economische zin vooralsnog aanvaard te hebben en er lijkt een zekere stabilisatie plaats te vinden. Door het ingrijpen van de centrale banken en de normalisering van de economie na het afnemen van COVID-19 - zo komen goederenstromen weer op gang en dalen de prijzen van grondstoffen - lijkt de economie in een rustiger vaarwater terecht te komen. Daarnaast blijft de klimaatcrisis met de voorgenomen energietransitie een grote rol spelen. Hoe dit alles ook zij, de ontwikkelingen die zich in de laatste jaren hebben voorgedaan, werken door in de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt. Het bestuur van Instituut Gak volgt deze ontwikkelingen nauwgezet. Steeds wordt de

vraag gesteld of het beleid van het instituut aan de gewijzigde omstandigheden moet worden aangepast.

Hoewel het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' dat gericht was op de versterking van de nieuwkomers op de arbeidsmarkt en waarbinnen maatschappelijke projecten mogelijk gemaakt zijn, is afgerond, worden verschillende vervolgprijzen financieel ondersteund. Daarbij zullen de inzichten die zijn gevonden bij de wetenschappelijke analyse van de factoren die bijdragen aan een succesvolle aanpak van een project, worden benut.

Naast de vragen die opkomen door de ontwikkelingen van de afgelopen tijd blijven de vragen en problemen die voor de komst van COVID-19 bestonden, onverminderd aandacht vragen. Genoemd kunnen worden de krappe arbeidsmarkt, de migratieproblematiek, de globalisering, de gevolgen van robotisering en automatisering op de omvang en de vorm van de arbeid, de platformeconomie, de gevolgen van ontgroening en vergrijzing.

Een hoopvolle ontwikkeling is dat er een grote stap zal worden gezet om te komen tot een oplossing van de pensioenproblematiek. Op het moment van schrijven van dit voorwoord is de Wet Toekomst Pensioenen nog niet door de Eerste Kamer aangenomen, maar dat wordt wel verwacht. Daarmee zal een lange periode van overleg en het zoeken naar aanvaardbare oplossingen in deze complexe problematiek tot een eind komen. Dat wil echter niet zeggen dat verdere beschouwingen en onderzoek naar de uitwerking van deze wet overbodig zullen worden. Juist vanuit de wetenschap zal een verdieping worden gegeven aan de kennis over de werking van deze wet, invulling gegeven worden aan openstaande vragen en oplossingen worden aangedragen voor knelpunten die zich ongetwijfeld zullen voordoen.

Het bestuur van Instituut Gak is, zoals gezegd, zich terdege bewust van de ontwikkelingen die zich voordoen. Het is van oordeel dat het beleid zoals dat thans wordt gevolgd, geen directe aanpassing behoeft, omdat dit beleid voldoende ruimte laat tot een adequate bijsturing. Het spreekt vanzelf dat bij de invulling van het onderzoeksprogramma aansluiting wordt gezocht bij de recente ontwikkelingen. Ook bij het beleid over de door het Instituut gefinancierde maatschappelijke projecten vervult het bestuur een initiële rol met nadrukkelijk oog voor vragen die vanuit de maatschappij opkomen. Zo is er bijvoorbeeld aandacht besteed aan de wijze waarop een zijinstroom van werknemers kan worden geoptimaliseerd. Niet onvermeld mag zijn dat het instituut onderzoek mogelijk maakt naar de vraag welke knelpunten Oekraïense vluchtelingen ervaren bij het betreden van de Nederlandse arbeidsmarkt en wat er ten behoeve van andere (huidige en toekomstige) groepen nieuwkomers kan worden geleerd van de aanpak bij

de Oekraïense vluchtelingen die in tegenstelling tot andere vluchtelingen wel mogen werken.

Een nieuw programma dat is gestart, is het programma 'Stap voor Stap, van dagbesteding naar beschut werk', waaraan ongeveer dertig organisaties deelnemen. Dit programma richt zich op deelnemers uit de dagbesteding die een stap willen en kunnen zetten naar (beschut) werk, waarbij de mogelijkheid bestaat om indien nodig, al dan niet tijdelijk, terug te gaan naar de dagbesteding. Ook bij dit programma vindt er wetenschappelijk onderzoek plaats naar de factoren die bevorderend of belemmerend zijn voor een succesvolle doorstroming naar (beschut) werk.

In de aan het instituut verbonden colleges heeft in het afgelopen jaar een aantal mutaties plaatsgevonden. Mariëtte Hamer en Loes Mulder zijn teruggetreden uit de raad van advies. Zij hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de adviezen van de raad van advies aan het bestuur. Zij zijn opgevolgd door respectievelijk Kim Putters en Marieke van Wallenburg. In april 2022 is Alex Brenninkmeijer overleden. Instituut Gak is hem veel dank verschuldigd voor zijn belangrijke bijdrage aan de adviezen van de wetenschappelijke raad. Hij is opgevolgd door Godfried Engbersen.

Bij de hoogleraren hebben wij afscheid genomen van onze hoogleraar 'Kapitaalgedekte pensioenvoorzieningen' Marieke Knoef. Wij wensen haar veel succes in haar nieuwe functie als decaan van de Economische Faculteit van de Tilburgse Universiteit. Recentelijk mochten wij Lineke van Hal verwelkomen als bijzonder lector 'Beroepsvorming professionals in het publiek sociaal domein'.

Bij het bureau is afscheid genomen van Willemijn Nollen. Karin Beun is in dienst getreden als haar opvolgster. Het bestuur is Willemijn Nollen veel dank verschuldigd voor haar grote inzet voor de organisatie.

Namens het bestuur wil ik de raad van advies, de wetenschappelijke raad, de beleggingscommissie en de aan het instituut verbonden hoogleraren en lectoren en hun curatoria danken voor hun betrokkenheid bij en inzet voor Instituut Gak. De ontvangen adviezen zijn uiterst waardevol voor het bestuur. Het bestuur is hun hier zeer erkentelijk voor. Ten slotte wil ik ook de medewerkers van het instituut bedanken voor de enthousiaste wijze waarop zij hun capaciteiten en kwaliteiten inzetten bij de uitvoering van hun werkzaamheden voor Instituut Gak. ■

Aantallen nieuwe maatschappelijke projecten/onderzoeken

	2022	2021	2020	2019	2018
Inclusieve arbeidsmarkt	24	32	13	19	29
Werk & Diversiteit	3	-	6	1	5
Werk & Preventie	5	13	5	7	3
Werk & Toekomst	1	6	3	4	1
Overige	-	-	1	3	--
Programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'	-	1	1	19	18
Programma 'Stap voor Stap'	26	-	-	-	-
Totaal ondersteunde maatschappelijke projecten	59	52	29	53	56
Onderzoek	12	11	13	20	16
Totaal ondersteunde projecten	71	63	42	73	72

Aantal lopende maatschappelijke projecten	139	118	115	123	111
Aantal lopende onderzoeksprojecten	59	52	52	58	49
Betrokken onderzoekers	264	253	248	204	173
Leerstoelen/lectoraat	20	20	19	17	16
Deelnemers nieuwe activeringsprojecten (Inclusieve arbeidsmarkt en programma)	1.470	1.610	552	1.153	1.544

Financiële gegevens (in duizenden euro's)

	2022	2021	2020	2019	2018
Eigen vermogen per 31 december	642.455	733.480	628.222	617.954	548.433
Resultaat beleggingen	-79.115	114.841	19.798	81.357	-28.653
<i>in percentage belegd vermogen</i>	-10,6%	18,0%	3,2%	14,5%	-4,9%
Aangevraagde subsidies	13.008	9.929	10.143	14.083	13.776
Toegekende subsidies					
Inclusieve arbeidsmarkt	1.447	1.803	927	1.029	3.097
Werk & Diversiteit	399	-	646	112	230
Werk & Preventie	774	1.170	384	726	237
Werk & Toekomst	300	1.327	1.395	683	70
Overige	-	-	63	275	-
Programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'	-	93	54	1.067	1.432
Programma 'Stap voor Stap'	2.533	-	-	-	-
Totaal maatschappelijke projecten	5.453	4.393	3.469	3.892	5.066
Onderzoek	3.883	2.427	4.474	5.349	4.515
Overige bestedingen	1.465	1.572	1.196	1.302	1.530
Jaarlijkse toekenningen	10.801	8.392	9.139	10.543	11.111
Vrijval besteding voorgaande jaren	-1.136	-840	-1.527	-595	-1.633
Kosten organisatie	2.245	2.031	1.918	1.888	1.725

Tasha Arlova

Ik ben een multidisciplinaire kunstenaar uit Wit-Rusland. Ik doe mee aan het programma om nieuwe mensen te ontmoeten en enkele praktische kanten van creatief ondernemerschap te leren. De groep is heel divers. Voor mij is het waardevol om ideeën te bespreken en mijn kunstpraktijk vanuit een ander perspectief te bekijken, waaronder de praktische kanten van het ondernemerschap zoals budgettering en belastingen.

World Makers Foundation
 ■ Enter: The Hub ■
 pagina 15

Missie

De missie van Instituut Gak is het leveren van een bijdrage aan de kwaliteit van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt in Nederland.

Dit doet het instituut door het rendement op het vermogen aan te wenden voor het financieel ondersteunen van:

- **Maatschappelijke projecten**
- **Onderzoeksprojecten**
- **(Bijzondere) leerstoelen en lectoraten**

Maatschappelijke projecten

Voor het grootste deel van de maatschappelijke projecten geldt dat het gaat om projecten waarvoor subsidie is aangevraagd nadat aanvragers de Quickscan op de website hebben doorlopen. Een aantal projecten is door het instituut zelf geïnitieerd.

Deze aanvragen worden vooraf door de organisatie getoetst aan de randvoorwaarden en - voor zover daarmee niet strijdig - ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuur. De aanvragen worden kritisch beoordeeld op vijf hoofdpunten, namelijk toegevoegde waarde voor de sociale zekerheid en/of de arbeidsparticipatie in Nederland, aantoonbare behoefte, prijs/kwaliteit verhouding, bereidheid van andere partijen om aan het project bij te dragen, haalbaarheid van het project en waarborgen voor een goede uitvoering.

Een groot deel van de projecten valt binnen de categorie 'inclusieve arbeidsmarkt', waarbij mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt naar werk worden begeleid. Daarnaast is er veel aandacht voor werkgelegenheid in de tekortsectoren zorg, techniek en ambachten. Hierdoor worden niet alleen de betreffende mensen geholpen, maar ook de werkgevers in de genoemde sectoren.

Om deelnemers van dagbesteding hierbij te ondersteunen, is Instituut Gak een tweejarig landelijk programma gestart. Hierin wordt aan dagbestedingsaanbieders in samenwerking met gemeenten en lokale werkgevers de mogelijkheid geboden om - bijvoorbeeld met gebruikmaking van de Toolbox Simpel Switchen - mensen vanuit de dagbesteding flexibele kansen (terugvallen mag) te bieden op een vervolgstap. Naast het aanjagen en financieel ondersteunen van lokale projecten, wordt onderzoek gedaan om de resultaten te monitoren.

Het instituut heeft in 2022 een bedrag van € 5.453.000 aan 59 projecten toegekend, waarmee het totaal dat vanaf het ontstaan van het instituut voor maatschappelijke projecten beschikbaar gestelde bedrag uitkomt op ruim € 105 miljoen. Daarnaast is een bedrag van € 122.000 aan drie lopende projecten toegekend.

Voor een overzicht van de maatschappelijke projecten waaraan in het jaar 2022 subsidies zijn toegekend, wordt verwezen naar pagina 11 tot en met 22.

Onderzoeksprojecten

Voor de meerderheid van de gesteunde onderzoeksprojecten geldt dat Instituut Gak teneinde aan te sluiten op de kernvragen op het gebied van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt, zich laat adviseren over belangrijke thema's waarop onderzoek wenselijk wordt geacht. Naast de advisering door de raad van advies laat het instituut zich bijstaan door de wetenschappelijke raad, een externe adviseur, de aan het instituut verbonden hoogleraren en lectoren en een aantal andere experts.

Op basis van de ontvangen adviezen stelt het bestuur de onderzoeksthema's vast. In overleg met de wetenschappelijke raad biedt het instituut per vastgesteld thema aan geselecteerde onderzoekers de mogelijkheid om een voorstel in te dienen voor een onderzoeksproject. Deze procedure maakt dat spontane aanvragen voor financiering van onderzoek niet in behandeling worden genomen. Wel wordt regelmatig een thema geselecteerd waarvoor een open inschrijving mogelijk is.

Voorts geeft het instituut de aan het instituut verbonden hoogleraren en lectoren de mogelijkheid om na de (her)benoeming een leerstoelgebonden onderzoeksvoorstel in te dienen. Na een kritische interne beoordeling en beoordeling door de wetenschappelijke raad en een externe referent worden deze voorstellen ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuur.

In 2022 heeft het instituut een bedrag van € 3.883.000 aan 12 nieuwe onderzoeksvoorstellen toegekend. Hiermee komt het totaal dat het instituut vanaf het ontstaan voor onderzoek beschikbaar heeft gesteld uit op circa € 72 miljoen. Informatie met betrekking tot de in 2022 financieel mogelijk gemaakte onderzoeksprojecten is terug te vinden op pagina 25 tot en met 29.

Leerstoelen/lectoraten

Via het instellen, in stand houden en financieel ondersteunen van leerstoelen en lectoraten wil Instituut Gak het wetenschappelijk onderwijs en het onderzoek op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt bevorderen.

Momenteel komt het aantal door het instituut ondersteunde leerstoelen uit op negentien en worden twee lectoraten ondersteund. Een overzicht van de leerstoelen en de lectoraten is opgenomen op pagina 31 tot en met 35.

Vermogensbeheer

Het instituut streeft naar voldoende inkomsten voor de financiering van een structureel subsidiebudget in combinatie met het in stand houden van de koopkracht van het vermogen. Dit is een ambitieuze doelstelling, vooral in de context van de huidige financiële markten.

Het belegd vermogen bedraagt eind 2022 € 655 miljoen. Het instituut laat zich bij het vermogensbeheer adviseren door de beleggingscommissie. Op basis van de van deze commissie ontvangen adviezen stelt het bestuur het beleggingsbeleid vast. Waar nodig wordt bij de voorbereiding van de adviezen van de beleggingscommissie extern advies ingewonnen. De beschrijving van het beleggingsbeleid is terug te vinden op pagina 38 tot en met 42.

Maatschappelijke betrokkenheid

De maatschappelijke betrokkenheid van het instituut blijkt uit de missie. Als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) richt het instituut zich op ondersteuning van maatschappelijke projecten, onderzoeksprojecten en (bijzondere) leerstoelen op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt met als doel een positieve bijdrage te leveren aan de kwaliteit van deze terreinen in Nederland.

Bij het beheer van het vermogen van het instituut is het streven gericht op een praktisch uitvoerbaar duurzaamheidsbeleid, dat past bij de aard en de omvang van het instituut. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar pagina 39 en 40 onder het beleggingsbeleid.

Risicomanagement en risicobeheersing

De risico's waaraan Instituut Gak blootstaat en de beheersing van die risico's zijn opgenomen op pagina 54 in de jaarrekening. ■

Nuriya

Nuriya komt uit Ethiopië en woont al tweeëntwintig jaar in Nederland. Ze is een drukke moeder van zes kinderen die in het naaiatelier de eerste stappen naar betaald werk zet. Hier kan ze in een veilige omgeving de balans tussen werk en haar moederschap onderzoeken en dit motiveert haar om verder te leren en uiteindelijk de stap naar werk te zetten.

Stichting BORO*ATELIER
 ■ BORO*Ontwikkelt Stap voor Stap ■ pagina 18

Instituut Gak ondersteunt organisaties die zich met hun maatschappelijke projecten inzetten om mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt actief naar de arbeidsmarkt te leiden, hun arbeidsmogelijkheden te versterken en/of terugval in een uitkeringssituatie te voorkomen. Hierbij wordt de focus gelegd op de volgende categorieën:

Inclusieve arbeidsmarkt

Op de ideale inclusieve arbeidsmarkt werken mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt volwaardig samen met mensen zonder afstand tot de arbeidsmarkt, bij dezelfde werkgever en in hetzelfde team. Helaas komen werkzoekende en werkgever niet altijd even makkelijk tot elkaar. Bijvoorbeeld doordat ze elkaar letterlijk niet kunnen vinden, doordat er obstakels worden verwacht of doordat het de werkzoekende ontbreekt aan de benodigde werkervaring en vaardigheden. Er zijn verschillende mogelijkheden om kansen voor werkzoekenden met een achterstand op de arbeidsmarkt te vergroten, de afstand naar werk te overbruggen en hen feitelijk aan werk te helpen. Instituut Gak vindt het belangrijk dat werkgevers bij de projecten worden betrokken en de projecten dienen ook antwoord te geven op de vraag waar werkgevers en werkzoekenden in dit verband behoefte aan hebben. Projecten die de deelnemers leiden naar sectoren waar veel vraag is naar (nieuw) personeel zijn daardoor extra interessant. Dit zijn bijvoorbeeld banen in de horeca en de zorg, maar ook op het gebied van technisch vakmanschap in het midden- en kleinbedrijf. Ook projecten die zich richten op versterking van lokale economieën zijn interessant, met name als hierbij nieuwe werkgelegenheid wordt gecreëerd.

Werk & Diversiteit

Ieder mens is uniek en verdient een gelijkwaardige kans op de arbeidsmarkt. Maar op de werkvloer vormt de samenstelling van een team niet altijd een afspiegeling van de Nederlandse bevolking. Dit kan een onbewuste keuze zijn en soms wordt de stap niet aangedurfd omdat onbekend onbeminde maakt. Door te streven naar meer diversiteit op de werkvloer krijgen (nieuwe) collega's toegang tot die gewenste baan en krijgen ze de kans om hun talenten verder te ontwikkelen en in te zetten voor de werkgever. Een diverse samenstelling van het personeelsbestand is ook voor een bedrijf van waarde. Diversiteit leidt onder meer tot vernieuwing en helpt bedrijven in te spelen op veranderingen in de omgeving. Binnen dit thema willen wij ook aandacht vestigen op beroepen waar bepaalde groepen ondervertegenwoordigd zijn, maar waar wel veel kansen voor hen liggen. Instituut Gak ondersteunt projecten die bijdragen aan een goede beeldvorming, bewustwording, zelfredzaamheid en cultuuromslag. Het is hierbij van groot belang om

werkgevers te bereiken en te betrekken. Daarom dient een project bij voorkeur ook antwoord te geven op de vraag hoe werkgevers in dit verband ondersteund kunnen worden.

Werk & Preventie

Als er geen goede balans is tussen werk en gezondheid of tussen werk en privé bestaat de kans dat mensen (langdurig) uitvallen. Omdat werk mensen in een kwetsbare periode van hun leven houvast en (financiële) stabiliteit biedt, is het van belang uitval zoveel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door de eigen regie te versterken, bewustwording en onderling begrip tussen werkgever, werknemer en collega's te vergroten en taboes te doorbreken. Ook wil Instituut Gak projecten stimuleren die een duurzame inzetbaarheid van kwetsbare werknemers bevorderen, bijvoorbeeld door doorstroom van werk naar werk mogelijk te maken. Hoewel de focus op de werknemer lijkt te liggen, is de betrokkenheid van werkgevers hierbij ook van groot belang.

Werk & Toekomst

Verwacht wordt dat er door robotisering, digitalisering en de voortschrijdende technologische ontwikkelingen in de toekomst steeds meer banen en beroepen zullen verdwijnen. Hiernaast zullen er ook nieuwe banen en beroepen bijkomen en worden er nieuwe kansen geboden. Vaardigheden die aansluiten op de eisen die de eenentwintigste eeuw stelt en een leven lang leren zijn belangrijk om flexibel mee te kunnen blijven bewegen op de continu veranderende arbeidsmarkt. Een toenemend aantal werkgevers kan vanuit sociaal ondernemerschap een belangrijke rol vervullen om mensen aan het werk te helpen en te houden. De technologie kan bijdragen aan functiecreatie of -aanpassing voor mensen met een arbeids handicap. In deze context kan het interessant zijn om op een andere manier naar betaald en onbetaald werk te kijken. Hierbij ondersteunen wij projecten die gericht zijn op ontplooiing, bewustwording en het overbrengen van nieuwe inzichten over wat de toekomst van de arbeidsmarkt zal brengen en hoe hierop kan worden ingespeeld. Tegelijkertijd kan ook sprake zijn van concrete arbeidstoeleiding en ondersteuning op de werkplek, bijvoorbeeld in het geval van functiecreatie dankzij een toekomstgerichte aanpak. Ook binnen dit thema is het van groot belang werkgevers te bereiken en te betrekken. Een project dient dan ook antwoord te geven op de vraag waar werkgevers behoefte aan hebben om voorbereid te zijn op de toekomst. Een leven lang leren en zijnstroom vormen een belangrijk onderdeel van deze categorie. Denk daarbij aan van-werk-naar-werktrajecten uit verdwijnbanen naar tekortsectoren als techniek, onderwijs en zorg.

Overzicht in 2022 gesteunde projecten

Zoals eerder in dit verslag al aangegeven heeft het instituut in 2022 een bedrag van € 5.453.000 aan 59 projecten toegekend, waarmee het totaal dat vanaf het ontstaan van het instituut voor maatschappelijke projecten beschikbaar gestelde bedrag uitkomt op ruim € 100 miljoen.

Deze projecten zijn als volgt over de verschillende categorieën en het programma verdeeld:

Categorie:	aantal:	bedrag:
Inclusieve arbeidsmarkt	24	1.447.000
Werk & Diversiteit	3	399.000
Werk & Preventie	5	774.000
Werk & Toekomst	1	300.000
Programma 'Stap voor Stap'	26	2.533.000
	59	5.453.000

Via de 24 projecten onder de categorie inclusieve arbeidsmarkt en de 26 projecten binnen het programma 'Stap voor Stap' is het in 2022 mogelijk gemaakt om 1.475 mensen een traject richting betaald werk aan te bieden.

Instituut Gak verstrekt hierbij resultaatfinanciering. Dit houdt in dat in gevallen waarin projecten minder succesvol worden afgerond dan beoogd, de definitieve financiële bijdrage lager is dan de toegekende maximale bijdrage.

Daarnaast monitort het instituut of de toegekende middelen ook daadwerkelijk overeenkomstig met de aanvragen worden besteed.

INCLUSIEVE ARBEIDSMARKT

VluchtelingenWerk Nederland ■ Samen kom je verder (€ 45.000)

Dit project begeleidt, bemiddelt en plaatst statushouders op een participatieplek, fulltime- of parttimebaan of een vervolgoopleiding. De deelnemers worden wekelijks bijgestaan door een vrijwillige arbeidscoach en een trainee arbeidscoach. Aanvullend kan een koppeling worden gemaakt met een ervaringsdeskundige. Dit is een statushouder die de weg naar de arbeidsmarkt al heeft afgelegd en veel praktisch advies kan geven over hoe bepaalde obstakels zijn te overwinnen. In zes groepsbijeenkomsten werken de deelnemers aan sollicitatie- en presentatievaardigheden. Tijdens de laatste bijeenkomst worden werkgevers uitgenodigd, zodat werkgevers en werkzoekenden elkaar kunnen ontmoeten en werkgevers de deelnemers kunnen helpen oefenen met sollicitatiegesprekken. De deelnemers gaan indien mogelijk ook op werkbezoek. Na plaatsing krijgen de nieuwkomers begeleiding op de werkvloer en ook de arbeidscoach blijft in beeld. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgoopleiding.

Coöperatie DOKAcademie 030 U.A. ■ Pizzaiolo 4.0 (€ 45.000)

In het project 'Pizzaiolo 4.0' leidt DOKAcademie 030 mensen zonder startkwalificatie op tot pizzabakker. Het traject bestaat – naast begeleiding op leefgebieden zoals financiën en gezondheid – uit empowermenttrainingen, basistheorie horeca en brood & banket en een stage of leerwerktraject bij een pizzeria. Omdat pizzeriahouders al vanaf de voorfase bij het project betrokken zijn, is de kans op uitstroom naar werk optimaal. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgoopleiding.

Stichting Technotrend ■ Werktraject energietransitie Kanaleneiland (€ 42.000)

Stichting Technotrend is opgericht om bij te dragen aan een duurzame samenleving. De thema's circulaire economie en energietransitie staan daarbij centraal. Utrechtse partners investeren in de wijk Kanaleneiland-Zuid. Betrokkenheid van de buurtbewoners bij de transitie is een belangrijk thema. Eerst volgen twee werkzoekende buurtbewoners een opleiding tot energieconsulent om huishoudens voor te lichten op het gebied van energiebesparing. Vervolgens worden zes werkzoekende buurtbewoners getraind om simpele energiebesparende maatregelen uit te voeren bij mensen thuis. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgoopleiding.

Coalitie voor Inclusie ■ VN-ambassadeurs op de kaart (€ 15.000)

Stichting Inclusie Nederland streeft naar een samenleving die deelname van mensen met een verstandelijke, lichamelijke of psychische beperking als normaal en vanzelfsprekend accepteert. Het VN-verdrag Handicap is daarin leidend. Samen met de stichting wordt een platform opgezet om VN-ambassadeurs die lokaal actief zijn op de kaart te zetten, te versterken en met elkaar te verbinden. Met het platform beoogt deze stichting het aantal VN-ambassadeurs te laten groeien en de impact van het werk van de ambassadeurs te vergroten. Via het platform worden ook ambassadeurs met het specialisme inclusie en werk beter vindbaar. Het thema 'Inclusie op de werkvloer' komt tevens op de agenda van een aantal kennisbijeenkomsten. Instituut Gak draagt bij aan de vindbaarheid van deze ambassadeurs en het bespreekbaar maken van inclusie en werk op kennisbijeenkomsten.

Stichting Buzinezzclub Foundation ■ Van bankzitter naar baas (€ 150.000)

In het project 'Van bankzitter naar baas' worden vijfhonderd jongeren door professionals en experts uit het werkveld volgens het trainingsprogramma Buzinezzclub begeleid naar werk, opleiding of een eigen bedrijf. Het gaat om jongeren uit de regio's Utrecht, Rotterdam en Eindhoven. De begeleiding bestaat uit workshops, groepstrainingen, individuele coaching, netwerkbijeenkomsten met werkgevers en stages. De deelnemers doorlopen het traject binnen zes tot achttien maanden. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgoopleiding.

Stichting Nelis ■ Onzichtbaar Facilitair Talent (€ 26.334)

Stichting Nelis is een sociale onderneming in de glazenwasserij, de schoonmaak- en de facilitaire branche, opgericht om jongeren die kort of langdurig werkloos zijn of anderszins op te grote afstand van de arbeidsmarkt staan zo snel mogelijk bij het arbeidsproces te betrekken. Dit doet Stichting Nelis door die jongeren in verkorte leerwerktrajecten professionele basisvaardigheden aan te reiken, door stageplekken en arbeidsplaatsen voor ze te zoeken en door ze intensief te coachen om voortijdige en onnodige uitval te voorkomen. In dit project worden kansarme jongeren in de regio Haaglanden met een NUG (niet-uitkeringsgerechtigd)-achtergrond gedurende zes maanden begeleid naar een baan in de glazenwasserij, schoonmaakbranche of de facilitaire sector. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgoopleiding.

Het Blok ■ De Moestuin (€ 45.000)

Het Blok is een sociale onderneming en erkend leerwerkbedrijf met een cadeauwinkel en lunchroom in het centrum van Lichtenvoorde. Mensen tussen de zestien en zestig jaar met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen er een leerwerktraject

volgen. De activiteiten hebben tot doel de arbeidspositie van deze mensen te verbeteren en ze een zingevende dagbesteding te bieden. Het project 'De Moestuin' is een verlengstuk van het huidige aanbod. Een ervaren hovenier met een achtergrond in de zorg is verantwoordelijk voor het werkleertraject. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgoopleiding.

Blue Road Academy (voorheen Stichting RefugeeForce) ■ Groeiproject RefugeeForce Nederland (€ 67.500)

Met een trainingsprogramma op locatie geeft Blue Road Academy nieuwkomers de kans zich professioneel te ontwikkelen en een wereldwijd erkende Salesforce-certificering te behalen. Na afronding zijn deelnemers uitgerust met praktische vaardigheden, kennis en een professioneel netwerk. Het doel van het project 'Groeiproject RefugeeForce Nederland' is om het Amsterdamse programma door heel Nederland te laten groeien met drie nieuw te creëren trainingslocaties (hubs) in Eindhoven, Arnhem en Groningen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgoopleiding.

Stichting DUO for a JOB ■ Veelbelovend mentoringproject van start in Rotterdam (€ 176.000)

DUO for a JOB is een Rotterdamse stichting met een ontstaansgeschiedenis in België. Het doel van het project is om tussen 2022 en 2024 werkzoekende jongeren in 350 duo's aan vijftigplussers te koppelen die hen vrijwillig ondersteunen in het zoeken naar werk. Zodra een duo is samengesteld, ontmoeten de jongere en de mentor elkaar gedurende zes maanden minstens twee uur per week. De vijftigplusser (de mentor) deelt zijn kennis en expertise met een jongere (de mentee). De mentee (18-33 jaar oud, werkzoekende statushouder, gezinshereniger of jongere met een non-EU-achtergrond) verbetert op deze manier zijn vaardigheden en bepaalt samen met de mentor zijn professionele doelstellingen en de weg ernaartoe. Het programma is voor de deelnemers gratis. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgoopleiding.

BètaTech Services ■ Startplein Techniek met Loopbaanleren (€ 75.000)

BètaTech Services innoveert techniekonderwijs en begeleidt scholen, werkgevers en arbeidsbemiddelaars met maatwerk. Onder het motto 'Van ambitie via maatwerkplannen naar realisatie' koppelt deze organisatie technische opleidingen en technische kennis aan de praktijk. Het project wordt uitgevoerd in Rivierenland. BètaTech Services wil met leerwerktrajecten in het programma Startplein Techniek zij-instroom van werkzoekenden in technische beroepen bevorderen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgoopleiding.

Stichting Jeugdwerk Den Haag ■ Tel mee met taal voor jouw Carrière Boost (€ 37.300)

Het project 'Carrière Boost' richt zich als leerwerkcentrum op mensen die bijvoorbeeld vanuit de bijstand werkervaring opdoen of een passende opleiding volgen. Dit met als doel binnen een à twee jaar in een reguliere baan aan de slag te gaan in de kinderopvang, de zorg, het onderwijs of in het sociaal werk. De stichting begeleidt in samenwerking met de gemeente Den Haag ook bij sollicitaties. Voor de deelnemers worden banen gecreëerd in de zorg, de kinderopvang en het onderwijs. Na een proefperiode van een maand zijn deelnemers verzekerd van (maximaal) twee jaar werk op minimumloonbasis. In deze periode doen ze werkervaring op waarbij rekening wordt gehouden met hun persoonlijke situatie. Met het project 'Tel mee met taal voor jouw Carrière Boost' wil de stichting intern een NT2-cursus aanbieden, waarna deelnemers een deelnemerscertificaat ontvangen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting GildeLab ■ Professionalisering Het GildeLab (€ 50.000)

Stichting GildeLab is een textiel- en lederbewerkingswerkplaats in Amsterdam-West dat met lokaal talent producten maakt voor ontwerpers, modelabels, organisaties, bedrijven, overheid en particulieren. Bij Het GildeLab worden samples, kleine (mode) collecties, horeca- en bedrijfskleding, relatiecadeaus en interieurkleding gemaakt. Het GildeLab biedt als stichting ruimte voor creativiteit en talentontwikkeling en stimuleert ondernemerschap en werkgelegenheid in de wijk. Het GildeLab wordt doorontwikkeld en er komt een nieuw curriculum waardoor vrouwen met een migratieachtergrond uit de wijk na een eenjarig leerwerktraject stappen kunnen maken naar een opleiding of regulier betaald werk. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Startwerkplaats Friesland ■ Maatschappelijke meerwaarde met ondernemende aanpak (€ 50.000)

Stichting Startwerkplaats Friesland begeleidt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar kansrijke beroepen in sectoren met een tekort aan personeel. Indien nodig wordt andere problematiek aangepakt (zoals eenzaamheid of schulden), zodat er ruimte ontstaat om na te denken over toekomstig werk of een opleiding. Daarna volgen de deelnemers een training of opleiding gericht op een kansrijk beroep en gaan ze via een uitzendbureau aan de slag. Gedurende het gehele traject wordt een deelnemer gekoppeld aan een vrijwillige mentor, totdat er werk is gevonden bij een 'vaste' werkgever. Ook loopt er een professionele coach mee. Trajecten variëren, afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt, van zes maanden tot twee jaar. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Educatief Centrum Oost ■ Educatief Centrum Oost (€ 74.000)

Stichting Educatief Centrum Oost (EC-O) ontwikkelt educatieve activiteiten die vooral zijn gericht op het opdoen van werkervaring en behalen van startkwalificaties. De afgelopen vier jaar is het aantal deelnemers aan dit soort activiteiten gegroeid. Volwassenen kunnen een integraal traject doorlopen waarbinnen zij een opleiding volgen en stagelopen bij lokale bedrijven of de leerwerkplekken van Stichting EC-O. De opleiding wordt aangevuld met extra taalonderwijs, rekenen en computervaardigheden. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting The New Entrepreneur ■ Pak je Kans Zolle en Arnhem 2022 (€ 46.000)

Het project 'Pak je Kans' is een van de projecten waarmee stichting The New Entrepreneur het ondernemerschap onder jongeren wil bevorderen. Het project is bedoeld voor jeugdwerklozen tussen 18 en 27 jaar in Arnhem en Zolle, die onder professionele begeleiding aan de slag gaan met hun eigen onderneming. Daarbij krijgen deelnemers de mogelijkheid om bij aangesloten regionale beroepsopleidingen als mbo-keuzedeel cursussen te volgen over ondernemerschap. Als aan het eind van het traject blijkt dat het ondernemerschap toch niet bij de jongere past, wordt hij begeleid om een baan in loondienst te vinden. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap of betaald werk.

Stichting De Harde Leerschool ■ De Harde Leerschool Breda (€ 75.000)

Stichting De Harde Leerschool brengt kansarme (jong)volwassenen met verschillende workshops en gastlessen discipline, gedragsregels, presentatie- en sollicitatievaardigheden bij. Rugbytrainingen en een driedaags bivak zorgen niet alleen voor fysieke fitheid bij de deelnemers, maar er komen ook aspecten aan bod als respect, teamgeest en doorzettingsvermogen. Een traject kent een duur van twintig weken. Het programma omvat concreet: (snuffel)stages, het behalen van een VCA-diploma, oefenwedstrijden, workshops, een banenmarkt en een feestelijke eindwedstrijd. Ook wordt er nazorg aangeboden. Dit project heeft betrekking op de uitvoering van het programma in de gemeente Breda. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Excelsior4all ■ Talentontwikkeling=topsport (€ 17.500)

Stichting Excelsior4All is de maatschappelijke foundation van voetbalvereniging Excelsior Rotterdam. Kwetsbare Rotterdammers tussen de zestien en veertig jaar, die om uiteenlopende redenen een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, worden gedurende tien weken fasegewijs gemotiveerd, geactiveerd

en in de goede richting geholpen. Te denken valt aan: sport en gezonde levensstijl, workshops voor zelfontplooiing, budgettering, vaardigheidstrainingen, meet&greet met werkgevers en workshops met rolmodellen uit het bedrijfsleven. Deze tien weken moeten zich vertalen naar een actieplan gericht op participatie en uitstroom naar een (sport)activiteit, vrijwilligerswerk, opleiding of betaald werk. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Everyday Heroes ■ DJI: re-integratie vergroten, recidive verminderen (€ 120.000)

Op jaarbasis komen ongeveer dertigduizend personen vanuit detentie terug in de samenleving. 65 procent hiervan is kort gestraft (dat wil zeggen heeft minder dan drie maanden gedetineerd gezeten). Circa 60 procent van de gedetineerden heeft enkelvoudige of meervoudige problematiek, zoals (een combinatie van) een lichte verstandelijke beperking, verslaving en psychische kwetsbaarheden. Voor deze groep is het belangrijk dat er direct na detentie een aantal zaken is geregeld, zoals een identiteitsbewijs, een dak boven het hoofd, inkomen, een netwerk en aandacht voor eventuele schulden, zodat de kans op recidive kleiner is. Voor ex-gedetineerden is het echter erg lastig om aan het werk te komen en te blijven vanwege het stigma dat aan hen kleef. Everyday Heroes helpt mensen in een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt via maatwerk met de laatste stap naar werk. De organisatie neemt praktische belemmeringen weg voor het verkrijgen van werk, zoals het ontbreken van een rijbewijs, (elektrische) fiets of een laptop. Dit project betreft een samenwerking tussen Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en Everyday Heroes om (ex-)gedetineerden succesvol te helpen re-integreren. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk.

The Young Digitals ■ Opschaling The Young Digitals Rotterdam (€ 60.000)

De sociale onderneming The Young Digitals helpt jongeren die vastgelopen zijn in hun studie of baan. Zij worden opgeleid tot digitaal marketeer en worden begeleid in hun persoonlijke ontwikkeling en welzijn. De organisatie geeft deze jongeren een kosteloze training van tien weken, een interne en betaalde traineeship en begeleiding naar een nieuwe werkgever. Hierbij werken zij samen met bedrijven en organisaties die ondersteuning vragen op het gebied van digitale marketing. The Young Digitals wil de nieuwe Rotterdamse vestiging gaan opschalen zodat daar jongeren (jongeren zonder startkwalificatie, jongeren uit de jeugdzorg, uit het doelgroepenregister, vanuit de schuldhulpverlening) opgeleid en begeleid kunnen worden en een baan vinden in de online marketing. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

The World Makers Foundation ■ Enter: The Hub (€ 23.080)

The World Makers Foundation ondersteunt gevluchte kunstenaars met een platform waar ze hun vakkennis kunnen delen en ontwikkelen. De stichting werkt samen met lokale, gevestigde kunstenaars en (mode)ontwerpers en met culturele instellingen. Met het project Enter: The Hub wil de stichting dertig deelnemers laten meedoen aan een traject met ruimte voor training, begeleiding, planontwikkeling, kennisdeling over financiering en wetgeving om zo tot een realistisch businessplan te komen voor hun toekomstige onderneming. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

FC Utrecht ■ U4U (€ 40.000)

De voetbalclub FC Utrecht zet zich met het initiatief U4U in om mensen met behulp van individuele trajecten, groepstrajecten en activeringsplekken (dagbestedingsmogelijkheden) te begeleiden naar de arbeidsmarkt. De individuele trajecten spelen zich af in en rondom Stadion Galgenwaard. FC Utrecht richt zich op mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die in een langdurig sociaal isolement zitten. Via de businessclub beschikt FC Utrecht over een groot aangesloten bedrijvennetwerk. In het traject worden naast begeleiding op maat ook bedrijfsbezoeken, bedrijfspresentaties of snuffelstageplekken ingezet. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Mpowerment ■ Newcomers' path to meaningful employment (€ 90.000)

Mpowerment is opgericht door een Syrische nieuwkomer met als doel andere nieuwkomers te begeleiden naar de arbeidsmarkt. Zelf heeft hij deelgenomen aan het – mede door Instituut Gak gefinancierde – Incubatorprogramma van Refugees Forward, dat nieuwkomers ondersteunt bij het opstarten van hun eigen bedrijf. Hij gaat deelnemers in twee jaar tijd helpen aan een certificaat en een baan als vrachtwagenchauffeur, logistiek medewerker of lesinstructeur. Een compleet opleidingstraject bestaat uit de volgende onderdelen: vakopleiding tot chauffeur (theorie en praktijk), training Nederlandse taal en cultuur, en sollicitatietraining. Na afronding van het opleidingstraject krijgen de deelnemers gegarandeerd een arbeidscontract van minimaal een jaar bij een van de transportbedrijven uit het eigen netwerk. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap of betaald werk.

Stichting Pars Cipere ■ Nieuwe docent 2.0 (€ 60.000)

Stichting Pars Cipere helpt nieuwkomers met een academische of hbo+-achtergrond in het integratieproces via een platform waarin projecten zijn ondergebracht. Hierbij wil de stichting hoogopgeleide nieuwkomers met een onderwijsachtergrond binnen het traject gefaseerd begeleiden naar een volwaardige baan in het voortgezet of basisonderwijs. Dit gebeurt in een

gestructureerd proces van sociale participatie (taal en cultuur leren), een eerste baan en begeleiding on the job (werken als vrijwilliger op scholen) en doorgroei naar een baan binnen hun vakgebied of expertise. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk.

Stichting SpikeUp AI ■ Diversifying the data world (€ 17.500)

Stichting SpikeUp AI leidt hoogopgeleide statushouders in ICT en AI (artificial intelligence) op voor de rollen van data scientist, data engineer en machine learning engineer. SpikeUp biedt de deelnemers een trainingsprogramma van zes tot negen maanden waarin ze veelgevraagde IT-certificaten kunnen verwerven, soft skills verder kunnen ontwikkelen en professionele en projectmanagementvaardigheden kunnen verbeteren. SpikeUp AI verbindt bedrijven aan cursisten die de training succesvol afronden en ondersteunt bij het sollicitatieproces. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

WERK & DIVERSITEIT

De Galan Groep BV ■ Een inclusieve werkomgeving in het mkb (€ 299.420)

De Galan Groep wil diversiteit en inclusie (D&I) concreet en praktisch maken aan de hand van een coachingstraject. Het traject is gericht op mkb-bedrijven in de technieksector, met name uit Overijssel en Utrecht. Zij krijgen hulp van organisatiecoaches bij het opzetten en begeleiden van een cultuuromslag binnen hun eigen organisatie gericht op D&I. Daarbij is speciale aandacht voor inclusie van jongeren met een niet-westerse achtergrond en van vrouwen. Bedrijven maken kennis met het programma door de quickscan 'Hoe divers en inclusief ben jij als bedrijf?' in te vullen en ze kunnen een mini-workshop bijwonen om 'bias' te ervaren. Instappen in het programma is laagdrempelig en biedt maatwerk. Er doen zestig bedrijven aan het programma mee. Per bedrijf is er aandacht voor zowel het management als voor één of meerdere enthousiaste ambassadeurs en HR-adviseurs om op verschillende niveaus te werken aan D&I en een beweging op gang te brengen. Gedurende de uitvoering van het programma worden resultaten gemonitord en uiteindelijk vertaald naar een 'best practice model'.

Stichting JobOn ■ Nationale Werkbezoekdag 2022 (€ 30.000)

Stichting JobOn (voorheen De Broekriem) is een landelijke netwerkorganisatie voor en door werkzoekenden. Met dit project wil JobOn mensen verleiden om een overstap te maken naar een krapteberoep en werkgevers overhalen om anders te kijken naar talent en mensen met een ander profiel ook de kans te geven. Tijdens de Nationale Werkbezoekdag kunnen bedrijven en

publieke organisaties hun bedrijf presenteren en kennismaken met potentiële nieuwe werknemers. Is er een klik dan wordt de geïnteresseerde uitgenodigd voor een bedrijfsbezoek.

Stichting 75inQ ■ Powerbank-GENDEX (€ 70.000)

Stichting 75inQ werkt aan het versnellen van de transitie naar duurzame energie door gendergelijkheid te bevorderen in lijn met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen ontwikkeld door de Verenigde Naties. Met het project 'Powerbank-GENDEX' wil de stichting de vertegenwoordiging van vrouwen in de energiesector duurzaam vergroten door zij-instroom en doorstroom te bevorderen en uitstroom te voorkomen om zodoende de energiewerksmarkt een afspiegeling te laten zijn van de samenleving. Om te beginnen met de ontwikkeling van twee instrumenten, de Powerbank (versterken van de netwerkcapaciteit van vrouwen en zichtbaarheid voor werkgevers) en de GENDEX (instrumenten ter ondersteuning en stimulering van werkgevers om diversiteit meetbaar te maken en te verbeteren door onder andere de inzet van een 'serious game'). Stichting 75inQ hoopt 250 tot 750 vrouwen te bereiken alsook vijf bedrijven die de instrumenten willen inzetten om diversiteit te vergroten.

WERK & PREVENTIE

Stichting Klem op je werk ■ Drempel Het onbespreekbare bespreekbaar maken (€ 200.000)

Met dit project wil Stichting Klem op je Werk sociale (on)veiligheid zoals grensoverschrijdend gedrag en discriminatie op de werkvloer bespreekbaar maken voor medewerkers met een vmbo-achtergrond en iedereen die met hen werkt binnen non-profit organisaties. Spil in het project is een interactieve theatervoorstelling waarin de kijker ook maker is en bij de uitvoering wordt betrokken. Voorafgaand aan de voorstelling worden werknemers en werkgevers geïnterviewd en bijgestaan door werknemers van deelnemende organisaties om schurende kwesties boven water te halen. Kenmerkend voor dit project is onder meer het gebruik van verschillende theatervormen waarmee herkenbare situaties en emoties worden uitgebeeld. Daarnaast is kenmerkend de follow-up in de vorm van een training voor managers, werkgevers en een interne werkgroep die de sociale veiligheid agenderen en borgen voor de lange termijn.

Stichting Nederland Geldzorgenvrij ■ MKB Doorgaan (€ 110.000)

Stichting Nederland Geldzorgenvrij biedt iedereen die dat nodig heeft persoonlijke begeleiding naar hulp op financieel gebied. Binnen deze stichting zijn meerdere hulpinterventies opgenomen, gericht op verschillende doelgroepen en hulpvragen. Het hulpinterventieprogramma MKB Doorgaan is een initiatief dat vroege signalering van (financiële) problemen organiseert en eerstelijns hulp biedt aan mkb-ondernemers en zzp'ers met een – in de kern – levensvatbaar bedrijf. Er wordt gratis advies

op maat gegeven, om hen vervolgens via een warme overdracht naar de meest geschikte tweedelijns partij te helpen. Instituut Gak draagt bij per geholpen ondernemer.

Oproep 'Hoe is het met je?'

Een ingrijpende levensgebeurtenis zoals het verlies van een naaste, een echtscheiding of persoonlijk letsel heeft impact op een persoon en diens functioneren als werknemer, zeker als er meerdere factoren meespelen. Instituut Gak wil meer aandacht vragen voor de timing van een eerste (informeel) gesprek tussen leidinggevende en werknemer, ongeacht het soort levensgebeurtenis dat in de privésfeer plaatsvindt. De oproep is bestemd voor organisaties die – op basis van een maatschappelijk oogmerk – vanuit verschillende perspectieven het timingsmoment voor het eerste gesprek kunnen 'grijpen', belichten en duiden in een vorm die aansprekend en overdraagbaar is.

CNV Jongeren ■ Fingerspitzengefühl, adaptatie door gesprekssimulatie (€ 99.425)

Het project heeft als primair doel leidinggevend en toegankelijke wijze te ondersteunen bij de timing en aanpak van het eerste gesprek bij vormen van verlies om zodoende duurzame en gezonde werkrelaties te kweken en te onderhouden. Voor CNV Jongeren is verlies een paraplueterm waaronder verlies van arbeidskwaliteit, verliesgevoelens van identiteit en verlies van dierbaren vallen. Om de behoefte zo scherp mogelijk te krijgen, is in het project een behoefte-uitvraag onder een grote groep leidinggevend en werknemers opgenomen. Door de timing van het gesprek uit te vragen wordt in de simulatie een verscheidenheid aan eerste gespreksituaties verwerkt. Vervolgens wordt bij twee organisaties een prototype getest en een informatiepunt ingericht. Het eindproduct wordt een op praktijkervaring gestaafde gratis tool in de vorm van een interactieve, digitale simulatie, waarin inzicht in situaties wordt geboden maar ook vervolgstappen in kaart zijn gebracht.

Nibud ■ Fijn dat je het vraagt! (€ 166.600)

'Fijn dat je het vraagt!' wil een uitkomst die ervoor zorgt dat meer werkgevers en werknemers in het mkb op sleutelmomenten het gesprek voeren over de (financiële) consequenties van ingrijpende levensgebeurtenissen, zodat (financiële) problemen worden voorkomen. De beoogde resultaten zijn:

- 1) verdiepen: inzicht in de latente en concrete behoeften van twintig werkgevers en twintig werknemers, handelingsverlegenheid en inzicht in de (eerste) sleutelmomenten voor het gesprek;
- 2) verbeelden: bestaande, aangescherpte of nieuw te ontwikkelen interventies die werkgevers en werknemers helpen in gesprek te gaan;
- 3) vernieuwen: communicatiemiddelen waarmee het Nibud de inzichten en producten kan ontsluiten. De uitkomsten worden breed gedeeld en de producten gratis beschikbaar gesteld.

Stichting Erwelzijn ■ Hoe is het echt met je? (€ 198.198)

Stichting Erwelzijn heeft als uitgangspunt dat fysieke, emotionele of sociale uitdagingen in iemands leven onder ongunstige omstandigheden, zoals weinig veerkracht, een domino-effect van negatieve gevolgen veroorzaken. Het in Friesland en Overijssel uitgevoerde project 'Hoe is het nu echt met je?' omvat de volgende onderdelen:

1. Werkgevers inspireren om werknemers in een vroegtijdig stadium aan te spreken na life-events. Vijf specifieke ingrijpende levensgebeurtenissen worden vanuit verschillende perspectieven (werknemer, werkgever en professional) belicht en gebundeld in een inspiratieboek. Hierin gaat speciale aandacht uit naar de timing van het eerste gesprek tussen werkgever en werknemer.
2. HRM-adviseurs helpen preventie op de kaart te zetten met de Atlas Life Events als bewustwordingsinstrument. Hiervoor wil men de Atlas Life Events uitbreiden met relevante events.
3. Werkgevers een methodiek bieden om snel in te spelen op life-events in de vorm van een actiehandleiding met onder meer persoonlijke verhalen van werknemers en infographics. Kennis en tools worden gratis beschikbaar gesteld aan en verspreid onder werkgevers, managers en organisaties.

WERK & TOEKOMST

Blinkers ■ Aantrekken onbenut arbeidspersoneel (€ 300.000)

Blinkers is een landelijke thuiszorgorganisatie met als missie: werken in de thuiszorg laagdrempeliger maken door de zorg flexibel en eenvoudig aan te bieden. Daarom is de wijkzorg opgeknipt in verschillende zorgopdrachten. Beschikbare (korte) zorgopdrachten worden via het Blinkersplatform gemeld. Gescreende zorgverleners kunnen de opdrachten oppakken en uitvoeren. Hiermee wordt nieuw arbeidspotentieel aangesproken dat momenteel niet (meer) als zorgverlener in de thuiszorg werkt.

De organisatie wil werken in de zorg makkelijk en aantrekkelijk maken voor een nieuwe groep zorgverleners, zoals herintreders, zij-instromers, studenten, werkzoekenden en recent gepensioneerden. Blinkers werkt hiervoor met een zorgplatform waar vraag en aanbod van zorg elkaar online ontmoet. Dit gebeurt deels met mensen in dienst en deels met zzp'ers. Het project bestaat uit twee onderdelen. Het eerste betreft het taakgericht opleiden van nieuwe instroom voor specifieke laagcomplexere zorg- of ondersteuningstaken. Het tweede onderdeel betreft het bereiken van gepensioneerden die werkzaamheden in de thuiszorg willen verrichten. Hier vermoedt Blinkers een groep die geïnteresseerd is om actief te worden of te blijven na hun pensioen.

PROGRAMMA 'STAP VOOR STAP: VAN DAGBESTEDING NAAR BESCHUT WERK'

Meedoen op de arbeidsmarkt draagt bij aan zelfvertrouwen, zelfredzaamheid, ontwikkeling en identiteit. Voor sommige deelnemers van dagbesteding die zich verder willen en kunnen ontwikkelen, is het lastig een stap verder te komen. Dit heeft diverse redenen. Een belangrijke reden is de onduidelijkheid – en daarmee onzekerheid – van bijvoorbeeld de financiële consequenties. En wat als het (beschut) werk niet blijkt te passen en een (tijdelijke) stap terug nodig is? Om deelnemers van dagbesteding hierbij te ondersteunen, is Instituut Gak een tweejarig landelijk programma gestart. Dit biedt dagbestedingsaanbieders in samenwerking met gemeenten en lokale werkgevers de mogelijkheid om – bijvoorbeeld met de Toolbox Simpel Switchen – mensen vanuit de dagbesteding flexibele kansen (terugvallen mag) te geven op een vervolgstap. Naast het aanjagen en financieel ondersteunen van lokale projecten, wordt onderzoek gedaan om de resultaten te monitoren. Op deze manier verbinden we wetenschap en praktijk aan elkaar. Er is financiering toegezegd aan 27 activeringsprojecten. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald (beschut) werk of een reguliere vervolgopleiding dan wel terugkeert naar een passende plek in de dagbesteding.

Stichting Landzijde ■ Buiten Gewoon Leren en Werken (€ 160.148)

Bij de Stichting Landzijde zijn 115 zorgboerderijen in Noord-Holland aangesloten. Er wordt gewerkt aan de persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers, die staat centraal. Zo vindt ieder jaar met alle deelnemers een gesprek plaats over welke doelen zij willen bereiken. Ieder jaar geeft een aantal deelnemers te kennen dat ze zich verder willen ontwikkelen. Landzijde heeft hiervoor een eigen educatiesysteem opgezet (Buiten Gewoon Leren), maar leidt ook toe naar formele certificaten en diploma's. Landzijde wil de deelnemers voorbereiden op een werkplek buiten de eigen dagbesteding, via educatie en stage of werkervaringsplekken in een veilige en vertrouwde omgeving.

Stichting Cliëntfonds 's Heeren Loo ■ Stap voor Stap Apeldoorn (€ 62.500)

's Heeren Loo Apeldoorn wil zich in dit project richten op zogenaamde 'onzichtbare' jongeren. Dit zijn jongeren tot 21 jaar met een lichte verstandelijke beperking, voor wie maar zeer beperkt mogelijkheden voor dagbesteding zijn. Pas als ze 21 jaar zijn, komt financiering in beeld omdat ze dan in aanmerking komen voor een uitkering van de gemeente. 's Heeren Loo ziet dat deze jongeren ook wensen en ambities hebben en wil ze eerder kunnen ondersteunen. Met elk van

de jongeren wordt een individueel stappenplan gemaakt naar (beschut) werk. Onderdelen die uitgevoerd gaan worden zijn een werkvaardigheidstraining en een training 'Hoe reis je met het openbaar vervoer'. Eventueel is er ook een bijdrage mogelijk in de reiskosten of voor werkschoenen. Iedere deelnemer krijgt een vaste jobcoach die ondersteunt op alle facetten van 'onderweg naar werk'.

Stichting Cliëntfonds 's Heeren Loo ■ Stap voor Stap Noordwijk (€ 38.110)

's Heeren Loo Noordwijk wil zich in dit project richten op deelnemers die binnen 's Heeren Loo wonen met een indicatie en budget voor arbeidsmatige dagbesteding en begeleiding. Met iedere deelnemer wordt een individueel stappenplan gemaakt naar (beschut) werk. Onderdelen die uitgevoerd gaan worden zijn een werkvaardigheidstraining en een training 'Hoe reis je met het openbaar vervoer'. Eventueel is er ook een bijdrage mogelijk in de reiskosten of voor werkschoenen. Iedere deelnemer krijgt een vaste jobcoach, die ondersteunt op alle facetten van 'onderweg naar werk'.

Stichting Rambler Amsterdam ■ Ramblers Stap voor Stap naar werk (€ 72.500)

Stichting Rambler Amsterdam is een modedesignstudio voor 'zoekende' jongeren en biedt als sociale onderneming leerwerktrajecten voor jongeren. Begeleiding gebeurt via professionele creatieve coaching gericht op het modevak en lifestylecoaching voor de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren. Deze twee vormen van coaching zijn met elkaar verbonden.

Door uitbreiding van de diversiteit van het aanbod kunnen de deelnemende jongeren meer kennis en ervaring opdoen in het vak. Denk aan workshops en masterclasses op alle vlakken van het modedesignvak; leren om een eigen portfolio te ontwerpen en dit te presenteren en een Rambler Mentoring-programma om de mogelijkheden binnen het modedesignwerkgebied te ontdekken en er de eerste werkervaring in op te doen. Via jobcoaching worden de jongeren gecoacht op een (beschutte) werkplek.

Stichting BORO*Atelier ■ BORO*Ontwikkelt Stap voor Stap (€ 72.500)

BORO*Atelier is een duurzaam textielatelier in Amsterdam-West met een sociale missie, waar sinds de oprichting in 2016 deelnemers met een afstand tot de arbeidsmarkt leerwerktrajecten kunnen doorlopen. Een deel van de deelnemers heeft een zorgindicatie in de vorm van een psychische, verstandelijke of fysieke beperking. Deelnemers zijn volwassenen en jongvolwassenen. Het doel is om (weer) op een fijne manier mee te kunnen doen in de samenleving en waar mogelijk te (re-)integreren op de Nederlandse arbeidsmarkt.

Stichting Roetz Fair Factory ■ Het ontwikkelen van nieuwe werktalenten (€ 55.552)

Roetz Fair Factory is een sociale fietsenfabriek in Amsterdam, een onderneming met zowel een duurzame als sociale missie. Oude fietsframes krijgen er een tweede leven en mensen krijgen een kans om naar wens en vermogen mee te doen. De aanpak van Roetz richt zich op het ontwikkelen van werknemers- en arbeidsvaardigheden zoals werkinhoudelijke kennis en zelfwaardering. Mensen krijgen de ruimte om zichzelf te ontwikkelen, ook met scholing indien nodig. Begeleiding vindt plaats door zowel een jobcoach als een leermeester.

Stichting CRE8 ■ Extra begeleiding voor extra werkplekken (€ 106.750)

CRE8 is een sociale firma waar vanuit een werkplaats gewerkt wordt met nieuwe technieken als lasersnijden en 3D-printen. Hier leren kwetsbare jongeren zich deze technieken aan en helpen ze bij de dagelijkse productie van prototypes. De talenten en mogelijkheden van de jongeren staan voorop en niet de beperkingen. Deelnemers starten met wat ze leuk vinden, ontwikkelen daardoor talenten en vaardigheden en vergroten hun eigenwaarde. Bij de start van een traject wordt gekeken naar welke ontwikkeling nodig is, wordt persoonlijke coaching gegeven (denk aan zelfwaardering, werknemersvaardigheden en vakgerichte scholing) en vindt begeleiding naar (beschut) werk plaats.

Stichting Van Beets - Werken & Leren ■ Van groei naar bloei (€ 112.500)

Stichting Van Beets - Werken & Leren wil het voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt mogelijk maken om zich als mens te ontwikkelen en daar waar mogelijk door begeleiding en training te groeien naar werk of opleiding. De mogelijkheden worden geboden via het groenbedrijf Van Beets Groengroep BV. Van Beets beschikt over een actief netwerk met het UWV, gemeenten en het (praktijk)onderwijs. Dit project begeleidt deelnemers naar (beschut) werk. De ontwikkeling van de deelnemer staat centraal en er wordt gekeken naar het ontwikkelingspotentieel van de deelnemers die nog in de dagbesteding zitten. Indien nodig wordt het werk aangepast aan de mogelijkheden van de deelnemers.

Stichting GGNet ■ GGNon: GGNet Ontwikkelt Netwerk (€ 412.500)

GGNet is een ggz-organisatie met vestigingen in het oosten van het land. De visie van GGNet is in de loop van de tijd veranderd. In plaats van focus op de klacht ligt nu de focus op meedoen in de maatschappij; daarmee vervalt het begrip dagbesteding (uitgangspunt is netwerkpsychiatrie). De aanpak vindt plaats in drie fases. In de eerste fase staan motivatie en keuze voor type werk centraal, in fase twee het opdoen van duurzame werknemers-, sociale en praktijkvaardigheden op mbo-niveau 2. In de derde fase is er een daadwerkelijke kans op doorstroom

naar werk. In de eerste fase maken de deelnemers kennis met zeven beroepsrichtingen. Dit zijn: werken in het groen, werken in de techniek, procesmatig werken, creatief werken, werken in de handel, werken met mensen en werken in de administratie. Stichting GGNet heeft als doelstelling om veertig deelnemers te plaatsen op (beschut) werk. Tijdens de tweede fase kiezen ze voor een bepaalde beroepsrichting.

Futuris Zorg & Werk Eindhoven BV ■ Zet een stap met Futuris (€ 59.000)

Futuris Zorg & Werk biedt professionele zorgverlening voor (jong)volwassenen met een ontwikkelingsstoornis zoals autisme of een lichte verstandelijke beperking. Futuris is gespecialiseerd in de begeleiding van deelnemers in arbeidsmatige dagbesteding waarbij wordt toegewerkt naar een werkervaringsplaats binnen de eigen organisatie (werkgebieden ICT-design, groen, boerderij, recyclen). Futuris heeft een aantal deelnemers op het oog die langer de tijd nodig zullen hebben om stappen te maken. Dankzij de gegeven tijd die het programma Stap voor Stap biedt en de mogelijkheid om intensiever maatgerichte begeleiding in te zetten, wordt het ontwikkelingsperspectief voor deze groep deelnemers vergroot.

Stichting voor activerend werk U.A. ■ Activerend werk als opstart voor betaald werk (€ 112.455)

Centrum voor activerend werk (CAW) is een coöperatie die mensen in Arnhem met een grote afstand tot de arbeidsmarkt ondersteunt en stimuleert het maximale uit zichzelf te halen. De komende periode wil de coöperatie structureel vorm en inhoud geven aan incidentele successen waar vanuit de dagbesteding een stap wordt gemaakt naar (beschut) werk. Het gaat er vooral om reguliere werkgevers te bereiken. Concreet houdt dit in dat de coöperatie de werkgevers goed wil ondersteunen in het traject (begeleiding en aanpassing organisatie van het werk), optimaal maatwerk wil leveren voor de deelnemers en structureel een goede samenwerking wil organiseren met alle stakeholders.

Stichting Bijzonder Gewoon ■ Sterk naar (beschut) werk (€ 80.076)

Stichting Bijzonder Gewoon zet zich in voor jongeren en jongvolwassenen met een beperking. In het lunchcafé, de bakkerij en de Dorpsakker Winterswijk biedt de stichting stageplekken, ontwikkelingsplekken en beschutte werkplekken. Binnen het programma Stap voor Stap kan de stichting deelnemers een opleidingstraject, intensieve begeleiding en goede financiële voorlichting geven, wat de kans op uitstroom naar (beschut) werk binnen Bijzonder Gewoon of bij een reguliere werkgever vergroot. Het opleidingstraject kent een duur van vijf maanden. Vervolgens wordt de deelnemer op proef geplaatst bij de werkgever. Veel tijd wordt besteed aan het ontzorgen en begeleiden van de desbetreffende werkgevers.

Stichting Buitengewoon leren en werken - Prins Heerlijk ■ Stap voor Stap van hulpkracht naar vakkracht (€ 62.250)

Stichting Buitengewoon leren en werken - Prins Heerlijk wil minimaal vijf jongeren in de dagbesteding intensief begeleiden naar beschut werk bij reguliere werkgevers. Een tussenstap is een stageperiode, waarin jobcoaching een belangrijke plek krijgt. Om de kans op een duurzame vervolgstap te vergroten, ondersteunen de trajectbegeleiders de werkgevers bij de mogelijkheden die jobcarving biedt en delen zij hun deskundigheid waar het gaat om de begeleiding van jongeren met een functiebeperking. Terugvallen kan naar een plek binnen Prins Heerlijk. De stichting wil dit gehele traject in kaart brengen en knelpunten en oplossingsrichtingen benoemen, waaronder ook het gladstrijken van drempels op het gebied van regelgeving van gemeenten.

Larcom Werkleerbedrijf BV ■ Maak werk van dagbesteding (€ 155.000)

De kernactiviteit van Larcom Werkleerbedrijf is jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt in de gelegenheid stellen scholing en training te volgen ter vergroting van hun kansen op een werkplek op de arbeidsmarkt. Dagbesteding, loopbaanbemiddeling, opdoen van werkervaring binnen de eigen werkplaatsen (assemblage, verpakken, stickeren, elektromontage) en detachering vanuit het werkleerbedrijf behoren tot de mogelijkheden. De jongeren worden ook stapsgewijs naar (beschut) werk begeleid, zij het sporadisch. Binnen het programma Stap voor Stap wil Larcom een duurzame aanpak ontwikkelen voor deze doelgroep, waarin terugkeer naar de dagbesteding mogelijk is en de financiële risico's zijn afgedekt. Het project wordt in samenwerking met drie zorginstellingen en de gemeenten Hardenberg, Ommen, Dalfsen, Twenterand en Oldenzaal uitgevoerd.

Stichting WIJ 3.0 ■ Beschut werken (€ 62.500)

WIJ 3.0 organiseert jaarlijks voor ruim 2.500 deelnemers op verschillende locaties in Utrecht, Den Dolder, Nieuwegein en Zeist een dagactiviteit. Deze bestaat voor de helft uit arbeidsmatig aanbod. In samenwerking met de sociale werkvoorziening, vijftien andere zorgpartijen en de gemeente Utrecht is er veel kennis opgedaan om – veelal binnen de eigen gelederen – beschut werken mogelijk te maken voor deelnemers met een psychiatrische problematiek. Nu wil de stichting een groep deelnemers laten doorstromen naar beschut werk bij reguliere werkgevers. Met geïnteresseerde werkgevers worden de mogelijkheden verkend en drempels verlaagd. De deelnemers worden een-op-een begeleid door een trajectbegeleider. In dit project is er ook aandacht voor nazorg, met de nadruk op de eerste maanden nadat een deelnemer is geplaatst.

Stichting WilgaerdenLeekerweideGroep ■ Stap voor Stap van dagbesteding naar beschut werk (€ 112.500)

Stichting WilgaerdenLeekerweideGroep (WLG) biedt zorg en ondersteuning aan burgers die door tijdelijke of blijvende beperkingen hulp nodig hebben op het gebied van wonen, dagbesteding en arbeidsmatige activiteiten. De afgelopen jaren heeft de dagbesteding binnen WLG een kanteling gemaakt in de richting van arbeidsmatige dagbesteding. WLG wil een volgende stap zetten en beschutte werkplekken realiseren. Er is veel werk op het grote terrein dat zich leent voor dergelijk beschut werk. In 2020 zijn Wilgaerden (ouderenzorg) en Leekerweidegroep (gehandicaptenzorg) gefuseerd, waardoor de stichting mogelijkheden ziet om deelnemers ook in te zetten in de ouderenzorg. Hiervoor kunnen de deelnemers een certificaat cliëntondersteuning junior halen. Uit het netwerk heeft een aantal werkgevers te kennen gegeven open te staan voor het creëren van beschutte werkplekken voor de doelgroep. De komende twee jaar wil men vooral inzetten op de realisatie van een structurele aanpak.

Mediant ■ Actief Herstel: Stap voor Stap van dagbesteding naar werk (€ 112.500)

In de regio Twente zet Mediant in samenwerking met de gemeente Enschede, dertien kleinere gemeenten in Twente, ggz-instelling Stichting Dimence en UWV stappen om deelnemers met een psychische kwetsbaarheid naar werk te begeleiden. Mediant biedt arbeidsmatige activiteiten aan in een wasserette, onderhoud van groen op het terrein en (de) montage- en productiewerkzaamheden. WerV (onderdeel van Dimence) stimuleert en ondersteunt alle vormen van vrijwilligerswerk, participatie en herstel binnen de behandeling, zodat een kandidaat deel blijft uitmaken van de maatschappij. De bestaande gezamenlijke aanpak is bedoeld voor deelnemers die binnen een aantal maanden in staat zijn om de beschreven stappen te maken. Binnen het programma Stap voor Stap wordt het mogelijk de doelgroep 'naar-werk-trajecten' uit te breiden met deelnemers die langer de tijd nodig hebben. Deze groep krijgt zodoende een-op-een begeleiding en de ontwikkelstappen kunnen kleiner worden gemaakt. Er zal met name naar beschutte werkplekken worden gezocht bij reguliere werkgevers.

Stichting Rabauw Craft Beer ■ Rabauw Academy 2023-2024 (€ 87.770)

Stichting Rabauw Craft Beer heeft sinds 2019 een Rabauw Craft Beer bierwinkel en brouwlab in Gemert. In 2021 zijn er een brouwerij en proeflokaal in Eindhoven (in Strijp) bijgekomen. Bij de locatie in Gemert ligt de focus op arbeidsmatige dagbesteding. Er is meer vraag dan er plekken zijn. Met de opzet van extra leerwerktrajecten kunnen meer deelnemers een plek krijgen. Van hen kan een aantal met intensieve begeleiding en opstart van de Academie Gemert de stappen zetten die nodig zijn voor een vervolgstap naar (beschut) werk. Een tussenstap

is een proefperiode bij twee naastgelegen horecabedrijven. Deelnemers kunnen vervolgens uitstromen naar (beschut) werk bij deze twee of andere horecaeigenaren in de omgeving. Succesverhalen worden afgedrukt op de bierblikjes van Rabauw.

Stichting Samen Top ■ BAAAN 2.0 met de extra A voor aandacht (€ 76.250)

Stichting Samen Top realiseert dagbestedingsplekken bij reguliere bedrijven en organisaties in de regio rond Dongen. Dit doet zij voornamelijk voor jongeren met een lichte of ernstige verstandelijke beperking. In groepjes van maximaal zes personen wordt gewerkt in verschillende branches zoals logistiek, horeca & supermarkt (lokale winkels), facilitair, zorg & dienstverlening en groenvoorziening. Daarnaast is het voor deelnemers mogelijk om met ondersteuning van een jobcoach aan de slag te gaan bij een werkgever. In 2021 is begonnen met de pilot BAAAN om jongeren onder begeleiding van Samen Top jobcoaches de mogelijkheid te geven van een dagbestedingsplek naar beschut werk over te stappen. Met BAAAN 2.0 (met de extra A voor aandacht) krijgen jongeren een traject aangeboden, kan het personeel opgeleid worden tot jobcoach, wordt de werkwijze BAAAN duurzaam geïmplementeerd in Samen Top zodat het een stabiele dienstverlening wordt en kan het netwerk met werkgevers, gemeente en onderwijsinstellingen versterken.

Stichting De Keertwending Deurne ■ Simpel switchen in de Peel (€ 112.500)

Stichting De Keertwending is opgericht in 2021 op het voormalig Hippisch Centrum The Green Valley Estate in Deurne en is aanjager van het samenwerkingsverband tussen gemeenten, zorgaanbieders, werkgevers, UWV Werkbedrijf, welzijnsorganisaties, woningcorporaties en het po en vso (onderwijs) in de Peelregio. Zij creëren samen extra aanbod op The Green Valley Estate, een ontwikkelingsomgeving voor mensen die om allerlei redenen niet kunnen deelnemen aan het arbeidsproces, voor zowel mensen die thuis wonen bij familie als mensen die in zorginstellingen in de regio wonen. Op The Green Valley Estate kunnen mensen werken in tien verschillende branches zoals de paardensport(winkel), de horeca, een evenementenbureau of facilitering in de zakelijke verhuur. Daarnaast is er de mogelijkheid hier onderwijs te volgen.

Stichting PSW ■ Stap voor Stap (€ 96.990)

Stichting PSW (Stichting Pedagogisch Sociaal Werk Midden- en Noord-Limburg) biedt zorg en ondersteuning aan kinderen, jongeren en volwassenen met een lichte of ernstige verstandelijke beperking op de domeinen wonen, dagbesteding, werken, onderwijs en vrije tijd. PSW gaat beschut werk bij reguliere bedrijven aanbieden aan mensen die in een arbeidsmatige dagbesteding zitten en zich verder willen ontwikkelen. De stichting heeft de overtuiging dat mensen in de arbeidsmatige dagbesteding meer arbeidspotentieel hebben als ze goede individuele begeleiding krijgen en er gekeken wordt naar passend werk. Enkele 'producten' (trajecten) zijn:

arbeidsgerichte begeleiding (individuele begeleiding van een jobcoach gedurende het hele traject) en een trainingsteam (een werkwijze waarbij één à twee dagen per week een jobcoach met een groep deelnemers naar een bedrijf gaat om verschillende werkzaamheden uit te voeren). De producten kunnen zorgen voor meer mogelijkheden voor de deelnemers om van dagbesteding naar beschut werk over te stappen.

ONS Label Breda Coöperatie U.A. ■ Stap voor Stap: door Netwerkverbinding en externe jobcoaching (€ 62.630)

ONS Label Breda is een sociale coöperatie die maatschappelijke impact maakt door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op te leiden en werkervaring te bieden binnen een van de vijf bedrijfsonderdelen: ONS Restaurant, Mevrouw De Wit (schoonmaak), Het Naaiatelier, Het Klusteam en De Studio. Ieder bedrijfsonderdeel heeft een werkmeester die verantwoordelijk is voor de dagelijkse gang van zaken en die deelnemers begeleidt op de werkvloer. Een jobcoach begeleidt in de stappen naar werk binnen of buiten ONS Label Breda.

IJsselzorg BV ■ De Opmars (€ 62.500)

IJsselzorg zet zich met ambulante begeleiding, forensisch ambulante begeleiding en dagbesteding in voor zorg aan volwassenen met complexe problematiek. Op locatie De Opmars, een bedrijvencomplex op loopafstand van het centrum van Zutphen, werken IJsselzorg, Larcom (beschutwerkbedrijf) en GelreWerkt! (werkleerbedrijf gemeente Zutphen) samen om Zutphense deelnemers van dagbestedingsactiviteiten door te laten stromen naar (beschut) werk. Door de samenwerking onder één dak is het voor deelnemers een laagdrempelig traject om door te stromen van dagbesteding naar beschut werk. Werknemers van de organisaties kennen elkaars deelnemers goed.

Stichting Kust en Vliegwerk ■ Op Stap met Werk talent (€ 60.478)

Stichting Kust en Vliegwerk wil jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt verder helpen in de ontwikkeling. Ze onderzoeken samen met de deelnemers in gemiddeld zes maanden de mogelijkheden voor vervolg op een werkplek. De stichting heeft lokale sociale initiatieven opgezet waar de deelnemers ook wekelijks aan mee gaan doen. Dit kan worden gezien als dagbesteding, maar het draagt ook bij aan het gemeenschappelijke 'goed doen'. Voorbeelden van initiatieven waar Kust en Vliegwerk aanjager van is, zijn: Voorlezen bij de peuters, Klusklas op de Basisschool, Werken op het Kustland en Spelletjesmiddag in het verzorgingshuis. Deelnemers met een WMO-indicatie worden in dit project via een Werk talenttraject een stap verder geholpen naar beschut werk bij een reguliere werkgever die aangesloten is bij het netwerk van Kust en Vliegwerk. Daarnaast willen ze het netwerk van werkgevers en zorg- en onderwijsinstellingen uitbreiden en hen vertrouwd maken met hun persoonlijke werkwijze en de mogelijkheden van simpel switchen.

Stichting Elliz in Company ■ Ontdooien, ontplooiën en zelf rooien (€ 62.500)

Stichting Elliz in Company is een sociale en circulaire organisatie in Zaltbommel met twee vestigingen, een textielwerkplaats en de sinds juni 2022 geopende Fiets + Techniekwerkplaats. Bij Elliz in Company begeleiden ze mensen naar de volgende stap die nodig is naar werk, opleiding of maatschappelijke bijdrage. Vanaf de start is er aandacht voor de eigen ontwikkeling en groei op het gebied van werknemersvaardigheden en persoonlijke ontwikkeling. In de twee werkplaatsen zijn deelnemers welkom om in eigen tempo vakkennis en basisvaardigheden te ontwikkelen.

Stichting Dr. Schroeder van der Kolk ■ Hink, Stap, Sprong naar werk (€ 62.500)

Stichting Dr. Schroeder van der Kolk Bedrijven (Schroeder) is actief in de regio Haaglanden. Schroeder is bekend van de zeven kringloopwinkels met buurthuizen en als leerwerkbedrijf voor mensen met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt. Ze biedt naast arbeidsmatige dagbesteding en beschutte werkplekken ook reguliere werkplekken aan waar mensen naar kunnen doorstromen. Dit gebeurt bij de kringloopwinkels en ook op de hoofdlocatie. Op de hoofdlocatie zijn loodsen, kantoorruimten en ateliers aanwezig. Zo is er een houtbewerkingsatelier om binnengekomen meubels op te knappen, een assemblage-afdeling voor inpakwerkzaamheden en een kantine om vakkennis in de praktijk op te doen. In dit project worden deelnemers begeleid van arbeidsmatige dagbesteding naar beschut werk of binnen de banenafpraak.

Ali Aslan

‘Het beroep van docent is mijn droombaan. Met het project leerde ik het Nederlandse onderwijssysteem, cultuur, levensstijl, vakdidactiek en de werkcultuur kennen. Door de ervaren docenten en ervaringen van de andere aspirant-docenten heb ik veel geleerd. Bedankt aan iedereen die me heeft geholpen om mijn dromen waar te maken.’

Stichting Pars Cipere ■
De Nieuwe Docent ■
afgerond in 2021

Bij de uitvoering van het lopende onderzoeksprogramma zijn in totaal 264 personen betrokken, bestaande uit 63 hoogleraren, 3 lectoren, 140 postdocs en/of senior onderzoekers, 37 promovendi, 13 junior onderzoekers en 8 onderzoeksassistenten. In 2022 is het onderzoeksprogramma uitgebreid met de 12 hierna weergegeven nieuwe studies. Sinds de oprichting van Instituut Gak hebben in totaal 65 mensen hun promotieonderzoek kunnen uitvoeren met financiering van Instituut Gak. Voor een overzicht van de lopende studies wordt verwezen naar 28 en 29. Voor een overzicht van de afgesloten onderzoeksprojecten wordt verwezen naar pagina 29.

Toegankelijkheid

Instituut Gak streeft ernaar dat de resultaten van gesteunde studies bijdragen aan oplossingen voor beleids- en uitvoeringsvraagstukken die leven op het terrein van sociale zekerheid en arbeidsmarkt. De onderzoekers wordt daarom gevraagd actief zorg te dragen voor publicatie, openbaarmaking en overdracht van onderzoeksresultaten aan wetenschappers, beleidsmakers, professionals werkzaam in de uitvoeringspraktijk en andere belangstellenden. Hiertoe is het inspiratiedocument Maatschappelijke impact opgesteld. Dit document kan geraadpleegd worden bij het opstellen van een onderzoeksvoorstel, bij de uitvoering van het onderzoek en bij de verspreiding van de onderzoeksresultaten.

Publicaties die voortkomen uit onderzoek worden actief verspreid door Instituut Gak, via de eigen website en verschillende sociale media. Op de website is de Kennisbank te vinden met daarin alle publicaties die voortvloeien uit door Instituut Gak gesubsidieerd onderzoek. Daarnaast komen in Kennisclips de belangrijkste resultaten en de implicaties voor beleid van een aantal onderzoeken op overzichtelijke wijze in beeld. In de nieuwe podcastserie ‘Sociale Zekerheid gezien vanuit de leerstoel’ komt een hoogleraar of lector aan het woord. Zij vertellen voor een breed publiek over hun onderzoek. In 2022 is ook gestart met de serie ‘In de schijnwerpers’. Voor de serie spreekt een wetenschapsjournalist met onderzoekers over hun onderzoek en schrijft er een korte, toegankelijke blog over. De kennisclips, podcasts en blogs zijn terug te vinden op de website.

Toepasbaarheid

Naast de aandacht voor de toegankelijkheid van onderzoeksresultaten vindt Instituut Gak het ook belangrijk dat de onderzoeksresultaten van nut zijn voor de (beleids)praktijk en daadwerkelijk worden toegepast. Hiertoe neemt Instituut Gak deel aan het Kennispartnerberaad (een halfjaarlijkse ontmoeting van organisaties waarmee het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid samenwerkt op het gebied van kennis en onderzoek) en aan het Kennisplatform Werk en Inkomen (KWI). In dit laatste platform werken kennispartners en de

uitvoeringsorganisaties voor de sociale zekerheid met elkaar samen op het gebied van kennisontwikkeling binnen het domein van werk en inkomen.

Daarnaast wordt bij de beoordeling van de onderzoeksvoorstellen expliciet gekeken naar de beleidsrelevantie, de mate waarin onderzoeksresultaten toepasbaar worden gemaakt voor de (beleids)praktijk (valorisatie) en de mate waarin er aandacht is voor het burgerperspectief.

NIEUWE ONDERZOEKS-PROJECTEN

Samen richting een organisatiebrede aanpak van werkstress in het mkb (€ 202.369) ■ Projectleider: prof. dr. Laura Shields, Trimbos-instituut

Werkstress is een belangrijk probleem in het midden- en kleinbedrijf (mkb). Er is veel kennis beschikbaar, maar implementatie van deze kennis in de praktijk lijkt nog steeds een probleem. Richtlijnen zijn een eerste stap om wetenschap te vertalen naar de praktijk. Recent verschenen internationale richtlijnen adviseren om een organisatiebrede en integrale aanpak te hanteren waarbij risicofactoren voor werkstress worden geminimaliseerd, beschermende factoren worden gemaximaliseerd en mentale gezondheid in brede zin bespreekbaar wordt gemaakt. Een organisatiebrede aanpak is een vereiste om werkstress en negatieve gevolgen ervan duurzaam te verlagen. Bovendien is een mentaal gezonde werkomgeving aantrekkelijker voor personeel om te blijven en trekt het personeel aan. De onderzoekers willen een handreiking creëren voor een organisatiebrede aanpak tegen werkstress. Tevens stellen zij concrete implementatiestrategieën op die bijdragen aan het daadwerkelijk gebruik ervan.

Co-werkdesign: Een structurele aanpak van werkstress in het mkb (€ 209.475) ■ Projectleider: prof. dr. Arnold Bakker, Erasmus Universiteit Rotterdam

In dit project wordt een innovatieve aanpak voorgesteld om de werkstress bij mkb-bedrijven te verlagen en het werkplezier te vergroten via het gezamenlijk herontwerpen van de werkomgeving (co-werkdesign). Op basis van de Job Demands–Resources theorie wordt verondersteld dat medewerkers doorlopend een balans tussen taakeisen en hulpbronnen moeten nastreven. Dit proactieve gedrag vindt plaats op teamniveau in de vorm van job crafting (vragen) en pro sociaal gedrag (geven). De onderzoekers voorspellen dat de actieve uitwisseling van taakeisen en hulpbronnen leidt tot een betere samenwerking en afstemming (cohesie, sterke kantengebruik) binnen teams en tot meer zelfvertrouwen en actief leergedrag van individuele teamleden. Het gevolg hiervan is verminderde werkstress, verhoogd werkplezier en betere prestaties. Het project resulteert in een platform en interventie die mkb-bedrijven kunnen helpen om werkstress tegen te gaan.

Levensverhalen over werk. Een onderzoek naar de stap van dagbesteding naar (beschut) werk (€ 232.500) ■ Projectleider: dr. Thomas Kampen, Universiteit voor Humanistiek

Welke factoren zijn van invloed op de wensen, behoeften en kansen van deelnemers aan dagbesteding die de stap pogen te maken naar (beschut) werk? In beleid en praktijk ligt het accent vaak op economische factoren, zoals de hoogte van het salaris of het verlies van uitkering of toeslagen. Voor 'volwaardige participatie' zijn echter ook andere factoren van belang, zoals waardering, zeggenschap en steun vanuit de institutionele en sociale omgeving. In dit onderzoek wordt gekeken naar de wijze waarop economische, sociaal-culturele en politieke factoren vanuit het verleden doorwerken naar het heden en het perspectief op de toekomst. Daarvoor worden de levensverhalen van deelnemers aan het 'Stap voor Stap' programma als vertrekpunt genomen, zie pagina 18 tot en met 22. Aandacht voor het levensverhaal stelt ons in staat om beter te begrijpen waarom deelnemers de stap naar (beschut) werk wel of niet (duurzaam) zetten. Het onderzoek kent een longitudinaal, kwalitatief design met narratieve analyse als methodiek.

Oekraïense vluchtelingen op de arbeidsmarkt (€ 104.830) ■ Projectleider: Drs. Marjan de Grijter, Verwey-Jonker Instituut

Er is veel kennis over en ervaring met vluchtelingen en werk in Nederland en er is goed zicht op hun feitelijke (arbeids)participatie en wat succesfactoren, knelpunten en randvoorwaarden zijn bij arbeidstoeleiding. Op dit moment zijn er ruim 80.000 Oekraïense vluchtelingen in Nederland. In tegenstelling tot andere groepen vluchtelingen, mogen zij vanaf 'dag 1' aan het werk. De relatief hoge participatiegraad van Oekraïense vluchtelingen maakt het interessant om na te gaan wat er geleerd kan worden voor andere groepen nieuwkomers, die vaak moeilijk aan betaald werk kunnen komen. In dit onderzoek verbindt het Verwey-Jonker Instituut de kennis over vluchtelingen en werk met onderzoek naar de arbeidsparticipatie van Oekraïense vluchtelingen. Het onderzoek biedt inzicht in de ontwikkeling van de arbeidsmarktparticipatie van Oekraïense vluchtelingen en concrete handvatten voor beleid (landelijk, gemeenten) en uitvoering (gemeenten, werkgevers, intermediairs) om de arbeidstoeleiding te verbeteren en de arbeidsmarktparticipatie van alle vluchtelingen in Nederland te verhogen.

Oekraïners met een vluchtachtergrond op de arbeidsmarkt (€ 98.910) ■ Projectleider: Dr. Miranda Witvliet, Regioplan

De intrede van Oekraïners op de Nederlandse arbeidsmarktsituatie biedt een goede kans om meer te leren over arbeidsmarktintegratie. Welke verschillen in wet- en regelgeving zijn er? En hoe stimuleren of belemmeren die verschillen arbeidsparticipatie? Hoe kunnen we de bestaande kennis over werkzame mechanismen van arbeidstoeleiding aanvullen? En welke

individuele kenmerken doen ertoe? Dit onderzoek geeft onder andere op deze vragen een antwoord. Via aanpassingen in wet- en regelgeving en het aanvullen van werkzame mechanismes, kunnen lessen uit het onderzoek bijdragen aan de arbeidsmarktintegratie van nieuwkomers. De resultaten van het onderzoek worden opgenomen in een rapport en een visueel aantrekkelijke factsheet. Daarnaast worden de resultaten gepubliceerd in tijdschriften en komt er een kennisclip.

Arbeidsmarktkrapte: een integraal beeld van aard, omvang en oplossingen (€ 174.978) ■ Projectleider: Dr. Arjan Heyma, SEO Economisch Onderzoek

Dit betreft een integraal onderzoek naar arbeidsmarktkrapte en de relatie tussen aard van krapte (kwantitatief versus kwalitatief), gehanteerde oplossingen (technologisering, arbeidsmigratie, investeringen in vakmanschap) en effectiviteit van oplossingen. Oplossingen kunnen elkaar versterken, uitsluiten, of tegenwerken. Met kwantitatief onderzoek bekijken de onderzoekers op basis van CBS Microdata voor alle sectoren de aard en omvang van krapte. Met kwalitatief onderzoek gaan zij voor vier kraptesectoren nader in op de aard van de krapte, de redenen dat oplossingen wel of niet goed werken en de ervaringen en obstakels bij het implementeren van oplossingen. Tevens is er aandacht voor de concrete handelingsperspectieven.

Van krapte naar kans: technologie als gamechanger (€ 320.799) ■ Projectleider: Dr. Jessie Koen, TNO

In het project wordt onderzocht of, en onder welke voorwaarden, technologie zoals Augmented Reality mensen kan helpen werk te doen waar ze (nog) niet voor gekwalificeerd zijn. De nadruk ligt op mensgerichte inzet van technologie. De onderzoekers bekijken daarom hoe werknemers het ervaren wanneer een deel van hun werk wordt overgenomen door technologie en zullen belemmerende en bevorderende factoren voor de implementatie ervan blootleggen.

Arbeidsmigratie: kansen en knelpunten voor het oplossen van de krapte op de arbeidsmarkt (€ 551.983) ■ Projectleider: Prof. dr. Tesseltje de Lange, Radboud Universiteit

Het onderzoek gaat over arbeidsmigratie van buiten de EU als een van de mogelijke oplossingen voor de krapte op de Nederlandse arbeidsmarkt in de zorgsector en de technieksector. Centraal staat de vraag welke kansen en knelpunten verschillende betrokken actoren ervaren bij arbeidsmigratie als oplossingsrichting voor de arbeidstekorten. Door middel van rechtssociologisch onderzoek wordt kennis ontwikkeld over de regulering en praktijk van kennismigratie en vakmigratie, het langere termijn perspectief van arbeidsmigranten zelf en de normatieve opvattingen van burgers over arbeidsmigratie. Tevens worden lessen getrokken uit een internationale vergelijking. Het onderzoek voorziet in het oplossen van een kennislacune over krachtenvelden rond (de regulering van) arbeidsmigratie.

The measurement, understanding and application of risk aversion differences for pension investments (€ 250.000) ■ Projectleider: Dr. Martijn de Vries, Vrije Universiteit Amsterdam

Dit onderzoek richt zich op risicovoorkeuren van pensioendeelnemers. In het nieuwe pensioenstelsel hebben deelnemers meer invloed op de wijze waarop hun premie wordt belegd. Pensioenfondsen zijn daarom verplicht om na te gaan hoeveel risico individuele deelnemers willen nemen met hun pensioenbeleggingen. In dit project wordt middels een literatuurstudie onderzocht wat de meest betrouwbare manier is om na te gaan welk risico individuele pensioendeelnemers willen nemen. Tevens wordt onderzocht hoe risicovoorkeuren gevormd worden – kijkend naar grote levensgebeurtenissen op zowel persoonlijk vlak, zoals een echtscheiding, als gebeurtenissen die een hele samenleving raken, zoals een beurscrash. De uitkomsten dienen bij te dragen aan beleggingsstrategieën van pensioenpremies en aan wetenschappelijke literatuur.

Nieuwe werkkansen door de energietransitie?! (€ 188.670) ■ Projectleider: Dr. Stephan Corporaal, Hogeschool Saxion en dr. Menno Vos, Hogeschool Windesheim

Hoe kunnen we medewerkers nu stimuleren en begeleiden om zich voor te bereiden op nieuwe beroepen die in de toekomst door de energietransitie zullen ontstaan? In dit onderzoek ontwerpen onderzoekers samen met medewerkers, zzp'ers, organisaties en sociale partners praktische aanbevelingen, handvaten en instrumenten om dit te bewerkstelligen. Zij onderzoeken daartoe wat de remmende en stimulerende factoren zijn om medewerkers en zzp'ers in beweging te laten komen en werken toe naar praktische kennis en tools voor organisaties en sociale partners.

De vormgeving van pensioen nu en in de toekomst (€ 491.341) ■ Projectleider: Prof. dr. Marika Knoef, Tilburg University

Kapitaalgedekte pensioenen kunnen met de hervorming van het pensioenstelsel beter passend worden gemaakt voor mensen. In het nieuwe pensioencontract kunnen fondsbesturen per leeftijdscategorie een passende afweging maken tussen risico en rendement. Soms kunnen mensen zelf hun risicoprofiel kiezen en daarnaast hebben mensen in het nieuwe pensioenstelsel de mogelijkheid om voor een lumpsum te kiezen. Om mensen goed te kunnen begeleiden in de keuzes die zij zelf mogen maken, is kennis nodig over 1) het financiële kapitaal (pensioenvermogen, woningvermogen, spaartegoeden etc.), 2) het menselijke kapitaal (de waarde van het toekomstig arbeidsinkomen) en 3) de voorkeuren en gedragseconomische biases van mensen. Dit onderzoek analyseert de drie genoemde factoren en wat zij betekenen voor de optimale hoogte van de pensioenopbouw, het risicoprofiel en de lumpsum keuze.

Naar een inclusieve arbeidsmarkt: het samenspel tussen HRM en sociale zekerheid (€ 1.056.737) ■ Projectleiders: Prof. dr. Irmgard Borghouts en prof. dr. Charissa Freese, Tilburg University

In het project wordt onderzocht welke vormen van HRM- en sociaal zekerheidsbeleid nodig zijn, zodat alle mensen kunnen participeren op de arbeidsmarkt en dat iedereen recht heeft op fatsoenlijke werk- en arbeidsrelaties. Centraal staan vier transitie op de arbeidsmarkt: 1) van inactiviteit naar activiteit, 2) van contract naar contract/van opdracht naar opdracht, 3) van werk naar werk (VWNW) en 4) in vaardigheden, banen en beroepen als gevolg van digitalisering en robotisering. In elk deelproject wordt een van de transities onderzocht, met telkens als onderzoeksvraag: hoe kan inclusief HRM en/of sociaal zekerheidsbeleid bijdragen aan soepelere transitie op de arbeidsmarkt?

OVERZICHT LOPENDE ONDERZOEKSPROJECTEN

Eind 2022 lopen de volgende onderzoeksprojecten Het stelsel van de sociale zekerheid:

- De toekomst van de universele verzorgingsstaat: tussen de sociale bijstand en een gegarandeerd minimuminkomen;
- De verdeling van onzekerheden;
- Op zoek naar nieuw evenwicht. Een parlementaire geschiedenis van het sociale zekerheidsstelsel, 1980-2014;
- Werk, zekerheid en belangenvertegenwoordiging in de creatieve sector;
- Werkgeversstrategieën en de ontwikkeling van arbeidsvoorwaarden sinds 1982;
- Zelfredzaamheid en sociale bescherming over de levenscyclus;
- Flexibilisering, globalisering en technologische vooruitgang: gevolgen voor de arbeidsmarkt en sociale zekerheid;
- Flexibele arbeid in de Nederlandse polder 1950-2020;
- Hulpbronnen, intersectionaliteit en instituties: Determinanten van uitkeringsafhankelijkheid;
- Sociale zekerheid voor zelfstandigen in geval van arbeidsongeschiktheid, werkloosheid en ouderdom: tussen arbeidsvormneutraliteit en arbeidsvormspecificiteit.
- De uitvoeringspraktijk van de sociale zekerheid
- Behoorlijke bejegening in de sociale zekerheid;
- Geschied of ongeschikt voor arbeid? Analyse van de effecten van arbeidsongeschiktheidshervorming;
- Meer rust in het bestaan. Ervaringen, behoeften en ondersteuning rond baanonzekerheid van mensen met een arbeidsbeperking;
- Een oppoetsbeurt voor de markt voor persoonlijke dienstverlening.

Arbeidsmarkt en HR

- De psychologie van de flexibilisering;
- Voorkomen is beter dan genezen: proactief zekerheid creëren in een flexibele arbeidsmarkt;
- Van human resource management naar workforce management;
- De gevolgen van aanbestedingen in de thuiszorg en het streekvervoer;
- Samen aan het werk: Effectieve en gedragen gedragsverandering van werkgevers om meer mensen met een arbeidsbeperking aan te nemen;
- De impact van COVID-19 maatregelen op werk, welzijn en loopbanen van Centraal en Oost-Europese arbeidsmigranten;
- Vergroten van de kans op werk(behoud) van mensen met een arbeidsbeperking - in tijden van de COVID-19 recessie en toekomstige recessies;
- Samen op weg naar toekomstbestendig beleid voor flexibele werktijden & thuiswerken;
- Oorzaken en gevolgen van uitbesteding van werk;

- Gevolgen van automatisering voor de arbeidsmarkt;
- Arbeidsmarkteffecten van het minimumloon;
- Het ontstaan van nieuwe banen;
- De levensloop en de arbeidsmarktpositie van vrouwelijke statushouders in Nederland;
- Scenario's voor matches van vraag en aanbod in de zorg en het onderwijs;
- SAMKIN: Ervaringen met Samenwerken met Kunstmatige Intelligentie in de praktijk;
- Nieuwe werkkansen door de energietransitie?!
- Naar een inclusieve arbeidsmarkt: het samenspel tussen HRM en sociale zekerheid;
- Arbeidsmarktcraptes: een integraal beeld van aard, omvang en oplossingen;
- Van krapte naar kans: technologie als gamechanger;
- Arbeidsmigratie: kansen en knelpunten voor het oplossen van de krapte op de arbeidsmarkt;
- Levensverhalen over werk. Een onderzoek naar de stap van dagbesteding naar (beschut) werk;
- Oekraïense vluchtelingen op de arbeidsmarkt;
- Oekraïners met een vluchtachtergrond op de arbeidsmarkt.

Pensioenen

- Intergenerationele solidariteit of generatieconflict;
- Waardering en beleggingsbeleid bij hervorming van het pensioenstelsel;
- Vormgeving en transitie van het pensioenstelsel;
- De relevantie van beginselen van consumentenrecht voor pensioenconsumenten;
- Een rechtsvergelijkend onderzoek naar consumentenbescherming voor pensioeneednemers;
- Leeftijdsgelateerde sociale normen in een vergrijzende arbeidsmarkt;
- Naar een beter begrip van ongelijkheid op latere leeftijd;
- The role of pensions for career decisions;
- De vormgeving van pensioen nu en in de toekomst;
- The measurement, understanding and application of risk aversion differences for pension investments;
- Een goede oude dag voor migranten. Bestuderen en bestrijden van pensioenarmoede in een vergeten groep.

Arbeid en gezondheid

- De mentaal gezonde zaak. Een arbeidsdeskundige handreiking voor werkgevers in de omgang met werkenden met veelvoorkomende psychische problemen;
- Passend werk voor arbeidsbeperkten: de rol van de werkgever;
- Aanbevolen! Een succesvolle implementatiestrategie voor de bevordering van gezondheid bij mkb-werknemers;
- VBHC voor de verzekeringsgeneeskunde;
- Nachtwerk: ervaringen vanaf de werkvloer;
- Kortcyclisch werk: ervaringen vanaf de werkvloer;
- Het voorkómen en bekorten van verzuim door arbeidsconflicten;

- Het effect van het Progressive Goal Attainment Program;
- Samen richting een organisatiebrede aanpak van werkstress in het mkb;
- Co-werkdesign: Een structurele aanpak van werkstress in het mkb.

Relatie onderwijs - arbeidsmarkt

- Ondersteuning van optimale studieloopbaankeuzes;
- Hoe leren volwassenen? Inzicht t.b.v. flexibilisering van het scholingsaanbod.

Voor meer informatie over de lopende wetenschappelijke onderzoeksprojecten wordt verwezen naar de website.

IN HET VERSLAGJAAR AFGERONDE ONDERZOEKSPROJECTEN

In 2022 zijn de volgende projecten afgerond:

- De inkomenspositie en het verdienmodel in de creatieve sector in Nederland;
- Verder op weg met loopbaanchecks: inzicht in de effecten en doorontwikkeling van arbeidsmarktgerichte loopbaanchecks;
- Vrij reizen over de Nederlandse arbeidsmarkt; randvoorwaarden voor een succesvol skills-paspoort;
- Met een andere bril: motiveren en ondersteunen van organisaties bij het ontwikkelen van wetenschappelijk onderbouwd diversiteitsbeleid;
- Ontwikkeling en validering van een methodiek om de sociale context van de chronisch zieke werkende actief te betrekken in het sociaal geneeskundig handelen;
- Eigen regie en zelfredzaamheid voor chronisch zieke werkenden;
- Inbreng van de chronisch zieke werkende bij begeleiding naar werk en beoordeling van functionele mogelijkheden;
- Proefdraaien met de chronisch zieke werkende centraal; een proeftuinaanpak voor co-creatie van wetenschap en sociaal geneeskundig werkveld.

BIJEENKOMST ONDERZOEK EN BELEID 2022

Op maandag 13 juni 2022 vond de jaarlijkse Bijeenkomst Onderzoek en Beleid van Instituut Gak plaats in Theater Gooiland te Hilversum.

Het thema voor deze dag, 'De toekomst van de sociale zekerheid: de menselijke maat in een solidaire samenleving', was gebaseerd op de bundel die Instituut Gak ter gelegenheid van het afscheid van vicevoorzitter Bert de Jong heeft uitgebracht. Een solide sociaal vangnet is essentieel om in tijden van crisis schokken op te vangen, maar uitdagingen zoals de coronapandemie maken duidelijk dat een incidentele en gefragmenteerde aanpak niet volstaat. Er is een nieuw bouwplan nodig voor een sociale zekerheid naar menselijke maat. Op deze dag spraken onder anderen Ernst Hirsch Ballin, Hans Borstlap en Paul Schnabel. Marcia Luyten was dagvoorzitter en wisselde met de sprekers van gedachten over de toekomst van de sociale zekerheid.

In de workshops werd onder andere aandacht besteed aan de invloed van COVID-19 op de arbeidsmarkt, HRM in relatie tot digitalisering en robotisering en kwam het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' over nieuwkomers en werk uitgebreid aan de orde. Nieuw in de editie 2022 was het onderdeel 'In gesprek met de hoogleraren en lector van Instituut Gak'.

COMMUNICATIE

Instituut Gak richt zich in haar communicatie in het bijzonder op beleidsmedewerkers en onderzoekers op het brede terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt en (potentiële) aanvragers voor maatschappelijke projecten.

Naast de website zijn sociale media belangrijke communicatiemiddelen van Instituut Gak. Om kennis uit onderzoek te delen, doelgroepen te betrekken bij de organisatie en om onze naam bekendheid te vergroten. Instituut Gak is actief op Twitter, Facebook en LinkedIn. Op LinkedIn is het aantal volgers in 2022 gegroeid met 47% ten opzichte van 2021. Ook versturen wij ieder kwartaal een digitale nieuwsbrief.

Op de website zijn zowel een aantal door Instituut Gak mogelijk gemaakte projecten als de quickscan, het digitale aanvraagformulier, kennisclips, podcasts en blogs over (afgerond) onderzoek en een animatiefilm over de aanvraagprocedure met betrekking tot de maatschappelijke projecten terug te vinden.

MJ Hoogland

'Dit traject heeft een zeer positieve invloed gehad op mijn leven. Het beste van het traject is dat het je volledige vrijheid geeft om te doen wat je wilt en wat je wilt ontdekken. U4U luistert aandachtig naar mij en mijn ideeën. Het heeft mijn leven drastisch veranderd van niets doen en thuis zitten naar mezelf bezighouden en actief zijn bij de club en de samenleving.'

FC Utrecht ■ U4U ■
pagina 15

Door de financiering van leerstoelen en lectoraten door Instituut Gak is er voor de universiteiten extra en/of specialistische kennis, kunde en ervaring op het gebied van de sociale zekerheid en arbeidsmarkt beschikbaar. Deze expertise komt via de onderwijscurricula ten goede aan de studenten en wordt daarnaast ingezet in het wetenschappelijk onderzoek. De hoogleraren en de lectoren wordt de mogelijkheid geboden een onderzoeksvoorstel in te dienen. Na goedkeuring door het bestuur, hierbij geadviseerd door de wetenschappelijke raad, wordt voor de uitvoering van het onderzoek financiering voor een promovendus en een parttime postdoc onderzoeker beschikbaar gesteld. Zie pagina 27 voor de in 2022 gehonoreerde voorstellen van aan het instituut verbonden hoogleraren. Momenteel gaat het om de volgende leerstoelen/lectoraten:

Prof. dr. Irmgard Borghouts en prof. dr. Charissa Freese ■ leerstoel HRM en Sociale Zekerheid ■ Tilburg School of Social and Behavioral Sciences en Tilburg Law School, Tilburg University

Deze leerstoel richt zich op het grensvlak van sociale zekerheid en human resources-management (HRM). Charissa Freese richt zich op HRM en arbeidsmarkt, terwijl Irmgard Borghouts zich meer bezighoudt met sociale zekerheid daaromtrent. Een belangrijk maatschappelijk thema is de arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen, zoals mensen met een arbeidsbeperking, flexibele arbeidskrachten en zzp'ers en mensen voor wie ontslag dreigt. Goed HRM-beleid draagt bij aan een betere inzetbaarheid van werkenden. Echter, werkzoekenden kunnen geen aanspraak maken op HRM-beleid. Mede daardoor profiteert een steeds groter deel van de beroepsbevolking niet van HRM-beleid. Inclusief werkgeversgedrag is van cruciaal belang bij het maken van de transitie van inactiviteit naar werk. Belangrijke actoren om arbeidsparticipatie te bevorderen zijn instituties en werkgevers. In wetenschap en praktijk blijken dit gescheiden werelden. In deze leerstoel worden deze werelden bij elkaar gebracht. De leeropdracht wordt in nauwe samenwerking met werkgevers(organisaties) en publieke organisaties worden uitgevoerd. De bevindingen worden toegepast in het onderwijs en dragen bij aan het maatschappelijke debat over de inclusieve arbeidsmarkt.

Prof. dr. Sandra Brouwer ■ leerstoel 'Sociale Geneeskunde, in het bijzonder arbeidsparticipatie en re-integratie van kwetsbare groepen' ■ Universitair Medisch Centrum Groningen, Rijksuniversiteit Groningen

In de huidige participatiemaatschappij wordt ernaar gestreefd dat ook mensen met gezondheidsbeperkingen deelnemen aan regulier werk. Ondanks substantiële hervormingen in

het socialezekerheidsstelsel - zoals de invoering van de Participatiewet, versoering van oudedagsvoorzieningen en decentralisatie van taken naar het gemeentelijk niveau - is de arbeidsdeelname van deze kwetsbare groep nog steeds laag en blijft deze fors achter bij die van gezonde personen. De leerstoel richt zich op het versterken van de arbeidsdeelname van zowel chronisch zieken als arbeidsgehandicapten. Centraal in het onderzoek staat de vraag op welke wijze effectieve en duurzame mogelijkheden tot arbeidsparticipatie voor de doelgroep kunnen worden gerealiseerd. Dit vraagt om kennisontwikkeling, meting van effecten van maatregelen en implementatie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met praktijkorganisaties zoals het UWV, gemeenten, werkgevers en zorg-, onderwijs- en overheidsinstellingen.

Prof. dr. Sylvia van der Burg-Vermeulen ■ leerstoel 'Sociale Verzekeringsgeneeskunde' ■ Faculteit der Geneeskunde, Universiteit van Amsterdam

Deze leerstoel richt zich op het versterken van de beroepsuitoefening binnen de Sociale Verzekeringsgeneeskunde. In de afgelopen twee decennia heeft het vakgebied een versnelde kennisontwikkeling doorgemaakt. Alleen als ontwikkelde kennis, instrumenten en interventies daadwerkelijk beschikbaar komen voor én worden toegepast door de praktijk, leidt dit tot verhoging van de kwaliteit van zorg in het werkveld. Het onderzoek binnen deze leerstoel legt daarom het accent op integratie van de best beschikbare wetenschappelijke evidentie in de praktijk van de verzekeringsarts. De uitdaging is om samen met de praktijk kennisdeling en kennistoepassing (meer) tot stand te brengen. Daarnaast draagt de leerstoel bij aan de opbouw van een kennisinfrastructuur voor het vakgebied. Naast wetenschappelijk onderzoek, krijgt deze leerstoel tevens vorm in het postdoctorale onderwijs binnen de Sociale Verzekeringsgeneeskunde. Onderwijs vormt daarbij een belangrijke implementatiestrategie om kennis beschikbaar te stellen voor de praktijk en om het toepassen van kennis te bevorderen.

Prof. dr. Maarten Goos ■ leerstoel 'Economie en Instituties' ■ Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie, Universiteit Utrecht

Deze leerstoel bevindt zich op het grensvlak van de arbeidsmarkt en haar instituties. Een belangrijk thema zijn de gevolgen van automatisering. Hoezeer doen werknemers die hun baan verliezen door automatisering een beroep op de sociale zekerheid? Een ander belangrijk thema is de flexibilisering van werk. Hoe monopsonistisch is de arbeidsmarkt voor flexibele contracten? Hoe vaak doen werknemers met flexibele contracten een beroep op de sociale zekerheid of een bijstandsuitkering? De leeropdracht maakt gebruik van theoretische inzichten, grote datasets en nieuwe experimentele methodes, en heeft als doel bij te dragen aan het maatschappelijke debat over de toekomst van werk.

Prof. dr. Kees Goudswaard ■ leerstoel 'Leer der sociale zekerheid' ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden

Bij deze leerstoel komen in het bijzonder sociaaleconomische aspecten van sociale zekerheid aan de orde, zowel in nationaal als in internationaal vergelijkend verband. In eerdere studies zijn onder andere de effecten van socialezekerheidsregelingen op inkomensverdeling en armoede onderzocht. In het lopende onderzoek ligt de nadruk op sociale zekerheid en zelfredzaamheid gedurende de levenscyclus. Hierbij staan de volgende vragen centraal:

1. In hoeverre verzacht sociale zekerheid inkomensschokken en ongelijkheid?
  2. Hoe groot is de zelfredzaamheid van mensen met betrekking tot werk?
  3. Hoe groot is de zelfredzaamheid van mensen met betrekking tot sparen en pensioen?
  4. Hoe verhoudt de combinatie van zelfredzaamheid en sociale bescherming in Nederland zich tot die van andere landen?
- Naast het onderzoek wordt in het kader van deze leerstoel het keuzevak 'Sociale zekerheid' gegeven, dat openstaat voor alle studenten van de Universiteit Leiden, en het onderzoeksintensieve vervolgvak 'Hervorming van sociale regelgeving'.

Dr. Lineke van Hal ■ lectoraat 'Beroepsvorming professionals in het publiek sociaal domein' ■ Zuyd Hogeschool

De opdracht van de bijzonder lector is om vorm te geven aan een nieuw lectoraat, gericht op de versterking van het professioneel actorschap en de positionering van professionals in het publiek sociaal domein, in het bijzonder het domein Werk en Inkomen. Het bijzonder lectoraat gaat via onderzoek en onderwijs bijdragen aan het ontwikkelen van de governance van professionals in het publiek sociaal domein. In het bijzonder gaat er aandacht uit naar de volgende thema's:

1. Eigenaarschap en verantwoordelijkheid voor het eigen professioneel handelen;
2. Maatschappelijke inbedding en verantwoordingsrelaties;
3. Verwerving van een positie en stem binnen een (dynamische) sociale en politiek-institutionele context.

Prof. dr. mr. Mark Heemskerk ■ leerstoel 'Pensioenrecht' ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Radboud Universiteit Nijmegen

Deze leerstoel is bedoeld om bij te dragen aan de ontwikkeling van het wetenschapsgebied pensioenrecht. Bij het pensioenrecht gaat het om inkomenszekerheid bij pensioen en arbeidsongeschiktheid, en inkomenszekerheid voor nabestaanden. Vergrijzings- en verdelingsvraagstukken die invloed hebben op de toekomst (bestendigheid) van het pensioenstelsel hebben daarbij de bijzondere aandacht. De leeropdracht richt zich vooral op het arbeidsgerelateerde pensioen. Onderdeel van de leerstoel is het verzorgen van onderwijs, het verrichten van onderzoek en

het publiceren over het pensioenrecht. Zo wordt in Nijmegen het mastervak 'Pensioenrecht' aangeboden. Het wetenschappelijk onderzoek naar pensioenrecht dat aan de leerstoel is gekoppeld, bestudeert de juridische en maatschappelijke solidariteitsgrenzen binnen het pensioenstelsel en de verhouding tussen juridische en economische eigendomsrechten bij pensioen.

Leerstoel 'Geschiedenis van de sociale zekerheid' ■ Faculteit Geesteswetenschappen ■ Universiteit Utrecht

De sociale zekerheid heeft diepe wortels. Al in de zeventiende eeuw was de sociale zekerheid in het stedelijke, religieus pluri-forme en rijke Nederland beter ontwikkeld dan elders. Lange tradities kunnen onze ideeën over wat rechtvaardig is nog steeds beïnvloeden. Tot hoeveel solidariteit zijn we bereid? Hoe kan participatie het best worden bevorderd? Wat is beter, uitvoering door de overheid of uitvoering door sociale partners? Is het beter om daarbij rekening te houden met lokale omstandigheden of voor iedereen in het land dezelfde regels te laten gelden? Bestudering van de geschiedenis leert welke experimenten al zijn uitgevoerd en of ze werkten.

In de loop van 2023 zal de opvolger van Prof. dr. Lex Heerma van Voss worden benoemd.

Prof. dr. Maarten Keune ■ leerstoel 'Sociale Zekerheid en Arbeidsverhoudingen' ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Amsterdam

Binnen de leeropdracht wordt de rol van vakbonden en werkgevers wat betreft sociale zekerheid en arbeidsmarkt geanalyseerd. Ook wordt er gekeken naar de ideeën en het beleid van deze twee actoren ten aanzien van sociale zekerheid en arbeidsmarkt en ten aanzien van overheids- en EU-beleid. Hoofdvragen zijn: hoe beïnvloeden vakbonden, werkgevers en hun organisaties de kwaliteit van de arbeid binnen bedrijven, organisaties en sectoren; hoe dragen werkgevers en bonden bij aan sociale zekerheids- en arbeidsmarktbeleid; en hoe spelen ze in op veranderende economische omstandigheden en overheidsbeleid? In het onderzoek is aandacht voor de karakteristieken van de actoren en hun onderlinge relaties en machtsverhoudingen.

Leerstoel 'Kapitaalgedekte pensioenvoorzieningen' ■ Tilburg School of Economics and Management, Tilburg University

Nederland heeft een sterk pensioenstelsel dat door de sociale partners is opgebouwd, met - naast de AOW - diverse kapitaalgedekte aanvullende pensioenen. Maar wat is de toekomst hiervan? Mede door de vergrijzing kent het stelsel een aantal uitdagingen, vooral bij de aanvullende pensioenen. Het wordt moeilijker om de deelnemers zekerheid te bieden. Vragen die in de afgelopen periode bij deze leerstoel aan bod zijn gekomen, zijn: hoe kunnen pensioenbesparingen bijdragen aan de groei en stabiliteit van de Nederlandse economie? Wat is de rol van pensioenen in de financiële planning over de levensloop van individuele deelnemers? Welke mogelijkheden zijn er om tot

verbindingen te komen tussen pensioenen, ouderenzorg, hypotheek en woonvoorzieningen, en wat is daarbij de gewenste balans tussen collectieve uitvoering en individuele keuzevrijheid?

In de loop van 2023 zal de opvolger van Prof. dr. Marike Knoef worden benoemd.

Prof. dr. Pierre Koning ■ leerstoel 'Arbeidsmarkt en sociale zekerheid' ■ School of Business and Economics, Vrije Universiteit Amsterdam

Deze leerstoel richt zich op wetenschappelijke kennis op het grensvlak van de arbeidsmarkt en sociale zekerheid: hoe is het socialezekerheidsstelsel zo in te richten dat werklozen snel de weg naar de arbeidsmarkt terugvinden? Afhankelijk van het handelingsperspectief van partijen kunnen onderzoeksvragen hierbij variëren. Analyses richten zich op de centrale vormgeving van het socialezekerheidsstelsel, bijvoorbeeld op beoogde en niet beoogde effecten van financiële prikkels voor werkgevers bij werkloosheid, ziekte en arbeidsongeschiktheid van werknemers. Ook de vraag wat er gebeurt met werknemers die voorheen in aanmerking kwamen voor een uitkering is hierbij relevant. Daarnaast kunnen analyses ondersteunend zijn bij de uitvoering van sociale zekerheid op decentraal niveau. De leeropdracht gaat uit van een empirische en beleidsmatige benadering, met een sterke nadruk op het meten van de effectiviteit en doelmatigheid van beleidswijzigingen of beleidsinstrumenten.

Prof. dr. mr. Hans van Meerten ■ leerstoel 'Europees pensioenrecht' ■ Faculteit Recht, Economie Bestuur en Organisatie, Universiteit Utrecht

Op allerlei terreinen vindt internationalisering plaats, ook op het terrein van pensioenen. Sociale zekerheid, waar in een aantal landen het pensioenstelsel deel van uitmaakt, lijkt daarentegen in belangrijke mate een nationale aangelegenheid. De vraag is echter: kunnen we bij de inrichting van ons nationale pensioenstelsel wel buiten Europa? Daarnaast is er een groeiend probleem aangaande de beperkte keuzevrijheid die de deelnemer (vooral in Nederland) heeft ten aanzien van het pensioenfonds waar men vaak verplicht bij aangesloten is. De beperking van de keuzemogelijkheden heeft een sociale doelstelling. Tegelijkertijd vragen deelnemers om meer inspraak. In deze leerstoel wordt onderzocht welke invloed EU-wetgeving heeft op ons pensioenstelsel en of die tot een verbetering van pensioenen kan leiden? Daarbij is speciale aandacht voor de zogenaamde premiepensioeninstelling (PPI). Dit is een nieuwe entiteit, ingesteld mede op basis van Europese regelgeving, die pensioenen grensoverschrijdend kan aanbieden. Lukt het PPI-instellingen om vanuit Nederland en andere EU-landen deelnemers meer keuzevrijheid te bieden?

Prof. dr. Theo Nijman ■ leerstoel 'Pensioenbeheer en risicomanagement' ■ Tilburg School of Economics and Management, Tilburg University

In het Pensioenakkoord uit 2019 wordt een nieuwe invulling van het Nederlandse stelsel van aanvullende pensioenen geschetst. Er is gekozen voor een stelsel met meer risicodeling op maat waarin eerder toeslagen worden verleend, maar pensioenen ook vaker gekort zullen worden. De transitie naar een nieuw stelsel is complex en wetenschappelijk onderzoek is onontbeerlijk om tot bevredigende en duurzame oplossingen te komen. Bijzondere aandacht is er binnen de leerstoel voor het nabestaandenpensioen. Het gaat daarbij zowel om economisch onderzoek naar de vraag hoe om te gaan met het delen van risico's, als om afstemming met andere disciplines (waaronder rechten en sociologie).

Dr. Shirley Oomens ■ lectoraat 'Arbeidsdeskundigheid' ■ Lectoraat Arbeid & Gezondheid, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Doel van dit lectoraat is het ontwikkelen en borgen van kennis en vaardigheden omtrent het optimaliseren van de mogelijkheden tot arbeidsparticipatie, ook bij mensen met een (dreigende) beperking. Het bijzonder lectoraat 'Arbeidsdeskundigheid' wil arbeidsdeskundigen en aanverwante professionals helpen om hun taken ook in de toekomst goed te blijven uitvoeren. De onderzoekers van het lectoraat doen dit door nieuwe kennis te ontwikkelen en bestaande kennis en methoden op het gebied van arbeidsdeskundigheid te borgen, zodat het arbeidsdeskundig handelen in toenemende mate 'evidence-based' wordt.

Prof. mr. dr. Willemijn Roozendaal ■ leerstoel 'Socialezekerheidsrecht' ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit Amsterdam

In deze leeropdracht gaat het om de bestudering van het socialezekerheidsrecht in Nederland. Socialezekerheidsrecht is het geheel aan regelingen die inkomensbescherming bieden bij sociale risico's als ziekte, werkloosheid en armlastigheid, en die uitkeringsgerechtigden steun geven bij het vinden van werk. Het rechtsgebied staat niet op zichzelf, maar heeft belangrijke raakvlakken met andere rechtsgebieden zoals het arbeidsrecht, het algemene bestuursrecht en het gezondheidsrecht. Een en ander moet in overeenstemming zijn met hogere regelgeving zoals Europees recht en grondrechten. Het onderzoek binnen deze leerstoel legt een accent op de aansluiting van het socialezekerheidsrecht op het arbeidsrecht, alsmede de doorwerking van grondrechten in het socialezekerheidsrecht. De leerstoel krijgt tevens vorm in het onderwijscurriculum en bestaat uit mastercursussen en postacademisch onderwijs aan advocaten.

Prof. dr. Anna Salomons ■ leerstoel 'Werk en Ongelijkheid' ■ Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie, Universiteit Utrecht

Deze leerstoel richt zich op wetenschappelijke kennis op het grensvlak van de arbeidsmarkt en ongelijkheid. Het onderzoek

bestudeert veranderingen in de banenstructuur en gevolgen op arbeidsmarktongelijkheid. Hierbij worden verschillende oorzaken in kaart gebracht: automatisering en flexibilisering van bestaand werk, het ontstaan van nieuwe soorten banen door technologische innovatie en toenemende welvaart en institutionele factoren zoals veranderingen in het minimumloon. De leeropdracht maakt gebruik van verschillende empirische methoden en nieuwe datasets. De opgedane kennis wordt ook vertaald naar onderwijs in toegepaste kwantitatieve methoden die worden gebruikt voor het bestuderen van deze vraagstukken.

Prof. dr. Paul Schoukens ■ leerstoel 'Internationaal en Europees socialezekerheidsrecht' ■ Tilburg Law School, Tilburg University

In het kader van de leerstoel wordt onderzoek verricht en onderwijs gegeven in de domeinen van het Europees, internationaal en vergelijkend socialezekerheidsrecht. In rechtsvergelijkende studies wordt het Nederlandse socialezekerheidsrecht bekeken. Ook wordt onderzoek gedaan naar nieuwe vormen van migratie en de gevolgen daarvan voor de sociale zekerheid. Hierbij gaat bijzondere aandacht uit naar atypische arbeidsvormen (zzp, deeltijdwerk, freelancewerk, arbeid zonder economische drijfveer, enzovoort). Het opnieuw doordenken van Europese en internationale minimumnormen voor sociale zekerheid behoort eveneens tot het inhoudelijke pakket van de leerstoel.

Prof. dr. Olaf van Vliet ■ leerstoel 'Economie', met als specialisatie sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid in internationaal perspectief ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid en Faculteit Governance and Global Affairs, Universiteit Leiden

Deze leerstoel levert een bijdrage aan de ontwikkeling van internationaal vergelijkend onderzoek naar veranderingen op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt. Economische en maatschappelijke ontwikkelingen als globalisering, migratie, technologische vooruitgang en vergrijzing leveren moeilijke, strategische dilemma's op ten aanzien van de inrichting van sociale stelsels. De leerstoel beoogt om met internationaal vergelijkende analyses inzicht te bieden in de verschillende typen sociale hervormingen die onder verschillende politiek-economische omstandigheden tot stand komen. Ook de rol van de beleidsagenda van de Europese Unie is hierbij van belang. Een ander belangrijk thema in dit verband is de invloed van de toenemende (arbeids)migratie op de nationale stelsels van sociale zekerheid.

Prof. dr. Gijs Vonk ■ leerstoel 'Socialezekerheidsrecht' ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Rijksuniversiteit Groningen

In deze leerstoel ligt de nadruk op de publiekrechtelijke inbedding van de sociale zekerheid. Deze benadering is bijzonder, omdat aan andere Nederlandse universiteiten het

socialezekerheidsrecht veeleer wordt bestudeerd in samenhang met het arbeidsrecht, als een onderdeel van het sociaal recht. In Groningen wordt het socialezekerheidsrecht eerder gezien als een bijzonder deel van het bestuursrecht, naast bijvoorbeeld het omgevingsrecht en het vreemdelingenrecht. Deze constructie laat onverlet dat er een goede samenwerking is met het wetenschapsgebied arbeidsrecht. Ook aan het internationaal en Europees socialezekerheidsrecht wordt veel aandacht besteed.

Prof. dr. Cok Vrooman ■ leerstoel 'Sociale Zekerheid en Participatie' ■ Faculteit Sociale wetenschappen, Universiteit Utrecht

De leerstoel richt zich op theoriegestuurd sociologisch onderzoek naar de voorwaarden en regelingen die eraan bijdragen dat burgers over een toereikend inkomen beschikken en actief kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt en maatschappij. Speciale aandacht gaat uit naar kwetsbare groepen, zoals (arbeids) migranten, arbeidsongeschikten, laaggeschoolden en mensen met weinig inkomen. Hun sociale positie wordt onderzocht in relatie tot het lokale, nationale en Europese beleid. De leerstoel is ingebed in het Interuniversity Centre for Social Science Theory and Methodology (ICS), de oudste sociologische graduate school van Nederland. Er bestaat nauwe samenwerking met het Sociaal en Cultureel Planbureau en er is verbinding met het strategisch thema 'Instituten voor Open Samenlevingen' van de Universiteit Utrecht. Daarin bundelen wetenschappers uit verschillende disciplines (economie, sociologie, geschiedenis, bestuurskunde, recht) hun kennis.

Prof. dr. Daniel van Vuuren ■ leerstoel 'Sociale zekerheid en economie' ■ Tilburg School of Economics and Management, Tilburg University

De leerstoel richt zich op de economische analyse van de sociale zekerheid. Veranderingen in de Nederlandse maatschappij leiden tot vragen over de organisatie van de sociale zekerheid, in het bijzonder over de noodzaak, doeltreffendheid en de efficiëntie van de verschillende sociale zekerheidsarrangementen. De bevolking vergrijst, het aandeel eenpersoonshuishoudens neemt toe en het vaste arbeidscontract is op zijn retour. Er moeten fundamentele keuzes worden gemaakt om het socialezekerheidsstelsel toekomstbestendiger te maken. Vragen die in het kader van de leerstoel aan bod komen, zijn onder andere: welke baten ontleen verschillende groepen in de samenleving aan verzekering, inkomenshervdeling en de verplichtstelling van sociale zekerheidsarrangementen? Wat zijn de toekomstverwachtingen ten aanzien van de maatschappelijke behoefte aan sociale zekerheid? In welke mate veranderen werkenden en werkgevers hun gedrag onder invloed van de sociale zekerheid? Hoe kunnen sociale zekerheidsarrangementen het beste worden gericht op degenen die daar de meeste baat bij hebben?

Het bestuur van Instituut Gak heeft het aantal leerstoelen en lectoraten de afgelopen jaren uitgebreid. Ontwikkelingen met

betrekking tot wetenschapsgebieden die binnen de kaders van de doelstelling en de missie van Instituut Gak vallen, zullen ook in de toekomst nauwgezet worden gevolgd. Daarbij bestaat de wens om het aantal lectoraten nog verder uit te breiden in de komende jaren.

INSTITUUT GAK FELLOWSHIP & INSTITUUT GAK-KNAW AWARD

Lonneke van den Berg

Steeds meer werkende jongvolwassenen hebben een flexcontract in plaats van een vaste arbeidsrelatie. Hoe beïnvloedt deze onzekere positie op de arbeidsmarkt hun welzijn, in samenhang met hun situatie op het gebied van wonen en relaties? Sociologe Lonneke van den Berg ontving de Instituut Gak-KNAW Award voor haar onderzoeksvorstel waarin deze vraag centraal staat.

Instituut Gak-KNAW Award
2022

Jaarlijks nodigen Instituut Gak en het Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS-KNAW) wetenschappers jaarlijks uit om onderzoeksvorstellen in te dienen voor het Instituut Gak Fellowship op het gebied van sociale zekerheid en arbeidsmarkt(beleid). Het fellowship heeft het karakter van een 'sabbatical leave': een wetenschapper krijgt gedurende een afgebakende periode de vrijheid en ruimte om een thema – passend binnen het domein van Instituut Gak – op te pakken, uit te werken en erover te debatteren en publiceren.

In het eerste semester van het academisch jaar 2022-2023 heeft **dr. Victoria Daskalova** (University of Twente) onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre het mededingingsrecht toezicht moet houden op collectieve acties door werknemers (onderhandelingen, overeenkomsten, boycotten of stakingen). De meningen over deze vraag kunnen radicaal verschillen. Maar achter de normatieve vraag verbergen zich vaak angsten voor het doel en de aard van het mededingingsrechtelijk toezicht. Hoe intensief en hoe extensief moet een beoordeling van collectieve werknemersacties zijn? Het project ontwikkelt drie scenario's voor het beoordelen van collectieve werknemers' acties in het kader van het mededingingsrecht om op deze vragen een antwoord te bieden.

Voor het tweede semester van het academisch jaar 2022-2023 zijn **dr. Lieselotte Blommaert** (Radboud Universiteit) en **dr. Loek Groot** (Universiteit Utrecht) geselecteerd, ook zij krijgen een studieverblijf aan NIAS-KNAW aangeboden. Blommaert doet onderzoek naar de mate van steun voor (of weerstand tegen) antidiscriminatie- of diversiteitsmaatregelen onder burgers in Nederland en andere Europese landen. Groot bestudeert welke elementen van een basisinkomen, bijvoorbeeld met betrekking tot de sollicitatieplicht, de bijverdienregeling en de automatische toekenning op individuele basis, het meest kansrijk en waardevol zijn.

Voor de Instituut Gak Fellowships in de periode 2023-2024 zijn twee kandidaten geselecteerd, die zich elk voor vijf maanden bezig kunnen gaan houden met wetenschappelijk onderzoek, reflectie en/of verdieping op het gebied van sociale zekerheid en arbeidsmarkt(beleid). De geselecteerde kandidaten zijn **dr. Verena Seibel** (Universiteit Utrecht) en **dr. Hadessa Noorda** (Universiteit van Amsterdam).

INSTITUUT GAK-KNAW AWARD

De Koninklijke Akademie van Wetenschappen (KNAW) en Instituut Gak willen jong talent kansen bieden en maatschappelijke vraagstukken op het terrein van sociale zekerheid en arbeidsmarkt helpen oplossen. De Instituut Gak-KNAW Award biedt talentvolle jonge onderzoekers de kans om als postdoctoraal onderzoeker baanbrekend onderzoek te verrichten. Het onderzoek dient verband te hebben met het werkgebied van Instituut Gak en de onderzoeksagenda van het KNAW-gastinstituut, bijvoorbeeld door samenwerking met onderzoekers van het gastinstituut.

Op maandag 12 december 2022 is de vierde Instituut Gak-KNAW Award uitgereikt. Deze viel ten deel aan socioloog dr. Lonneke van den Berg voor haar onderzoeksvorstel 'De weg naar volwassenheid in de knoop? De rol van onzekere arbeidsposities voor de leefsituatie en het welzijn van jongvolwassenen'. Met de Award krijgt Van den Berg een driejarige aanstelling als postdoctoraal onderzoeker bij het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI). Zij gaat onderzoeken in hoeverre het hebben van flexcontracten onder jongvolwassenen een rol speelt op het gebied van wonen, relaties en welzijn.

Strategie

De beleggingsstrategie van Instituut Gak is enerzijds gericht op het in stand houden van de koopkracht van het vermogen en anderzijds op verwerving van voldoende rendement ten behoeve van de financiering van een structureel subsidiebudget. Dit is in de huidige marktomstandigheden een niet eenvoudig te realiseren doelstelling.

Volatiliteit / risico's

Als lange termijnbelegger is het voor het instituut mogelijk van jaar tot jaar een bepaalde mate van volatiliteit in het beleggingsrendement te accepteren. Het risico wordt zo veel mogelijk beperkt door de grote diversificatie in de beleggingsportefeuille, in combinatie met methodieken, specifiek gericht op de bescherming van de koopkracht van het vermogen. Daarnaast wordt de koopkracht van het vermogen voor 50% beschermd door – bij verschillende partijen afgesloten – lange termijn inflatieswaps. Het instituut heeft hiertoe een vermogensbeheerovereenkomst afgesloten met een in portefeuillebescherming gespecialiseerde organisatie. Met de hiervoor genoemde partijen wordt onderpand uitgewisseld ter afdekking van het tegenpartijrisico.

Beleggingsprincipes

De onderstaande beleggingsprincipes van het instituut zijn in de loop der tijd tot uitdrukking gebracht in het beleggingsbeleid:

- Op de lange termijn wordt het nemen van risico beloond. Gezien de lange beleggingshorizon kunnen beleggingen op de lange termijn worden gericht. De mogelijkheid om ook in risicovollere producten te beleggen hangt samen met het op langere termijn verwachte hogere rendement. Op de korte en middellange termijn kunnen standaarddeviaties en correlaties op de financiële markt sterk variëren. Verschillende financiële markten kunnen zich in verschillende economische cycli bevinden en daardoor sterk afwijken.
- Diversificatie over verschillende beleggingscategorieën zorgt voor een betere verhouding tussen het risico en het rendement op portefeuille niveau. Diversificatie zorgt voor een betere spreiding van de beleggingen en voorkomt dat 'alle eieren in één mandje worden gelegd'.
- Het rendement moet op een verantwoorde en duurzame wijze worden gegenereerd. Rekening houden met de risico's van milieu, maatschappij en goed bestuur is een belangrijk uitgangspunt van het beleggingsbeleid. Verantwoord beleggen is belangrijk en hoeft niet ten koste te gaan van het financieel rendement.

- Alleen actief beleggen bij de overtuiging dat actief beheer ook na kosten waarde toevoegt. Er wordt alleen actief belegd wanneer er (1) naar verwachting waarde wordt toegevoegd (indien markten als inefficiënt worden gezien) of om (2) missers te voorkomen. De hogere kosten bij actief beheer worden alleen geaccepteerd als toevoeging van een duurder product naar verwachting leidt tot een verbetering van de risico-rendementsverhouding.
- De complexiteit van het beleggingsbeleid en de organisatie er van moeten bij elkaar passen. De wijze van beleggen moet transparant en uitlegbaar zijn en de monitoring van de beleggingsportefeuille moet een belangrijk onderdeel zijn van het vermogensbeheer.

Strategische beleggingsmix

De strategische beleggingsmix bepaalt de verdeling over de verschillende beleggingscategorieën en de keuze tussen de verschillende producten binnen die categorieën. Bij de vaststelling van deze mix is bij de in 2021 uitgevoerde ALM-studie rekening gehouden met de verhouding tussen risico en rendement. Op de lange termijn zou de strategische beleggingsmix een gemiddeld rendement op moeten leveren, dat in principe voldoende is om de koopkracht van het vermogen in stand te houden, na aftrek van uitgekeerde subsidies, de kosten van het vermogensbeheer en de personeels- en overige kosten.

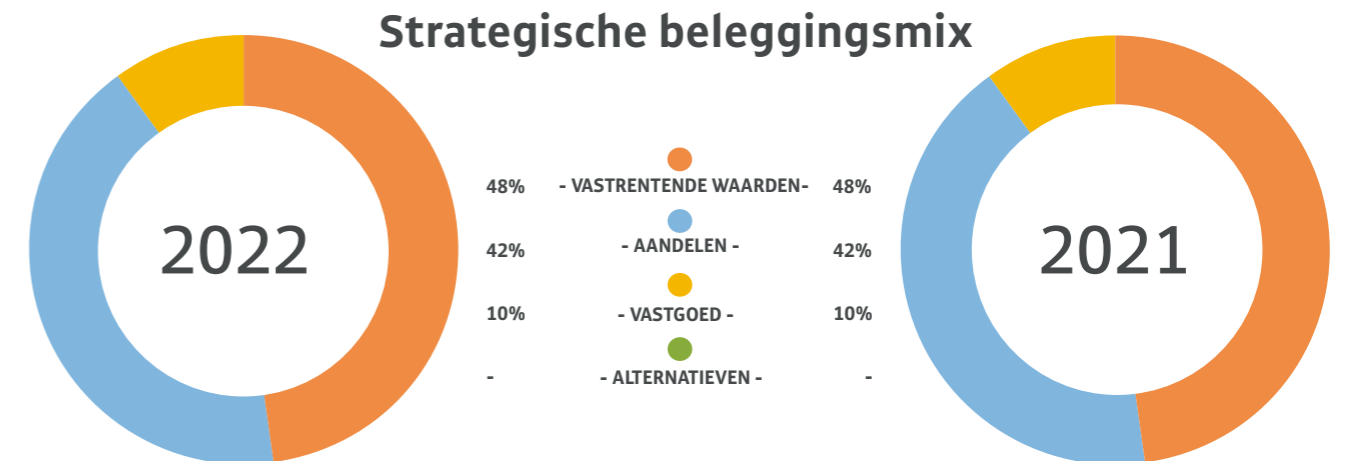
Hieronder is de voor 2023 vastgestelde strategische beleggingsmix weergegeven:

Vastrentende waarden	48,0%
Aandelen	42,0%
Vastgoed	10,0%

100,0%

Vastrentende waarden

Binnen de vastrentende portefeuille wordt 18,5% van het in de beleggingsmix genoemde totaal van 48% passief belegd in staatsobligaties. Hiervan wordt 10% belegd in kortlopende staatsobligaties in een geselecteerd aantal eurolanden en 8,5% in een wereldwijde staatsobligatieportefeuille waarin het valutarisico niet wordt afgedekt. Daarnaast wordt 22,5% door twee verschillende vermogensbeheerders actief belegd in wereldwijde bedrijfsobligaties. Hierbij wordt een zeer beperkt valutarisico genomen, daar de valuta exposure nagenoeg geheel wordt afgedekt naar de euro. Tenslotte wordt 7% belegd in staatsleningen in 'opkomende markten'. Hiervan wordt de helft passief in lokale valuta en de helft semi-passief in harde valuta belegd.

Aandelen

Binnen de aandelenportefeuille wordt 36% van het in de beleggingsmix genoemde totaal van 42% belegd in 'ontwikkelde markten'. De portefeuille 'ontwikkelde markten' wordt deels passief en deels semi-passief (enhanced) beheerd. De overige 6% wordt belegd in 'opkomende markten' in een semi-passief beheerde portefeuille. Het Amerikaanse dollar risico met betrekking tot de beleggingen in aandelen wordt voor ongeveer de helft afgedekt, het Britse ponden en Japanse yen risico worden beiden voor ongeveer 80% afgedekt. Andere valutarisico's worden niet afgedekt.

Vastgoed

Dit betreft een belegging in indirect beursgenoteerd vastgoed. Deze bestaat voor de helft uit Europees en voor de helft uit Noord-Amerikaans vastgoed. Beide portefeuilles worden actief beheerd. Het Amerikaanse dollar risico met betrekking tot de belegging in vastgoed wordt voor ongeveer de helft afgedekt en het Britse ponden risico wordt voor ongeveer 80% afgedekt. Andere valutarisico's worden niet afgedekt.

Instituut Gak streeft geen extra rendement na door market timing, maar hanteert juist een rendements-doelstelling voor de lange termijn en maakt daarbij gebruik van een duidelijk risicokader. Extreme risico's kunnen –waar nodig worden geacht– afgedekt. Hierbij valt te denken aan risico's als het markt-, rente-, valuta-, inflatie- en/of kredietrisico.

Uit onderstaande tabel, waar zowel de voor een periode tot tien jaar afgesloten inflatieswaps als de valuta afdekkingstransacties buiten beschouwing zijn gelaten, is zichtbaar dat de verschillen tussen de werkelijke- en de strategische beleggingsmix in het algemeen gering zijn.

Strategische mix

	strategie	31/12/21	31/03/22	30/06/22	30/09/22	31/12/22
Vastrentende waarden	48,0%	45,4%	45,1%	48,6%	49,2%	49,1%
Aandelen	42,0%	44,1%	44,2%	41,5%	41,5%	41,7%
Vastgoed	10,0%	10,5%	10,7%	9,9%	9,3%	9,2%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Duurzaamheid beleggingsportefeuille

Wat betreft het beheer van het vermogen van het instituut is het streven gericht op een praktisch uitvoerbaar duurzaamheidsbeleid, dat past bij de aard en omvang van het instituut. Dit beleid houdt in dat:

- Zowel in ontwikkelde als in opkomende landen niet wordt belegd in effecten van ondernemingen, waarvan een onafhankelijke partij (Achmea Investment Management (AIM)) heeft vastgesteld dat deze zich niet houden aan de 'Global Compact Principles' van de Verenigde Naties (Mensenrechten, Arbeidsomstandigheden, Milieu en Anti Corruptie). Evenmin wordt belegd in effecten van ondernemingen die zich bezighouden met de ontwikkeling, productie of het onderhoud van controversiële wapens en in tabaksfabrikanten. Daarnaast worden steenkool, teerzanden, schalieolie en -gas en Arctisch olie en -gas, bij een omzetsgrens van 5% uitgesloten.
- Niet wordt belegd in staatsleningen van landen die op de EU-sanctielijst en/of de VN-sanctielijst staan. Ook wordt niet belegd in ondernemingen uit deze landen indien de staat een meerderheidsbelang in de onderneming heeft.
- In lijn met het Parijs akkoord wordt gestreefd naar reductie van de gemiddelde CO₂-intensiteit in de portefeuille. Het uitgangspunt hierbij is te komen tot een halvering van de broeikasgassen in 2030 en net-zero in 2050. Hierbij wordt de gewogen gemiddelde CO₂-intensiteit oftewel de 'Weighted Average Carbon Intensity (WACI)' gevolgd *Overweeg opname van de hier gehanteerde definitie*
- Het instituut laat zowel normatief als thematisch engagement uitvoeren door AIM. Het normatieve

engagement heeft als doel om structurele schendingen van 'UN Global Compact Principles', OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen of 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' te stoppen en te voorkomen. Thematisch engagement wordt toegepast om (duurzame) gedragsverbetering van bedrijven en hiermee op de lange termijn waardecreatie te stimuleren.

5. Wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Voor de aan de verschillende vermogensbeheerders toevertrouwde aandelenmandaten, is AIM aangesteld als 'proxy voting agent'. Dit houdt in dat AIM namens het instituut het stemrecht uitoefent met betrekking tot de aandelen die zich bevinden in deze mandaten. AIM baseert zich hierbij op onderzoek van International Shareholder Services (ISS), ISS Governance Exchange, MSCI/Environmental Social Governance, van de ondernemingen ontvangen vergaderstukken, informatie op de website van de ondernemingen, informatie van de portefeuille-managers, relevante factoren op het gebied van milieu, sociale onderwerpen en goed ondernemings-bestuur, alsmede Corporate Governance engagements en alerts van Eumedion (een organisatie die de belangen van Nederlandse institutionele beleggers behartigt op het gebied van Corporate Governance en duurzaamheid).
6. In het geval het stemmen betrekking heeft op Nederlandse aandelen, geldt dat Instituut Gak, indien nodig, door AIM op de hoogte wordt gesteld van mogelijk controversiële zaken. Daarnaast maakt AIM met bij Eumedion aangesloten institutionele beleggers afspraken wie er namens deze beleggers aanwezig is bij (en eventueel het woord voert tijdens) de aandeelhoudersvergaderingen van Nederlandse ondernemingen. In specifieke gevallen kan Instituut Gak, als dit wenselijk wordt geacht, zelf het stemrecht uitoefenen. Om te voorkomen dat daarbij niet over het volledige stemrecht kan worden beschikt, is besloten om aandelen in Nederlandse ondernemingen niet uit te lenen.
7. Instituut Gak het belangrijk vindt dat de aangestelde vermogensbeheerders de 'Principles for Responsible Investing' van de Verenigde Naties (UNPRI) ondertekenen. Daarmee geven zij aan bij de uitvoering van hun werkzaamheden rekening te houden met duurzaamheid op het gebied van milieu, bepaalde sociale kwesties en goed ondernemingsbestuur. Bij beheerders die nog niet tot ondertekening van de UNPRI zijn overgegaan, wordt erop aangedrongen hiertoe alsnog over te gaan.

Beleggingsportefeuilles

Instituut Gak laat zich bij de vaststelling van het beleggingsbeleid en bij de uitvoeren daarvan adviseren door zijn beleggingscommissie. Het instituut kiest voor een interne aansturing van en controle op het beleggingsproces. Hierbij worden de waardeontwikkeling, de afwijkingen tussen de werkelijke- en de strategische beleggingsmix, het tegenpartijrisico en de liquiditeit in de beleggingsportefeuille op dagelijkse basis gemonitord. Het instituut heeft momenteel elf beleggingsportefeuilles bij zeven verschillende professionele vermogensbeheerders. Tevens wordt gewerkt met een van de vermogensbeheerders onafhankelijk, gerenommeerd bewaarbedrijf. Dit bedrijf is naast de bewaring, onder meer belast met een van de vermogensbeheerders onafhankelijke resultaatmeting en compliance monitoring. Voorts wordt samengewerkt met externe adviseurs, die het instituut, waar nodig, ondersteunen bij een deskundige vaststelling en uitvoering van het beleggingsbeleid. Indien bijsturing wenselijk wordt geacht kan daarover snel door het bestuur (geadviseerd door de beleggingscommissie) worden besloten.

Resultaat 2022

Het totaal belegde vermogen bedroeg ultimo 2022 € 655 miljoen. Het hiervoor omschreven beleggings-beleid leverde, inclusief risico mitigerende maatregelen, over het jaar 2022 een beleggingsresultaat op van € 79,1 miljoen negatief, ofwel 10,6% van het belegd vermogen.

De onderstaande tabel biedt nader zicht op de totstandkoming van het beleggingsresultaat. Per beleggingscategorie wordt de relatieve performance ten opzichte van de benchmark aangegeven.

	Rendement	Benchmark	Vershil
Vastrentende waarden	-/- 13,47 %	-/- 13,65 %	0,18 %
Aandelen	-/- 12,38 %	-/- 12,92 %	0,54 %
Vastgoed	-/- 27,73 %	-/- 28,12 %	0,39 %
Allocatie-effect			
Totaal voor afdekken risico's	-/- 13,85 %	-/- 14,67 %	0,82 %
Afdekking valutarisico USD, GBP en JPY	-/- 1,32 %		
Afdekking inflatierisico	4,81 %		
Opbrengst uitleen effecten	0,02 %		
Directe kosten vermogensbeheer	-/- 0,26 %		
Totaal	-/- 10,60 %		

Kosten vermogensbeheer

De kosten van het vermogensbeheer bestaan enerzijds uit kosten die het bewaarbedrijf en de vermogensbeheerders bij het instituut in rekening brengen ad € 1.944.000 (0,28% van het gemiddeld belegde vermogen) en anderzijds uit kosten welke direct ten laste van beleggingsfondsen worden gebracht. De totale kosten van het vermogensbeheer zijn gedaald ten opzichte van 2021 en bedragen circa 0,31% van het gemiddeld belegde vermogen. Sectorale vergelijking met andere fondsen van overeenkomstige omvang en een vergelijkbare inrichting van de beleggingsportefeuille toont dat deze kosten op een vergelijkbaar niveau liggen.

Gevoeligheidsanalyse

De procentuele impact op het eigen vermogen bij een verandering in de marktwaarde bij de aandelenportefeuille van 10% wordt weergegeven in onderstaande tabel.

	verandering	2022	2021
Aandelen	+ 10 %	+ 4,20 %	+ 4,20 %
Aandelen	-/- 10 %	-/- 4,20 %	-/- 4,20 %

De procentuele impact op het eigen vermogen van verandering van de marktrente bij de obligatieportefeuille van 1% wordt weergegeven in onderstaande tabel.

	verandering	2022	2021
Marktrente	+ 1 %	-/- 2,21 %	-/- 2,60 %
Marktrente	-/- 1 %	+ 2,21 %	+ 2,60 %

Voor een nadere toelichting op de beleggingen wordt verwezen naar de toelichting op de jaarrekening op pagina 56 tot en met 60.

Verwachtingen voor 2023

De vastgestelde strategische beleggingsmix blijft in de huidige omstandigheden het uitgangspunt voor het handelen van het instituut. Het instituut monitort de waardeontwikkeling, de afwijkingen tussen de werkelijke- en de strategische beleggingsmix, het tegenpartijrisico en de liquiditeit in de beleggingsportefeuille op dagelijkse basis. Indien bijsturing wenselijk wordt geacht kan daarover snel door het bestuur (geadviseerd door de beleggingscommissie) worden besloten.

Wij zijn van mening dat de beleggingsrisico's en de – zowel interne als externe – organisatorische risico's voldoende worden beheerst. Op basis van de momenteel beschikbare informatie, onze kennis en de hoogte van het eigen vermogen zijn wij van mening dat de bij het opmaken van de jaarrekening gehanteerde continuïteitsveronderstelling niet geraakt wordt.

Gezien de actuele situatie op de financiële markten met genormaliseerde rentes en een grote volatiliteit op de aandelenbeurzen wordt - onder handhaving van het strikte risicoprofiel - over 2023 een voorzichtig positief beleggingsresultaat verwacht dat echter lager zou kunnen zijn dan het nagestreefde gemiddelde rendement.

Het voor subsidies en uitvoeringskosten voor het jaar 2023 beschikbare budget is door het bestuur vastgesteld op een bedrag van € 17,5 miljoen. Toekenning van het subsidiebudget is mede afhankelijk van de ontvangst van voldoende kwalitatief goede projectvoorstellen.

In het eerste kwartaal van 2023 heeft het instituut een positief beleggingsresultaat ter grootte van € 20,3 miljoen, ofwel 3,1% gerealiseerd.

Selamawit & Rian

'Voordat ik bij DUO for a JOB kwam, leefde ik in het donker. Rian werd mijn mentor en bracht licht in mijn leven. We gaan er regelmatig gezellig op uit in Rotterdam. Ik woonde er al een tijdje, maar kende nog niks. Nu ben ik op heel veel plekken geweest! Ook volg ik nu een opleiding die ik leuk vind en heb ik weer vertrouwen in de toekomst.'

DUO for a JOB ■
Mentoring-project
Rotterdam ■ pagina 13

Bestuur

Het bestuur vergadert zesmaal per jaar. In deze vergaderingen worden onder andere besluiten genomen met betrekking tot:

- het te voeren beleid om de doelstellingen van het instituut te kunnen realiseren;
- specifieke thema's waaraan het instituut aandacht wil besteden;
- evaluatie van de voortgang van de verschillende onderzoeksprogramma's en projecten;
- beoordeling van de subsidieaanvragen en de onderzoeksprogramma's in het licht van het beleid van het instituut;
- het functioneren van de bijzondere hoogleraren en lectoren van wie de leerstoelen respectievelijk het lectoraat door het instituut worden gefinancierd, het benoemen van nieuwe hoogleraren en lectoren en eventuele instelling van nieuwe leerstoelen en lectoraten;
- het te voeren beleggingsbeleid.

Voor een aantal besluiten geldt dat het bestuur zich laat adviseren door de raad van advies, de beleggingscommissie, de wetenschappelijke raad en/of het bureau.

Samenstelling bestuur per bestuur per 11 mei 2023:

Mr. Frederik Buijn (voorzitter) heeft als voormalig notaris bij De Brauw Blackstone Westbroek veel kennis van juridische, notariële, vennootschapsrechtelijke en fiscale zaken.

Prof. dr. Kees Goudswaard (vicevoorzitter) is hoogleraar economie en bijzonder hoogleraar sociale zekerheid aan de Universiteit Leiden. Eerder was hij onder meer kroonlid en bestuurslid van de SER, voorzitter van twee adviescommissies over de toekomst van de pensioenen en lid van de Raad van Commissarissen van De Nederlandsche Bank.

Drs. Loek Hermans heeft als voormalig voorzitter van MKB-Nederland, Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, commissaris van de koningin in Friesland, burgemeester van Zwolle, gemeenteraadslid in Nijmegen en lid van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer der Staten-Generaal langjarige ervaring in het openbaar bestuur.

Drs. Geraldine Leegwater CFA CAIA is bij PGGM lid van het Executive Committee en als Chief Investment Management verantwoordelijk voor de divisie vermogensbeheer. Daarnaast is zij wetenschappelijk directeur van de opleiding certified pensioenexecutive vermogensbeheer bij de Erasmus School of Accounting & Assurance.

Mr. Maurice Limmen is voorzitter van de Vereniging Hogescholen. Van 2002 tot 2010 was hij actief voor het CDA in de gemeenteraad van Amsterdam, vanaf 2005 als fractievoorzitter. In 2009 leidde hij de enquêtecommissie naar de aanleg van de Noord/Zuidlijn. Van 2010 tot 2019 maakte hij deel uit van het dagelijks bestuur van de CNV Vakcentrale, waarvan de laatste vijf jaar als voorzitter.

Mr. Yvonne van Rooy heeft als voormalige staatssecretaris van Economische Zaken en bestuursvoorzitter van de Universiteit van Tilburg en de Universiteit Utrecht veel bestuurlijke ervaring. Zij was tot 1 december 2018 voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen. Zij is thans commissaris bij onder andere Philips Nederland en Fuji-Europe en lid van de Raad van Toezicht van 's-Heeren Loo.

Drs. Ab van der Touw is voormalig bestuursvoorzitter van Siemens Nederland NV en is momenteel voorzitter van de Raad van Commissarissen van TenneT, voorzitter van de Raad van Commissarissen van Van Leeuwen Buizen, voorzitter van de Raad van Commissarissen van Van Dorp Installaties, voorzitter Raad van Commissarissen van NIBA, voorzitter van de Raad van Toezicht van de Universiteit Leiden, voorzitter van de Raad van Toezicht van Fonds Slachtofferhulp en voorzitter van het Platform voor Techniek Talent.

Nevenfuncties

Uit oogpunt van zorgvuldigheid zijn alle nevenfuncties van de bestuursleden bekend bij de (vice) voorzitter dan wel het bureau.

Rooster van aftreden bestuur

Het bestuur heeft een rooster van aftreden vastgesteld op basis van de uitgangspunten dat de leden van het bestuur voor een periode van maximaal vier jaar worden benoemd, zij direct herbenoembaar zijn en dat er per jaar maximaal twee bestuursleden tegelijk aftreden.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie vergadert viermaal per jaar. In deze vergaderingen worden adviezen aan het bestuur geformuleerd met betrekking tot:

- het strategische beleggingsbeleid van het instituut;
- de beoordeling van de rendementen van de beleggingsportefeuille, inclusief de vergelijking met de benchmarks;
- de risico's in de beleggingsportefeuille, zowel in retrospectief als vooruitkijkend;
- de wenselijkheid tot rebalancing en/of tactische maatregelen;
- de monitoring van de portefeuille.

De beleggingscommissie bestaat uit per 11 mei 2023 uit:

Drs. Loek Sibbing – *Voorzitter*
Prof. dr. Robert van der Meer
Dr. Wilma de Groot

Raad van advies

De raad van advies vergadert jaarlijks en adviseert het bestuur over het te voeren beleid in brede zin.

De raad van advies bestaat per 11 mei 2023 uit:

Mevrouw prof. dr. mr. Liesbeth Kneppers – Heijner, *voorzitter*
Prof. dr. Arnoud Boot
Maarten Camps
Mevrouw mr. Geke Faber
Tuur Elzinga
Piet Fortuin
Prof. dr. Kim Putters
Mevrouw mr. Ingrid Thijssen
Jacco Vonhof
Bob van der Wal MSc
Mevrouw drs. Marieke van Wallenburg
Mr. Reinier van Zutphen

Mutaties raad van advies

Drs. Mariëtte Hamer en drs. Loes Mulder zijn in 2022 teruggetreden uit de raad van advies.
Prof. dr. Kim Putters en mevrouw drs. Marieke van Wallenburg zijn begin 2023 toegetreden tot de raad van advies.

Adviseur

Prof. dr. Paul Schnabel adviseert het bestuur.

Wetenschappelijke raad

De wetenschappelijke raad komt vier keer per jaar bijeen en adviseert het bestuur over nieuwe en lopende onderzoeksprojecten. De adviezen hebben betrekking op de:

- onderzoekbaarheid/wetenschappelijke operationalisering van de (nieuwe) thema's voor onderzoek;
- beoordeling van onderzoeksvoorstellen die op verzoek van het instituut zijn ontvangen van onderzoeksinstituten en/of onderzoeksbureaus;
- beoordeling van onderzoeksvoorstellen die het instituut heeft ontvangen als reactie op de open inschrijfprocedure;
- beoordeling van onderzoeksvoorstellen van de aan het instituut verbonden hoogleraren/lector;
- monitoring van in uitvoering zijnde onderzoeksprojecten/-programma's;
- evaluatie van de opbrengst van voltooide studies naar beleid en wetenschap;
- naar de mening van de wetenschappelijke raad in het onderzoeksprogramma van het instituut ontbrekende thema's waarop onderzoek gewenst is.

De wetenschappelijke raad bestaat per 11 mei 2023 uit:

Prof. dr. Ernst Hirsch Ballin (Rechtsgeleerdheid; staats- en bestuursrecht) - *Voorzitter*
Prof. dr. Tineke Abma (Beleid & Management Gezondheidszorg; cliëntenparticipatie)
Prof. dr. Godfried Engbersen (Algemene Sociologie);
Prof. dr. Henriëtte Maassen van den Brink (Economie; onderwijs- en arbeidseconomie)
Prof. dr. Wim van Saarloos (Natuur- en Technische Wetenschappen)

Mutaties wetenschappelijke raad

Prof. dr. Godfried Engbersen is op 1 september 2022 toegetreden tot de wetenschappelijke raad. Prof. dr. Alex Brenninkmeijer is op 14 april 2022 overleden.

Leerstoelen/lectoraten

Voor een overzicht van de door Instituut Gak in stand gehouden leerstoelen en lectoraten wordt verwezen naar pagina 31 tot en met 35 van dit jaarverslag.

Bureau

Het bureau van Instituut Gak is onder andere belast met:

- de voorbereiding en uitvoering van het jaarplan, het onderzoeksprogramma en het subsidie-, beleggings- en communicatiebeleid;
- de voorbereiding van de vergaderingen van bestuur, raad van advies, beleggingscommissie en wetenschappelijke raad;
- de uitvoering van bestuursbesluiten;
- het voeren van de uit de bovenstaande punten voortvloeiende administraties, waaronder de projectadministratie en de financiële administratie.

Het bureau bestaat per 11 mei 2023 uit:

Rik Imhof RA heeft als algemeen directeur de leiding van de organisatie. Daarnaast is hij belast met onder meer het beheer van het vermogen van het instituut en de in- en externe financiële verslaggeving. Door zijn opleiding tot registeraccountant en werkervaring in de accountancy en in financiële functies heeft hij diepgaande kennis van vermogensbeheer en overige financiële zaken.

Peter America verzorgt de administratie en heeft door zijn opleiding en ervaring uitgebreide kennis van boekhouding, administratie, treasury en automatisering. dverzorgt de administratie en heeft door zijn opleiding en ervaring uitgebreide kennis van boekhouding, administratie, treasury en automatisering.

Karin Beun ondersteunt de algemeen directeur en is verantwoordelijk voor de notulen van de vergaderingen van het bestuur en alle overige colleges.

Irene van Helden is verantwoordelijk voor het beoordelen en ondersteunen van projectaanvragen en adviseert het bestuur hierover. Eerder was zij werkzaam als projectcoördinator en communicatieadviseur bij Stichting Disability Studies in Nederland.

Gina Jongma is als programmamanager verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van programma's met actuele thema's en adviseert het bestuur hierover. Zij heeft als opleiding de Academie Mens – Arbeid en ruime ervaring op het gebied van sociale zekerheid, arbeidsmarkt en het brede sociaal domein.

Dr. Jorrit van Mierlo is medeverantwoordelijk voor het onderzoek dat Instituut Gak mogelijk maakt. Tevens houdt hij zich bezig met de toegankelijkheid en toepasbaarheid van de wetenschappelijke projecten en voert hij het secretariaat van een deel van de aan het instituut verbonden leerstoelen. Eerder was hij werkzaam in het wetenschappelijke- en praktijkgerichte onderzoek.

Loesje Myron MSc is betrokken bij het vermogensbeheer van het instituut en de ondersteuning van de beleggingscommissie. Haar financieel-economische opleiding vormt daartoe een goede basis.

Drs. Noor Trompenaars is communicatieadviseur. Naast de website, sociale media, het jaarverslag en de overige publicaties is zij verantwoordelijk voor kennisgeving van de onderzoeksresultaten voortkomend uit het onderzoek. Haar communicatieopleiding is een goed uitgangspunt voor deze activiteiten.

Dr. Judith van der Veer is als adviseur onderzoeksprogramma medeverantwoordelijk voor het onderzoek dat Instituut Gak mogelijk maakt. Tevens houdt zij zich bezig met het toegankelijk maken van de uitkomsten van de wetenschappelijke projecten en voert zij het secretariaat van een deel van de aan het instituut verbonden leerstoelen. Haar achtergrond in de academische wereld en kennis van toepassingsgericht onderzoek komen hierbij van pas.

Dr. Harriet Vinke is als coördinator onderzoeksprogramma integraal verantwoordelijk voor het onderzoeksprogramma van Instituut Gak. Daarnaast coördineert zij de aan het instituut verbonden leerstoelen en het lectoraat. Door haar jarenlange ervaring in onderzoeks- en beleidsfuncties heeft zij omvangrijke kennis opgedaan van wetenschappelijk en toegepast onderzoek en het belang van deze kennis voor de beleidspraktijk.

Nathalie de Zoete behandelt projectaanvragen en adviseert het bestuur hierover. Zij heeft bij fondsen gewerkt als het VSBfonds, het Anton Jurgens Fonds en het Oranje Fonds. Daarnaast heeft zij een aantal sociaal maatschappelijke projecten opgezet en helpen opzetten. Zij heeft personeelsmanagement als opleidingsachtergrond.

Mutaties bureau

Willemijn Nollen is per 1 april 2023 uit dienst getreden. Karin Beun is per 1 mei 2023 in dienst getreden.

Hilversum, 11 mei 2023

Bestuur

Mr. Frederik Buijn – *Voorzitter*
Prof dr. Kees Goudswaard – *Vicevoorzitter*
Drs. Loek Hermans
Drs. Geraldine Leegwater CFA
Mr. Maurice Limmen
Mr. Yvonne van Rooy
Drs. Ab van der Touw

Directie

Rik Imhof RA

Balans

(in duizenden euro's; na verwerking van het resultaat)

Activa		31 december 2022	31 december 2021
Materiële vaste activa	(1)	4.183	4.261
Financiële vaste activa			
Beleggingen	(2)	655.513	746.169
Vlottende activa			
Vorderingen		20	2
Liquide middelen	(3)	5.201	3.517
		664.917	753.949
Passiva			
Eigen vermogen	(4)	642.455	733.480
Derivaten	(2)	243	146
Langlopende schulden			
Nog te betalen subsidies	(5)	4.847	4.297
Kortlopende schulden			
Nog te betalen subsidies	(6)	16.080	14.910
Leveranciers		217	34
Belastingen		81	76
Overlopende passiva		994	1.006
		664.917	753.949

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro's)

	2022	2021
Opbrengsten uit beleggingen		
Dividenden	7.470	6.151
Interest	4.645	5.052
Waardeveranderingen beleggingen (7)		
Gerealiseerde koersverschillen	-/- 6.954	15.214
Ongerealiseerde koersverschillen	-/- 82.332	90.569
Kosten vermogensbeheer	-/- 1.944	-/- 2.145
Resultaat beleggingen	-/- 79.115	114.841
Besteed aan de doelstelling (8)	-/- 9.665	-/- 7.552
Beheerskosten		
Personeelskosten (9)	-/- 1.846	-/- 1.656
Af: Afschrijvingen	-/- 92	-/- 94
Af: Overige bedrijfskosten (10)	-/- 307	-/- 281
Voordelig saldo	-/- 91.025	105.258

Resultaatsbestemming

Het nadelig saldo over 2022 ad € 91.025.000 komt in zijn geheel ten laste van het eigen vermogen.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro's)

	2022	2021
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo staat van baten en lasten	-/- 91.025	105.258
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	92	94
Mutaties in werkkapitaal:		
Belastingen	5	75
Vorderingen	872	787
Te betalen subsidies	1.720	231
Leveranciers	183	-/- 184
Overlopende passiva	-/- 12	219
	<u>2.768</u>	<u>1.128</u>
Beleggingen:		
Aankopen	-/- 31.581	-/- 155.002
Verkopen	33.048	153.585
Koersverschillen	89.286	-/- 105.783
	<u>90.753</u>	<u>-/- 107.200</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	2.588	-/- 720
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investering in materiële vaste activa	-/- 14	-/- 12
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-/- 14	-/- 12
Netto-kasstroom	2.574	-/- 732
Liquide middelen per 1 januari		
in beleggingsportefeuille	3.320	2.549
onder liquide middelen	3.517	5.020
	<u>6.837</u>	<u>7.569</u>
Liquide middelen per 31 december	6.837	6.837
Bestaande uit:		
in beleggingsportefeuille	4.210	3.320
onder liquide middelen	5.201	3.517
	<u>9.411</u>	<u>6.837</u>

Algemeen

Stichting Instituut Gak ('het instituut') gevestigd te 1217 EH Hilversum aan de 's-Gravelandseweg 49 is een stichting en is ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41215140.

Om de uitvoering van wetgeving op het terrein van de sociale zekerheid te kunnen privatiseren werden op 29 december 1995 Stichting Gak Nederland en Stichting Gak Holding opgericht. Stichting Gak Nederland richtte zich via Gak Nederland BV op de publieke activiteiten van de nieuw opgerichte Gak Groep en Stichting Gak Holding via Gak Holding BV op de private activiteiten. Op 1 januari 1996 kochten beide vennootschappen de bezittingen van de Vereniging Gemeenschappelijk Administratiekantoor tegen de waarde in het economisch verkeer. Gak Nederland BV nam vervolgens de publieke taken over van de Vereniging GAK en bereidde zich voor op de verwachte privatisering, terwijl Gak Holding BV zich op de private markt richtte. Eind 1999 werd het politieke besluit genomen de voorgenomen privatisering van de uitvoering van de socialezekerheidswetgeving niet door te zetten, maar deze uitvoering op te dragen aan het nieuw te vormen Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen, het UWV.

Door de duidelijke scheiding tussen de publieke en private activiteiten kon de Gak Groep binnen korte tijd worden ontmanteld. Stichting Gak Nederland en Gak Nederland BV gingen op in het UWV en Stichting Gak Holding besloot de private activiteiten te verkopen. Per 3 januari 2001 heeft het bestuur de naam veranderd in Stichting Instituut Gak en de doelstelling gewijzigd in het voor een bepaalde periode direct of indirect ondersteunen van op het maatschappelijk belang gerichte projecten en programma's op het gebied van sociale zekerheid, re-integratie, preventie, arbeidsmarkt, arbeidsomstandigheden en andere maatschappelijke gebieden. Aangezien het vermogen op dat moment ruim € 400 miljoen bedroeg, werd ook het beheren en het beleggen van het vermogen van het instituut een belangrijke doelstelling. Hierbij is het doel dat dat de koopkracht van het vermogen en als gevolg daarvan ook de koopkracht van het aanzienlijke subsidiebudget op de lange termijn in stand worden gehouden, waarbij op de kortere termijn verschillen tussen het werkelijke en het voor het behoud van de koopkracht van het subsidiebudget benodigde vermogen worden geaccepteerd.

In 2003 is het instituut gefuseerd met Stichting 'Meester H.P.L.C. de Kruijff-fonds' en Stichting 'Bijzonder Hoogleraarschap voor het Onderwijs in de Verzekeringsgeneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam'. Daarbij is de doelstelling van het instituut uitgebreid met het instellen en de instandhouding van (bijzondere) leerstoelen en lectoraten voor onderwijs op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt aan Nederlandse universiteiten en hogescholen.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld op basis van het uitgangspunt van continuïteit, volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Daarbij is, voor zover van toepassing, de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640, Organisaties zonder winststreven integraal toegepast.

In tegenstelling tot het vereiste in Richtlijn 640 is er niet voor gekozen om het budget op te nemen in de staat van baten en lasten, daar budgettering van het beleggingsresultaat niet als zinvol wordt beschouwd.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van het instituut. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Vreemde valuta

Beleggingen in vreemde valuta's worden omgerekend naar euro's tegen de op de balansdatum geldende koersen. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de geldende koers per transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden als baten respectievelijk lasten in de staat van baten en lasten verwerkt.

Balans

De balans is opgesteld met inachtneming van de volgende waarderinggrondslagen:

Algemeen

Een actief wordt in de balans opgenomen als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het instituut zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. De activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij hierna anders is vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde, verminderd met de jaarlijkse lineaire afschrijvingen, gebaseerd is op de economische levensduur van het actief. Hierbij worden de stichtingskosten van het eigen kantoorpand van het instituut in dertig jaar afgeschreven, de inventaris in tien jaar en automatiseringsapparatuur en –programmatuur in drie jaar. Op de aan het Koninklijk Concertgebouw Orkest in bruikleen gegeven viool en de grond van het eigen kantoorpand wordt niet afgeschreven.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, vorderingen, geldmiddelen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten) en overige financieringsverplichtingen, schulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: Beleggingsportefeuille (gekochte leningen en obligaties, investeringen in eigen vermogensinstrumenten en derivaten), vorderingen en overige financiële verplichtingen. Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Deze worden door het instituut gescheiden van het basiscontract en apart verantwoord indien:

- de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn;
- een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen;
- het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten.

Financiële instrumenten, inclusief de van de basiscontracten gescheiden afgeleide financiële instrumenten, worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Daarbij worden (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname meegenomen. Indien dergelijke instrumenten bij de vervolgwaaardering niet worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

In contracten besloten financiële instrumenten, die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen en kortlopende schulden

Dit betreft vorderingen en kortlopende schulden met een looptijd korter dan een jaar. Die vorderingen en kortlopende schulden worden na de eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid van vorderingen.

Beleggingen

De (beursgenoteerde) effecten worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum, waarbij het effectenbewaarbedrijf de overlopende couponrente bepaalt. In de effecten wordt actief gehandeld. Effecten in vreemde valuta worden omgerekend in euro's tegen de koersen per balansdatum. In geval van fondsbeleggingen wordt de van de fondsbeheerders ontvangen opgave van de reële waarde per balansdatum aangehouden. Alle aan- en verkopen worden met ingang van de transactiedatum verantwoord.

Valutatransacties waarmee het koersrisico met betrekking tot de beleggingen wordt afgedekt en derivatentransacties waarmee het inflatierisico deels wordt afgedekt zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, maar van elkaar onafhankelijke partijen, die bereid zijn tot een transactie.

- De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de slotkoers per jaareinde.
- Participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde van de participatie in het fonds en wordt door de beheerder van het fonds vastgesteld op basis van de reële waarde van de onderliggende beleggingen.
- Derivaten worden gewaardeerd tegen de netto contante waarde welke wordt berekend middels het contant maken van verwachte kasstromen tegen een disconteringsvoet voor de resterende looptijd.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende

veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Leases

Als het instituut optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht, tenzij een andere toekenningssystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Staat van baten en lasten

De staat van baten en lasten is opgesteld met inachtneming van de volgende grondslagen voor resultaatbepaling:

Algemeen

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Resultaat beleggingen

Bij toepassing van de beurswaarde met betrekking tot de waardering van de effecten per balansdatum worden zowel de gerealiseerde als de ongerealiseerde koersresultaten verantwoord ten gunste c.q. ten laste van het resultaat.

Subsidies

De lasten uit hoofde van toegezegde subsidies worden verantwoord op het moment dat het bestuur besluit middelen beschikbaar te stellen voor een project. De last omvat de maximaal, door het bestuur toegezegde, subsidie. Uitbetaling van de subsidie vindt plaats gedurende de looptijd en bij afronding van het project. Wanneer bij afronding van het project een lagere afrekening van de subsidie blijkt, wordt dit verschil verantwoord in het jaar waarin de verantwoording van de subsidienemer wordt ontvangen. Honoraria voor hoogleraren worden als last toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de winst- en verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde lonen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door het instituut.

Pensioenen

Het instituut heeft voor zijn personeelsleden een defined contribution pensioenregeling afgesloten. In overeenstemming met Richtlijn 271.3 verantwoordt het instituut de verschuldigde betalingen aan de verzekeraar als pensioenlast.

Belastingen

Het instituut heeft de fiscale status van een algemeen nut beogende instelling en is vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij het saldo van de staat van baten en lasten als uitgangspunt is genomen. De wijziging in de beleggingen in het kasstroomoverzicht omvat naast aan- en verkopen en koersontwikkeling tevens de ontvangen dividenden en interest aangezien de hiervoor ontvangen middelen binnen de portefeuille worden herbelegd. In de staat van baten en lasten zijn deze bedragen afzonderlijk opgenomen.

Risicomanagement en risicobeheersing

In onderstaande tabel worden de risico's waaraan het instituut blootstaat weergegeven alsmede de wijze waarop deze worden beheerst.

Financiële Risico's: en de getroffen beheersmaatregelen

Marktrisico

Door het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van aandelen en obligaties bestaat het risico dat het beleggingsresultaat negatief wordt beïnvloed. Dit risico wordt beperkt door de diversificatie in de portefeuille, het werken met bandbreedtes voor de verschillende beleggingscategorieën en de implementatie van een rebalanceringsbeleid.

Renterisico

Het risico op negatieve beïnvloeding van het beleggingsresultaat als gevolg van rentewijzigingen wordt beperkt door de keuze voor een staatsobligatieportefeuille met een kortere gemiddelde looptijd en door de beperkte ruimte die is gegeven aan de vermogensbeheerders die de bedrijfsobligatieportefeuilles beheren, om de gemiddelde looptijden van de in de portefeuille opgenomen obligaties te laten afwijken van de gemiddelde looptijd van de overeengekomen benchmark.

Valutarisico

Het risico op een negatieve beïnvloeding van het beleggingsresultaat als gevolg van valutakoerswijzigingen wordt beperkt door afdekking van 50% van het USD-valutarisico, 80% van het GBP-valutarisico en 80% van het JPY-valutarisico voor de aandelen-, vastgoed- en commodities portefeuilles en de volledige afdekking van alle valutarisico's in het grootste deel van de vastrentende portefeuilles.

Inflatierisico

Het risico dat de koopkracht van het vermogen - en dus de koopkracht van het subsidiebudget - niet in stand kan worden gehouden als gevolg van een bovengemiddeld inflatieniveau, wordt beperkt doordat de koopkracht van circa de helft van het vermogen wordt beschermd middels inflatieswaps met een looptijd van één tot tien jaar.

Kredietrisico

Het risico dat een tegenpartij contractuele verplichtingen niet nakomt, met als gevolg negatieve beïnvloeding van het beleggingsresultaat, wordt zoveel mogelijk beperkt door het ontvangen van onderpand bij het effecten uitleen programma van het bewaarbedrijf en het uitwisselen van onderpand met banken waarmee inflatieswaps zijn afgesloten. Daarnaast wordt in de beleggingsportefeuille het maximaal aan een tegenpartij uit te lenen bedrag beperkt, terwijl tevens rekening wordt gehouden met de door de ratingbureaus aan tegenpartijen gegeven kredietratings.

Niet financiële Risico's: en de getroffen beheersmaatregelen

Operationeel risico

Door samenstelling van het bureau van het instituut uit kwalitatief en kwantitatief deskundig personeel is het operationeel risico beperkt.

Projectrisico

Het risico op financiële schade doordat, na uitkering van subsidie, blijkt dat een project niet conform de afspraak verloopt of is afgerond, wordt beperkt door gebruik te maken van duidelijke subsidieovereenkomsten, de uitvoerders van de projecten bij voorkeur voorafgaand aan de eerste betaling te laten bewijzen dat sprake is van voldoende medefinanciering, (deel)betalingen als regel op basis van (aangetoonde) voortgang plaatsvinden en de laatste termijn slechts wordt uitbetaald na ontvangst van een inhoudelijke- en financiële eindverantwoording, veelal voorzien van een controleverklaring van een onafhankelijke accountant.

Uitbestedingsrisico

De belangrijkste uitbesteding betreft het vermogensbeheer. Het risico dat een externe vermogensbeheerder zich niet aan de gemaakte afspraken houdt, wordt beperkt door gebruik te maken van aanvullende diensten van het onafhankelijk bewaarbedrijf. Waar nodig wordt ondersteuning ingeroepen van een consultant op het terrein van het vermogensbeheer en ook is sprake van interne monitoring van de verschillende beleggingsportefeuilles. Bij de contractonderhandelingen wordt een externe juridische adviseur ingeschakeld.

IT-risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT, wordt beperkt door de inzet van software die bescherming biedt tegen computervirussen en 'hackers', door dagelijks op een geautomatiseerde wijze een 'back-up' van de bestanden te maken en via het gebruik van wachtwoorden.

Integriteitsrisico

Het risico van beïnvloeding van de integriteit, of van het financiële stelsel, door niet integere of onethische handelingen van de leiding of de medewerkers van de organisatie in het kader van wet- en regelgeving en van maatschappelijke en door het instituut opgestelde normen, wordt ingeperkt door een adequate inrichting van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen interne controlemaatregelen. Met het oog op zorgvuldigheid zijn ook alle nevenfuncties van de bestuursleden bekend bij de (vice) voorzitter dan wel het bureau.

ACTIVA

(1) Materiële vaste activa

	bedrijfsgebouwen en terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	2022
Stand per 1 januari			
Aanschafwaarde	3.976	1.398	5.374
Cumulatieve afschrijvingen	-/- 994	-/- 119	-/- 1.113
	2.982	1.279	4.261
Mutaties			
Investerings	-	14	14
Desinvesteringen	-	-/- 1	-/- 1
Afschrijvingen	-/- 83	-/- 9	-/- 92
Afschrijvingen desinvesteringen	-	1	1
Stand per 31 december	2.899	1.284	4.183
Aanschafwaarde	3.976	1.411	5.387
Cumulatieve afschrijvingen	-/- 1.077	-/- 127	-/- 1.204
Stand per 31 december	2.899	1.284	4.183

	bedrijfsgebouwen en terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	2021
Stand per 1 januari			
Aanschafwaarde	3.976	1.401	5.377
Cumulatieve afschrijvingen	-/- 911	-/- 123	-/- 1.034
	3.065	1.278	4.343
Mutaties			
Investerings	-	12	12
Desinvesteringen	-	-/- 15	-/- 15
Afschrijvingen	-/- 83	-/- 11	-/- 94
Afschrijvingen desinvesteringen	-	15	15
Stand per 31 december	2.982	1.279	4.261
Aanschafwaarde	3.976	1.398	5.374
Cumulatieve afschrijvingen	-/- 994	-/- 119	-/- 1.113
Stand per 31 december	2.982	1.279	4.261

TOELICHTING OP DE BALANS

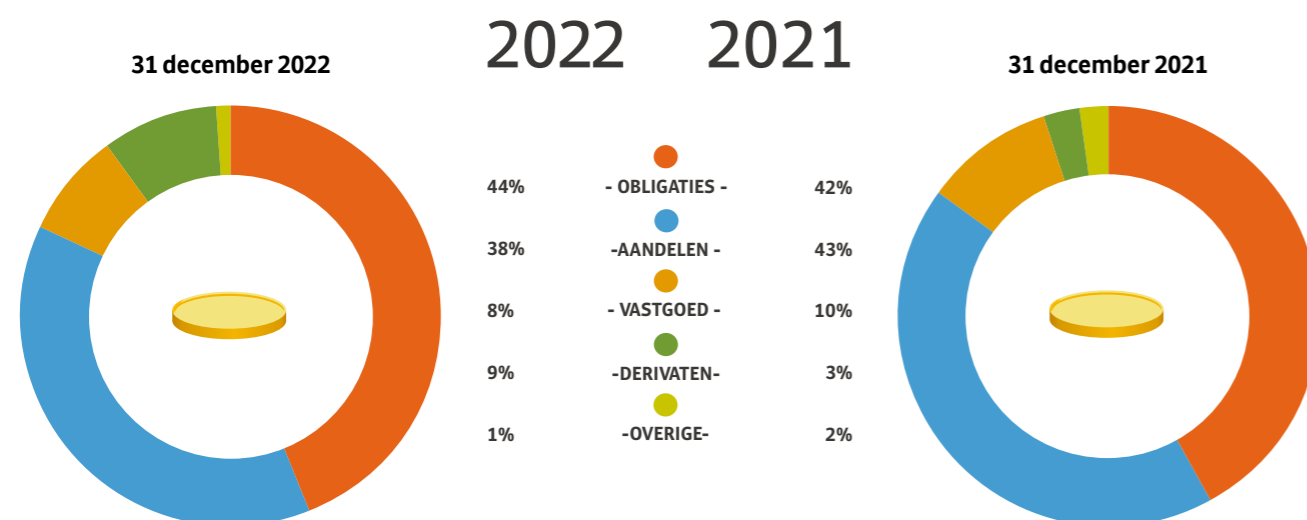
(De in de toelichting op de balans en de staat van baten en lasten opgenomen bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders vermeld).

(2) Beleggingen

	2022	2021
De beleggingen bestaan uit:	31 dec.	31 dec.
Obligaties	286.041	315.224
Aandelen	247.037	317.995
Vastgoed	53.673	75.045
Derivaten	59.413	22.896
Overigen	9.106	14.863
Subtotaal	655.270	746.023
Gepresenteerd onder de passiva (derivaten)	243	146
	655.513	746.169

Bij het beheer van het vermogen worden financiële instrumenten benut die leiden tot blootstelling aan markt- en/of kredietrisico. Het gaat hier om de, in de balans opgenomen, valutatermijncontracten voor afdekking van bepaalde valutarisico's en inflatieswaps voor afdekking van het inflatierisico. Daarnaast handelt een deel van de externe vermogensbeheerders namens het instituut in dergelijke instrumenten. Daarbij zijn procedures en gedragslijnen van kracht om het kredietrisico te beperken.

Beleggingsmix**Geografische spreiding van de beleggingen per 31 december 2022**

	EURO NOORD ¹	EURO ZUID ²	OVERIG EUROPA ³	VS EN CANADA	OCEANIË	AZIË	OPKOMEND	TOTAAL
Obligaties	92.846	8.682	18.723	104.504	1.924	11.301	48.061	286.041
Aandelen	16.311	3.054	19.973	152.627	5.094	16.735	33.243	247.037
Vastgoed	8.246	996	11.600	32.831	-	-	-	53.673
Derivaten	59.413	-	-	-	-	-	-	59.413
Overige	2.500	44	585	5.664	49	185	79	9.106
Totaal	179.316	12.776	50.881	295.626	7.067	28.221	81.383	655.270

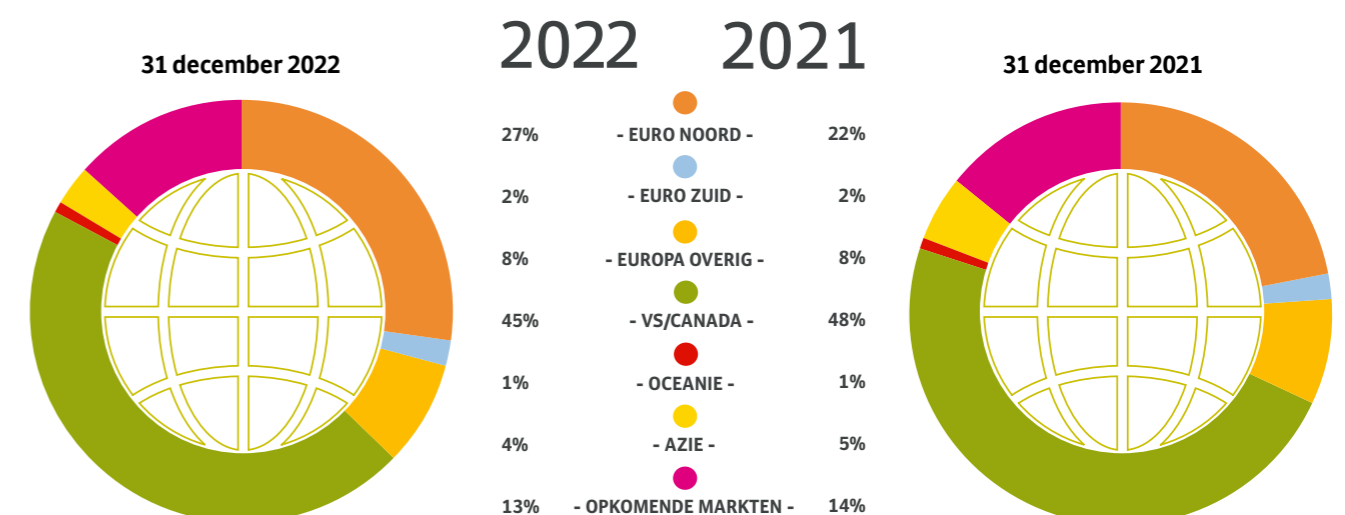
Geografische spreiding van de beleggingen per 31 december 2021

	EURO NOORD ¹	EURO ZUID ²	OVERIG EUROPA ³	VS EN CANADA	OCEANIË	AZIË	OPKOMEND	TOTAAL
Obligaties	102.302	11.191	22.164	106.678	2.371	12.944	57.574	315.224
Aandelen	21.575	3.656	24.525	198.386	5.489	20.999	43.365	317.995
Vastgoed	15.757	1.645	16.273	41.370	-	-	-	75.045
Derivaten	22.750	-	-	-	-	-	-	22.750
Overige	2.598	54	362	11.568	100	249	78	15.009
Totaal	164.982	16.546	63.324	358.002	7.960	34.192	101.017	746.023

¹ België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg, Nederland en Oostenrijk.

² Griekenland, Italië, Portugal en Spanje.

³ Denemarken, Hongarije, Noorwegen, Polen, Tsjechië, UK, Zweden en Zwitserland.

Geografische spreiding

Voor de belegging in vastrentende waarden wordt slechts een beperkt valutarisico genomen (grotendeels afgedekt naar euro). Van het valutarisico met betrekking tot beleggingen in aandelen en in vastgoed die in USD zijn genoteerd, is ongeveer de helft afgedekt via valutatermijncontracten. Het valutarisico met

Samenstelling van de beleggingen

31 december	2022	2021
Vermogensbeheermandaten	524.634	592.490
Beleggingsfondsen	128.481	152.168
Directe beleggingen	2.155	1.365
	655.270	746.023

betrekking tot beleggingen in aandelen en vastgoed die in GBP en JPY zijn genoteerd, wordt voor 80% afgedekt. Voor in andere valuta genoteerde beleggingen in aandelen, vastgoed en commodities wordt het valutarisico niet afgedekt.

Verloop beleggingen

	2022	2021
Stand per 1 januari	746.023	638.823
Dividenden* (aankopen)	7.470	6.151
Interest* (aankopen)	4.653	5.052
Toevoeging (aankopen)	19.458	143.799
Onttrekking (verkopen)	-/- 33.048	-/- 153.585
Koersverschillen	-/- 89.286	105.783
Stand per 31 december	655.270	746.023

*Ontvangen dividenden en interest worden direct herbelegd.

Waardering van de beleggingen

	Marktnotering (1)	Afgeleid (2)	31 dec. 2022
Obligaties	190.804	95.237	286.041
Aandelen	213.793	33.244	247.037
Vastgoed	53.673	-	53.673
Derivaten	-	59.413	59.413
Overige	9.106	-	9.106
	467.376	187.894	655.270

	Marktnotering (1)	Afgeleid (2)	31 dec. 2021
Obligaties	206.421	108.803	315.224
Aandelen	274.630	43.365	317.995
Vastgoed	75.045	-	75.045
Derivaten	-	22.750	22.750
Overige	15.009	-	15.009
	571.105	174.918	746.023

1. Gewaardeerd op de reële waarde per balansdatum zoals opgegeven door zowel het onafhankelijke effecten-bewaarbedrijf als de externe vermogensbeheerder gebaseerd op een actieve marktnotering.

2. Gewaardeerd op de opgaven van de externe vermogensbeheerders in geval van beleggingsfondsen en in geval van derivaten op de waardering door het onafhankelijke effecten-bewaarbedrijf.

De belegging in obligaties heeft betrekking op zowel staats- als bedrijfsobligaties. Deze obligaties hebben de volgende ratings:

31 december	2022	2021
AAA	76.998	82.876
AA	51.937	60.323
A	63.748	60.338
BBB	76.215	87.181
< BBB	16.505	23.986
Geen rating	638	520
	286.041	315.224

Bij (vooral) de vastrentende beleggingen wordt krediet- en renterisico gelopen.

Met betrekking tot het kredietrisico geldt dat circa 40% van de vastrentende portefeuille wordt belegd in staatsobligaties. Als gevolg van de keuze om meer dan de helft van de

staatsobligatieportefeuille te belleggen in kortlopende obligaties van een geselecteerd aantal eurolanden is de exposure naar deze landen relatief groot. Deze bestaat voor 5,0% (van de totale beleggingsportefeuille) uit Frankrijk (2021: 4,9%), voor 4,0% uit Duitsland (2021: 3,9%), voor 0,9% uit Nederland (2021: 0,8%) en voor 0,6% uit Oostenrijk (2021: 0,6%). Als gevolg van de keuze om een deel van de staatsobligatieportefeuille wereldwijd te belleggen, bedraagt de exposure naar de Verenigde Staten 4,0% (2021: 3,8%), naar Japan 1,5% (2021: 1,5%) en naar het Verenigd Koninkrijk 0,5% (2021: 0,6%) van de totale beleggingsportefeuille. Bij bedrijfsobligaties is het maximaal aan een tegenpartij uit te lenen bedrag beperkt.

Het instituut gebruikt zelf geen afgeleide financiële instrumenten ter beperking van het renterisico, maar heeft dit risico beperkt door te kiezen voor een portefeuille staatsobligaties met een korte gemiddelde looptijd en door de externe vermogensbeheerders van de bedrijfsobligatieportefeuilles de mogelijkheid te bieden de gemiddelde resterende looptijd van de obligaties in beperkte mate aan te passen.

Uitstaande valuta termijncontracten per 31 december 2022

(in duizenden)

Verkochte valuta:	Onderliggende waarde in v.v.	Datum	Termijnkoers	Koers per 31 dec. 22	Ongerealiseerd resultaat in EUR
GBP	13.363	9-3-23	0,86839	0,88977	370
JPY	1.624.087	9-3-23	143,18237	140,20602	-/- 241
JPY	-/- 97.320	9-3-23	139,90060	140,20602	-/- 2
USD	114.768	9-3-23	1,05229	1,07210	2.015
					2.142

Uitstaande valuta termijncontracten per 31 december 2021

(in duizenden)

Verkochte valuta:	Onderliggende waarde in v.v.	Datum	Termijnkoers	Koers per 31 dec. 20	Ongerealiseerd resultaat in EUR
GBP	14.061	9-3-22	0,84752	0,84093	-/- 130
GBP	531	9-3-22	0,84777	0,84093	-/- 5
JPY	1.898.548	9-3-22	128,82282	131,05692	251
JPY	-/- 66.243	9-3-22	128,35960	131,05692	-/- 11
USD	149.149	9-3-22	1,12796	1,13867	1.244
					1.349

Het ongerealiseerd resultaat is als beleggingsopbrengst opgenomen in de staat van baten en lasten. Uitwisseling van onderpand voor de valuta termijncontracten vindt niet plaats.

Uitstaande inflatieswap contracten per 31 december 2022

Datum	Onderliggende waarde (EUR)	Percentage	Tegenpartij	Ongerealiseerd resultaat in EUR
26-04-2023	30.000	1,087%	Societe Generale	3.697
08-12-2023	12.000	2,220%	Goldman Sachs	1.235
09-01-2024	30.000	1,056%	Societe Generale	4.212
16-01-2025	30.000	1,095%	Barclays Capital	4.437
08-12-2025	12.000	1,975%	Goldman Sachs	1.355
14-01-2026	30.000	1,093%	Societe Generale	4.763
08-12-2026	12.000	1,930%	Goldman Sachs	1.409
20-01-2027	30.000	1,125%	RBS	5.004
17-01-2028	30.000	1,167%	Societe Generale	5.196
08-12-2028	12.000	1,908%	Goldman Sachs	1.472
14-01-2029	30.000	1,170%	Goldman Sachs	5.445
10-01-2030	30.000	1,180%	Barclays Capital	5.691
14-06-2031	30.000	1,526%	Goldman Sachs	5.276
08-12-2031	12.000	1,916%	Goldman Sachs	1.594
18-01-2032	30.000	1,263%	Societe Generale	6.485
Totaal	360.000			57.271

Uitstaande inflatieswap contracten per 31 december 2021

Datum	Onderliggende waarde (EUR)	Percentage	Tegenpartij	Ongerealiseerd resultaat in EUR
26-04-2023	30.000	1,087%	Societe Generale	1.260
08-12-2023	12.000	2,220%	Goldman Sachs	103
09-01-2024	30.000	1,056%	Societe Generale	1.261
16-01-2025	30.000	1,095%	Barclays Capital	1.469
08-12-2025	12.000	1,975%	Goldman Sachs	136
14-01-2026	30.000	1,093%	Societe Generale	1.747
08-12-2026	12.000	1,930%	Goldman Sachs	155
20-01-2027	30.000	1,125%	RBS	1.952
17-01-2028	30.000	1,167%	Societe Generale	2.116
08-12-2028	12.000	1,908%	Goldman Sachs	177
14-01-2029	30.000	1,170%	Goldman Sachs	2.407
10-01-2030	30.000	1,180%	Barclays Capital	2.675
14-06-2031	30.000	1,526%	Goldman Sachs	2.139
08-12-2031	12.000	1,916%	Goldman Sachs	221
18-01-2032	30.000	1,263%	Societe Generale	3.583
Totaal	360.000			21.401

Zowel het gerealiseerde resultaat als de wijziging in het onge-realiseerde resultaat is als beleggingsresultaat opgenomen in de staat van baten en lasten. Het bewaarbedrijf draagt zorg voor de uitwisseling van onderpand met de vier tegenpartijen. Hierbij wordt een minimum transferbedrag van € 250.000 gehanteerd. Voor het beschikbaar gestelde onderpand wordt verwezen naar de niet in de balans opgenomen verplichtingen.

(3) Liquide middelen

De liquide middelen staan per balansdatum ter vrije beschikking van het instituut.

PASSIVA**(4) Eigen Vermogen**

	2022	2021
Stand per 1 januari	733.480	628.222
Resultaat boekjaar	-/- 91.025	105.258
Stand per 31 december	642.455	733.480

Het eigen vermogen staat ter vrije beschikking van het instituut.

(5) Langlopende schulden

	2022	2021
Stand per 1 januari	4.297	4.154
Bij: Toekenning langlopende schulden	1.625	1.019
Af: Naar kortlopend	-/- 1.075	-/- 876
Stand per 31 december	4.847	4.297

(6) Nog te betalen subsidies

31 december	2022	2021
Nog te betalen subsidies 2013	19	19
Nog te betalen subsidies 2014	51	51
Nog te betalen subsidies 2015	63	63
Nog te betalen subsidies 2016	67	308
Nog te betalen subsidies 2017	127	377
Nog te betalen subsidies 2018	1.033	2.473
Nog te betalen subsidies 2019	2.566	3.645
Nog te betalen subsidies 2020	3.416	5.653
Nog te betalen subsidies 2021	4.231	6.618
Nog te betalen subsidies 2022	9.354	-
Subtotaal	20.927	19.207
Gepresenteerd onder langlopende schulden	-/- 4.847	-/- 4.297
Gepresenteerd onder kortlopende schulden	16.080	14.910

De nog te betalen subsidies betreffen de in de genoemde jaren toegekende bedragen die per balansdatum nog niet zijn betaald, omdat de aanvrager nog niet aan alle voorwaarden heeft voldaan. Ook kan door de aard van de diverse projecten een betaling op een later tijdstip plaatsvinden en dus een langlopend

karakter hebben. Het gedeelte van de nog te betalen subsidies dat een langlopend karakter heeft, wordt per 31 december 2022 tenminste geschat op € 4.847.000 (2021: € 4.297.000).

Voor een deel van de nog te betalen subsidies is de toekomstige uitbetaling gebaseerd op aan te tonen prestaties. Daardoor is het mogelijk dat de feitelijke toekomstige betalingen lager uitvallen dan de per balansdatum gereserveerde bedragen. Dit wordt op het moment van afsluiting van het project als een vrijval verantwoord.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Instituut Gak benut het effecten-uitleenprogramma van het bewaarbedrijf, maar maakt geen gebruik van de mogelijkheid om onderpand in geld te ontvangen en dit te herbeleggen in vastrentende waarden (leverage). Momenteel wordt alleen van uitleen van effecten gebruik gemaakt tegen onderpand, bestaande uit beursgenoteerde aandelen die zijn opgenomen in een door het bewaarbedrijf geaccepteerde benchmark en obligaties met minimaal een AA-rating. Hiermee is een bedrag van € 72,9 miljoen gemoeid (2021: € 89,5 miljoen). De als onderpand ontvangen effecten maken geen onderdeel uit van de balans. Voor het uitlenen van de effecten is een vergoeding ontvangen ad € 122.000 (2021: € 126.000). Deze vergoeding is opgenomen in het resultaat beleggingen.

Het instituut heeft een aantal derivaten (inflatieswaps) afgesloten waarbij uitwisseling van onderpand met de tegenpartijen plaatsvindt. Daartoe zijn effecten en liquide middelen met een waarde van € 57,4 miljoen als onderpand van partijen ontvangen (2021: € 21,1 miljoen).

Instituut Gak heeft per balansdatum de volgende verplichtingen voortvloeiend uit langlopende overeenkomsten:

- contracten met betrekking tot autolease voor € 45.000 (2021: € 61.000).

De niet in de balans opgenomen verplichtingen vervallen als volgt:

31 december	2022	2021
Binnen 1 jaar	16	16
Tussen 1 en 5 jaar	29	45
Totaal	45	61

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(6) Koersverschillen beleggingen	2022	2021
Vastrentende waarden	-/- 49.565	-/- 9.756
Aandelen	-/- 42.700	68.802
Vastgoed	-/- 23.103	19.750
Alternatieven	-	9.649
Afdekking valutarisico's	-/- 9.788	-/- 10.050
Inflatieswaps	35.870	27.388
Totaal	-/- 89.286	105.783

Bij toepassing van de reële waarde met betrekking tot de waardering van de effecten per balansdatum worden zowel de gerealiseerde als de ongerealiseerde koersresultaten verantwoord ten gunste c.q. ten laste van het resultaat. Het totaal aan ongerealiseerde koersverschillen bedraagt per 31 december 2022 € 92,4 miljoen (2021: € 174,7 miljoen).

(7) Subsidies	2022	2021
Toegezegde subsidies	9.940	7.531
Vrijgevallen subsidies *	-/- 1.136	-/- 840
Honoraria hoogleraren	861	861
Totaal	9.665	7.552

* Het bedrag aan vrijgevallen subsidies ad € 1.136.000 (2021: € 840.000) is voor € 320.000 (2021: € 192.000) het gevolg van lagere kosten binnen projecten dan verwacht, wordt voor € 508.000 (2021: € 199.000) verklaard doordat projecten uiteindelijk niet van de grond zijn gekomen en wordt voor € 308.000 (2021: € 312.000) verklaard door het niet realiseren van de door de aanvragers beoogde resultaten zoals aantallen in- en uitstromende deelnemers in activeringsprojecten. In 2021 werd nog € 137.000 verklaard door stopzetting op het go/no-go moment.

Toegekende subsidies	2022		2021	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Inclusieve arbeidsmarkt	24	1.447	32	1.803
Werk en Diversiteit	3	399	-	-
Werk en Preventie	5	774	13	1.170
Werk en Toekomst	1	300	6	1.327
Programma 'Nieuw Bestaan Nieuwe Baan'	-	-	1	93
Programma 'Stap voor Stap'	26	2.533	-	-
Onderzoek	12	3.883	11	2.353
Extra toekenning lopende projecten	-	122	-	74
Garanties en reserveringen	-	482	-	711
Totaal	71	9.940	63	7.531

(8) Personeelskosten	2022	2021
Lonen en salarissen	991	936
Bezoldiging bestuur	144	144
Vergoeding beleggingscommissie	43	45
Vergoeding raad van advies	18	22
Sociale lasten	650	509
Totaal	1.846	1.656

Instituut Gak maakt gebruik van de vrijstelling op grond van artikel 383 Titel 9 Boek 2 BW tot vermelding van de bezoldiging van de directie.

Werkzame personen

Het gemiddelde aantal werkzame personen in 2022 bedraagt 11 (2021: 11).

Sociale lasten

Instituut Gak heeft voor de medewerkers een *defined contribution* pensioenregeling afgesloten. Via gebruik van Richtlijn 271.3 worden de verschuldigde betalingen aan de verzekeraar als pensioenlast verantwoord. Dit is voor een bedrag ad € 529.000 (2021: € 392.000) onder sociale lasten opgenomen.

(9) Overige bedrijfskosten	2022	2021
Automatiseringskosten	42	38
Huisvestingskosten	41	48
Bureaunkosten	39	39
Advieskosten	12	15
Accountantskosten *	42	32
Verzekeringen	19	18
Overige kosten	112	91
totaal	307	281

* Het honorarium van de accountant (KPMG) voor de controle van de jaarrekening bedraagt € 42.000 inclusief BTW (2021: € 32.000). De accountant voert geen andere werkzaamheden uit voor het instituut.

Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen noemenswaardige gebeurtenissen voorgedaan welke invloed hebben op de jaarrekening 2022.

Hilversum, 11 mei 2023

Bestuur

Mr. Frederik Buijn – Voorzitter
Prof. dr. Kees Goudswaard – Vicevoorzitter
Drs. Loek Hermans
Drs. Geraldine Leegwater CFA CAIA
Mr. Maurice Limmen
Mr. Yvonne van Rooy
Drs. Ab van der Touw

Directie

Rik Imhof RA

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Instituut Gak

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Instituut Gak (of hierna 'de stichting') te Hilversum (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Instituut Gak per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2022;
- 2 de staat van baten en lasten over 2022; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Instituut Gak zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;
- overwegen of de ontwikkeling in energieprijzen aanleiding geven tot een significant continuïteitsrisico;
- analyse van de financiële positie per ultimo boekjaar en ten opzichte van voorgaand boekjaar op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's.

De resultaten van onze risicobeoordeling procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de stichting en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld van het risicomanagement van de stichting met betrekking tot fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving. Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de notitie fraudepreventie en de procedures van de stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Ook evalueren wij de procedures omtrent het naleven van wet- en regelgeving van het externe bewaarbedrijf waaraan de stichting het beheer van haar beleggingsportefeuille heeft uitbesteed. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en bij de directie. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben kennis genomen van de intern uitgevoerde analyse met betrekking tot fraude en de getroffen beheersmaatregelen, zoals vastgelegd in de interne notitie fraudepreventie;
- Wij hebben een evaluatie uitgevoerd van nevenfuncties van de bestuursleden, met speciale aandacht voor procedures en governance met betrekking tot mogelijke belangenconflicten;
- Wij hebben de opzet en implementatie beoordeeld van het risicomanagement van de stichting met betrekking tot de rechtmatigheid van de subsidieverantwoordingen;
- Wij hebben kennis genomen van de SOC 1 rapportage van het externe bewaarbedrijf waaraan de stichting het beheer van haar beleggingsportefeuille heeft uitbesteed.

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de vennootschap van toepassing is en hebben de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening:

- Wet- en regelgeving met betrekking tot gegevens privacy (Algemene Verordening Gegevensbescherming);

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij de volgende risico's geïdentificeerd ten aanzien van fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving die relevant zijn voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het management (een verondersteld risico)

Risico:

- Het management is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd van interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het mitigeren van de risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving, zoals het identificeren van werkzaamheden met betrekking tot journaalposten.
- Wij hebben een data-analyse uitgevoerd om journaalposten met een hoger risico te identificeren. Waar we onverwachte journaalposten of andere risico's identificeren via onze data-analyse, voeren we aanvullende controlewerkzaamheden uit om op elk geïdentificeerd risico in te spelen. Deze werkzaamheden omvatten ook het herleiden van transacties naar de broninformatie. Uit deze data-analyse hebben wij geen onverwachte journaalposten geïdentificeerd.
- We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen. Specifiek hebben wij voor alle declaraties van de directie vastgesteld dat deze zijn geautoriseerd door de voorzitter van het bestuur.

Onze evaluatie van uitgevoerde procedures ten aanzien van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving, hebben niet geleid tot een kernpunt van de controle. Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant aangezien wij geen factoren hebben geïdentificeerd welke aanleiding geven tot een frauderisico. De mogelijkheden tot frauduleuze opbrengstverantwoording zijn beperkt onder andere vanwege de uitbesteding van het beheer van de beleggingsportefeuille aan een extern bewaarbedrijf.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan de directie en het bestuur.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een

zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van een jaarrekeningcontrole is te vinden op de website van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op: http://www.nba.nl/NL_algemeen_01
Deze beschrijving is onderdeel van onze controleverklaring.

Amstelveen, 11 mei 2023

KPMG Accountants N.V.

G. Seeder RA

